

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**TÜRK MÜZİĞİ TARİHİ DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMLARI
VE DERS KAYNAKLARININ
İNCELENMESİ**

DEMET AKTEPE

TÜRK MÜZİĞİ ANABİLİM DALI

ARALIK 2016

**TÜRK MÜZİĞİ TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE
DERS KAYNAKLARININ İNCELENMESİ**

Demet AKTEPE
Doç.Dr. Burçin UÇANER ÇİFDALÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK MÜZİĞİ ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

ARALIK 2016

KABUL VE ONAY SAYFASI

Demet Aktepe tarafından hazırlanan “Türk Müziği Tarihi Dersi Öğretim Programlarının İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Gazi Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuarı Türk Müziği Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç.Dr. Burçin UÇANER ÇİFDALÖZ

Türk Müziği Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~.....

Başkan: Prof. İsmet DOĞAN

Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~.....

Üye: Doç. Dr. Cenk GÜRAY

Türk Din Musikisi Anabilim Dalı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Bu tezin kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~.....

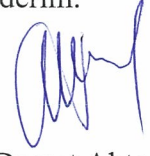
Tez savunma Tarihi: 21/12/2016

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Demet Aktepe
21.12. 2016

TÜRK MÜZİĞİ TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE DERS
KAYNAKLARININ İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Demet AKTEPE

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Aralık 2016

ÖZET

Bu çalışma, Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programlarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada veriler literatür taraması ve nitel araştırma yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Örneklem grubunu; Türk Müziği Tarihi derslerinde kaynak olarak en çok tercih edilen 3 kitap ve üniversite seviyesinde eğitim veren müzik bölümlerine ait 18 adet Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programı oluşturmaktadır.

Temel olarak Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programları ile bu programların hazırlanmasında önemli kaynakları oluşturan kitapların incelenmesini kapsayan çalışma sonucunda; Türk Müziği Tarihi Dersi kaynak kitaplarının ortak konuları ile öğretim programlarında yer alan konular ve işleme sıklıkları belirlenmiştir. Ayrıca programlarda görülen Türk müziği dönemlendirme anlayışları da tespit edilmiştir. Bulgular doğrultusunda elde edilen sonuçlar ve geliştirilen önerilerin, Türk Müziği Tarihi öğretim programlarında yapılabilecek olan düzeltme, iyileştirme ve yeniden yapılandırma çalışmalarına katkıda bulunabileceği düşünülmektedir.

Müzikoloji çalışmalarının oldukça önemli gelişmeler gösterdiği günümüzde, Türk Müziği Tarihi konusunda gerek program hazırlama gerekse içerik oluşturma konularında bilimsel ve kanıtlanabilir araştırma sonuçlarının ortaya çıkacağı ümit edilmektedir.

Bilim Kodu : 401.7.024

Anahtar Kelimeler : Müzik Tarihi, Türk Müziği Tarihi, Türk Müziği Tarihi
Öğretim Programı

Sayfa Adedi : 109

Danışman : Doç.Dr. Burçin Uçaner Çifdalöz

AN ANALYSIS ON EDUCATIONAL PROGRAMMES OF HISTORY OF
TURKISH MUSIC AND SOURCE BOOKS

(Master Thesis)

Demet AKTEPE

GAZİ UNIVERSITY
ENSTITUTE OF FINE ARTS
December 2016

ABSTRACT

The aim of this study is, to evaluate the curriculum of Turkish Music History lessons. Data is obtained by literature review and qualitative research methods. Sample group consists of 3 most preferred source books and 18 Turkish Music History curriculum studied in music departments of the universities.

As a result of the evaluation of the sample group, we detected common issues of Turkish Music History source books and the topics in the curriculum. Also we detected the periodization mentality in the curriculum. We think that, this study can contribute the effort of correction, improvement and restructure of the Turkish Music History curriculum.

Studies about musicology are significantly developing and we hope to get scientific and evidence-based research results to improve the curriculum of Turkish music history.

Science Code : 401.7.024

Key Words : History of Music, History of Turkish Music,
Educational Programme of History of Turkish Music

Number of Pages : 109

Advisor : Assoc.Prof. Burçin UÇANER ÇİFDALÖZ

TEŞEKKÜR

Bu çalışma Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Türk Müziği Devlet Konservatuvarı için Yüksek Lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Türkiye'deki müzik eğitimi veren bölümlerde Türk Müziği Tarihi dersinin öğretim programlarında gördüğüm eksiklikler sebebiyle bu konuda araştırma yaptım. Bu konu üzerine çalışarak edindiğim bilgilerle, iyi bir program hazırlanmasındaki esasları oluşturmaya gayret ettim. Müziğimize ufak da olsa faydası olmasını dilerim. Bu araştırmanın gerçekleşmesinde beni yönlendiren, önerilerde bulunan, bilgi ve görüşlerini benimle paylaşan ve desteğini her zaman hissettiğim danışmanım Doç. Dr. Burçin Uçaner Çifdalöz'e; değerli görüşlerini esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Recep Uslu, Prof. Dr. Nezihe Şentürk, Yrd. Doç. Dr. Süheyla Bozkurt ve hayatımın her döneminde beni yönlendiren ve desteğini esirgemeyen annem Şükran Aktepe'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLOLARIN LİSTESİ.....	x
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	4
1.2. Alt Problemler	4
1.3. Araştırmanın Amacı	5
1.4. Araştırmanın Önemi	5
1.5. Varsayımlar	5
1.6. Sınırlılıklar.....	6
1.7. Tanımlar	6
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Türk Müziği Tarihi Dersinin Eğitim Tarihimizdeki Durumu	7
2.2. Türk Müziği Tarihinin Öğretim Programlarına Yansıyan Problemleri.....	10
2.3. Tarih Yazımında Metod	15
2.3.1. Tarih Felsefesi.....	16
2.3.2. Tarih Yazımı	18
2.4. Öğretim Programı ve Program Hazırlama	23
2.4.1. Öğretim Programı	24
2.4.2. Program Hazırlama	25
2.5. İlgili Araştırmalar	27
3. YÖNTEM.....	31
3.1. Araştırmanın Modeli	31
3.2. Evren ve Örneklem.....	31

3.3. Veri Toplama Teknikleri	33
3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	33
4. BULGULAR ve YORUM	34
4.1. Türk Müziği Tarihi Kitaplarının Tanıtımı	34
4.1.1. Nazmi Özalp - Türk Musikisi Tarihi	34
4.1.2. Ahmet Şahin AK - Türk Musikisi Tarihi.....	37
4.1.3. Ahmet Şahin AK - Türk Musikisi Tarihi.....	40
4.2. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	42
4.3. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	45
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	65
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	72
5.1. Sonuç	72
5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	72
5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	73
5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	76
5.2. Öneriler	76
KAYNAKLAR	83
EKLER	89
ÖZGEÇMİŞ	108

TABLULARIN LİSTESİ

Tablo 3.1. Örneklem grubunda yer alan kitaplar.....	32
Tablo 3.2. Örneklem grubunda yer alan okullar.....	32
Tablo 4.1. Türk müziği tarihi kitaplarının ana başlıkları yönünden karşılaştırılması.....	42-43-44
Tablo 4.2. TMT dersi öğretim programlarında yer alan ana temalar ve bu temaların işlenme sıklığı.....	46
Tablo 4.3. TMT dersi öğretim programlarında yer alan “Giriş” konuları ve konuların işlenme sıklığı.....	48
Tablo 4.4. TMT dersi öğretim programlarında yer alan “İslamiyet Öncesi Dönemde Türk Müziği” konuları ve konuların işlenme sıklığı.....	49
Tablo 4.5. TMT dersi öğretim programlarında yer alan “İslamiyet Sonrası Dönemde Türk Müziği” konuları ve konuların işlenme sıklığı.....	50
Tablo 4.6. TMT dersi öğretim programlarında yer alan “Cumhuriyet Dönemi ve Günümüzde Müzik” konuları ve konuların işlenme sıklığı.....	52
Tablo 4.7. TMT dersi öğretim programlarında yer alan “Biyografiler” ana temasının konuları ve konuların işlenme sıklığı.....	54
Tablo 4.8. TMT dersi öğretim programlarında yer alan “Diğer Kültürlerde Müzik” konuları ve konuların işlenme sıklığı.....	56
Tablo 4.9. TMT dersi öğretim programlarında yer alan “Türk Müziği Çalışmaları” ana temasının konuları ve konuların işlenme sıklığı.....	57

Tablo 4.10. TMT dersi öğretim programlarında yer alan “Türk Müziği Eğitim Kurumları” konuları ve konuların işlenme sıklığı.....	59
Tablo 4.11. TMT dersi öğretim programlarında yer alan “Diğer Konular” ana temasına ait başlıklar ve konuların işlenme sıklığı.....	60
Tablo 4.12. TMT dersi öğretim programlarında dönemlerin sınıflandırılması ve programlarda yer alma sıklığı.....	65
Tablo 4.13. Birden fazla dönemlendirme yapılan öğretim programlarında dönemlerin sınıflandırılması ve programlarda yer alma sıklığı.....	66
Tablo 5.1. TMT dersi için hazırlanan öğretim programı önerisi.....	80-81-82

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar

Açıklamalar

TM

Türk Müziği

TMT

Türk Müziği Tarihi

MT

Müzik Tarihi

YÖK

Yüksek Öğretim Kurumu

1. GİRİŞ

İnsanlık tarihi boyunca dünya medeniyetine büyük katkıları olan Türkler, sadece askerlik ve teşkilatlanma başarılarıyla değil, kültürleriyle de dünya tarihine çok çeşitli alanlarda katkılarda bulunmuştur. Bunlardan biri, savaş meydanlarından saraylarına Türklerin yaşamlarının her evresine dahil olmuş, yüzlerce yıldır birçok coğrafyanın müziğini etkileyerek ve birçok coğrafyanın müziğinden de etkilenecek varlığını sürdüren Türk Müziği'dir. Dünyaca ünlü müzisyenlere ilham kaynağı olan Türk Müziğinin tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Öztuna (1987, s. 39), Türk Müziği Tarihi'ni en genel anlamda, "hem Türkler'in tarih boyunca müzikle olan her türlü alakasının, hem de Türk Müziği sistemiyle bu sisteme az çok karışan her türlü müziğin teknik değişikliğinin incelenmesi" olarak tarif etmiştir.

Tarihin tanımı Takvim-i Vekayi'de şu sözlerle yapılır; "Tarih denen fen, alemde cereyan eden ahvali, zamanıyla zapt ve beyan etmekten ibarettir". "Tarih denen fenni celil kargah-ı alemde vukubulan ahvali vakt ve zamanıyla zapt ve beyan etmekten ibaret ve seleften halefe hisse alacak bir yadigar bırakmaktır" diyen Tuncer Baykara (1999, s. 2), bir fen bilimi saydığı tarihin, dünyada geçen durumları kendi zamanı içinde tespit edip belirttiğini, en önemli özelliğinin de geçmiş nesillerden gelecek kuşaklara bir hatıra bırakmak olduğunu varsaymıştır. Bu ayrı gibi gözükken iki tanım esasında birbirinin tamamlayıcıdır. 19. yüzyıla kadar "ölü geçmişin ulaşılmış bilgisi olarak" anlaşılan tarihin, yalnızca siyasi yanı üzerinde durularak öğretilmesi gerekliliğine siyasi zorunluluklardan dolayı inanılmıştır" (Safran ve Köksal, 1998, s. 71). Günümüzde tarihin içeriği sadece siyasi olay ve kişilerle kalmayıp; sanat, bilim, spor, edebiyat, teknoloji gibi geçmişteki toplumların tüm yönlerini kapsamaktadır. Tarihin konu edindiği uygarlıklar sadece olay ve kişilerle değil onları bir araya getiren ve bugüne taşıyan kültürleriyle de ele alınmaktadır.

Kültür kavramının en önemli öğelerinden biri de şüphesiz müziktir. Ayhan Erol'a göre (2002, s. 275); "Müzik toplumsal etkileşimle varolan ve insanlar tarafından insanlar için yapılan öğrenilmiş bir davranıştır. Dolayısıyla kendi için, her zaman onu üretecek, destekleyecek ve onun ne olup ne olmadığına karar verecek insanlara gereksinim duyar." Kültür ise bir bütündür ve insanın yarattığı her şey bu bütün

içinde yer almaktadır. Uçan geniş anlamıyla kültürü, “insanlar, insan toplulukları, toplumlar ve tüm insanlık tarafından oluşturulup geliştirilen yaşam tarzlarının, yaşam biçimlerinin her biri, toplamı, tümü veya bütünü” olarak tanımlamıştır (2000, s. 9). Karagöz’e göre müzik tarihi, “kültür tarihinin bir parçasıdır ve bu tarih yüzyıllar boyunca süregelen müzik akımlarının ve dönemlerinin, müzik türlerinin ve formlarının, müzik yapma bilincinin tarihidir” (2008, s. 10). Müziği, “matematiksel bir mantık, disiplin, zamanı kullanma, susma, dialog kurma, hareket etme ve ilişkiler sanatıdır da...” şeklinde tarif eden Selanik (1996, s. 2), insan düşüncesinin ürünü olan müziğin yaratıldığı ortamla, çağın dünya görüşü ile kısaca insan yaşamıyla ve toplumla sıkıca bağlı olduğundan bahsetmektedir. Bu düşünceyi destekleyen bir görüşe göre müzik tarihi, “Müzik sanatının doğuşundan günümüze kadar olan evrelerini ve farklı kültürlerde aldığı biçimleri, sosyal ve siyasi değişimlerin müziğe olan etkilerini ve neden sonuç ilişkilerini inceleyen bir bilgi dalıdır” şeklinde tanımlanmıştır (Özel, Tezcan ve Atılgan, 2011, s. 14). “Tarihsel kökleri bulunmayan bir düşünce yöntemi ya da sanat akımı olamaz. Say’a göre; “İnsanlık tarihi, birbirini üstünde yükselen yaratıcılıkların evrensel yücelişidir. Bu yücelişte müziğin de yeri vardır, ona müzikçiler de katkıda bulunmuşlardır. Dolayısıyla, müzik tarihi, kendi alanında evrensel gelişim yasalarının tarihidir.” (1997, s. 17). “Müzik tarihi bilinci” kavramı, geçmişi bugün ve gelecekle ilişkilendirirken müziğin bugününü anlayıp gelecekle ilgili beklentilerimizi şekillendirmemizde rol oynamaktadır. Müzik tarihi eğitimi olmadan müzik eğitiminin tam anlamıyla gerçekleştirilemeyeceği düşünülmektedir.

Türk Müziği Tarihi’nin eğitim kurumlarında bir ders olarak varlığını göstermesi oldukça yakın tarihlere dayanmaktadır. Bu zamana kadar Türk müziği tarihi konuları, başka dersler içinde ya da farklı ders adları altında verilmiştir. Oysa ki “Türk Müziği Tarihi dersi ile öğrencilerin geçmişle günümüz arasında köprüler kurabilmeleri, evrensel müzik kültürüne katkı sağlamaları, tarihsel süreklilik ve değişim anlayışları, tarihsel kavrama, tarihsel empati ve sorgulama becerileri, geçmişin müziği hakkında yorumlar yapabilmeleri, kronolojik düşünme, müzik tarihsel sorun analiz etme, müzik tarihsel düşünme ve anlama becerileri geliştirilebilir (Uçaner, 2011, s. 3).

Türk eğitim tarihine bakıldığında, Türk Müziği Tarihi dersinin üniversite seviyesindeki müzik okullarının ders programlarında yer alışı oldukça yakın tarihlere rastlamaktadır. Bu zamana kadar Türk müziği tarihi başka dersler içinde ya da

Musiki Tarihi, Müzik Tarihi gibi başka ders isimleri ile verilmiştir. Dersin adı Konservatuvarlarda ilk kez 1976 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarında; Eğitim Fakültelerinde ise 2006 yılında müzik öğretmenliği bölümü programında görülmektedir. Bu dersin günümüz lisans programlarındaki yeri ve öneminin genel bir değerlendirilmesi amacıyla üniversitelerin müzik bölümlerine ait ders programları ve bu derslerin öğretim programları incelendiğinde; Türk müziği tarihi konularının sadece Türk Müziği Tarihi ders adı ile verilmediği, Müzik Tarihi, Geleneksel Türk Müzik Tarihi, Osmanlı Döneminde Müzik Yaşamı, Cumhuriyet Dönemi Müzik Politikaları, Geleneksel Türk Sanat Müziği Kuramları, Mukayeseli Müzik Tarihi, Müzik Teorileri Tarihi ve Türk Din Musikisi Tarihi gibi farklı ders isimlerinin de kullanıldığı görülmektedir. Yine bu inceleme göstermektedir ki, Türk Müziği Tarihi dersi her lisans düzeyi müzik bölümünün ders programında yer almamaktadır.

Türk Müziği Tarihi dersinin öğretim programları üzerinde yapılan içerik analizinde Türk Müziği tarihinin yazımıyla ilgili birçok problemi ortaya çıkaran farklı görüşlerin, farklı yaklaşımlar ve eksiklikler olarak öğretim programlarında da kendini gösterdiği görülmüştür. Bu farklı görüşler özellikle Türk müziğinin kökeni, Türk müziği tarihi konularının nereden başlatılması gerektiği, dersin adı, dönemlendirme anlayışları gibi konular olarak karşımıza çıkmaktadır. Ortak bir Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programını oluşturmada, Türk müziği tarihinin özellikle farklı anlayışlardan ortaya çıkan problemlerinin tespit edilmesi ve çözüme ulaştırılması yönünde çalışmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Genellikle tarih metodolojisini kullanan müzik tarihi; ülkelere, türlere, coğrafi bölgelere, insan toplumlarına ve konulara göre yazılabilmektedir. Karagöz'e göre, ülkelerin müziklerinin kökeni, dönemleri ve müziksel özellikleri; müzik tarihinin temel kavramları ile bu dersin temelini oluşturan unsurlardır. Bundan dolayı müzik tarihi eğitimi, müzik eğitiminin olduğu her yerde olmalıdır (2008, s. 10).

Türk Müziği Tarihi dersinin verimli olabilmesinde önemli etkenlerden biri öğretim programlarının niteliğidir. Öğretim programı Türk Dil Kurumu sözlüğünde "bir okulu bitirmek veya bir alanda uzmanlaşmak için okunması gereken ders ve konuları

kapsayan plan, ders programı, müfredat, müfredat programı” olarak tanımlanmıştır (2011, s. 1840). Eğitimin insan hayatında en önemli yaşam faaliyetlerinden biri olduğu günümüzde, eğitimle verilen bilginin güvenilirliği, yeterliliği ve kullanılabilirliği tartışılmaya başlanmıştır. Verinin elde edilmesi ve istenilir geri dönüşümü üzerine yapılan çalışmalar, “yöntem” konusunun önemini ortaya çıkarmıştır. Öğretmede ve öğretileni geçerli kılmada kullanılan “yöntem”, eğitimde başarının yollarından birini oluşturmaktadır. Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programlarını bu doğrultuda hazırlanması, programların güvenilirliğini ve geçerliğini artıracaktır.

Türk Müziği Tarihi konusunun ele alınmasında, en uygun programla yaklaşılması konuya sağlam bir zemin hazırlayacaktır. Bu çalışma temel olarak Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programlarının incelenmesi ile bu programların hazırlanmasında önemli kaynakları oluşturan kitapların incelenmesini kapsamaktadır. Böylece Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programlarının içerik yönünden incelenmesi amaçlanmış, eksiklikler belirlenerek uygulamada esas alınacak bir düzene yarayacak veriler elde edilmeye çalışılmıştır.

1.1. Problem Durumu

Bu araştırmada problem durumu; Türk Müziği Tarihi Dersi kaynak kitaplarının incelenmesi ve Türk Müziği Tarihi Dersi Öğretim Programlarının yeterli olup olmadığının belirlenmesidir. Bu problemin çözümünde, Türk Müziği Tarihi Dersi kaynak kitapları ile Türk Müziği Tarihi Dersi için yapılmış mevcut öğretim programları incelenmiştir.

1.2. Alt Problemler

1. Türk Müziği Tarihi derslerinde kullanılan kaynak kitapların ortak konuları nelerdir?
2. Türk Müziği Tarihi Dersi öğretim programlarında yer alan konular ve bu konuların işlenme sıklığı nelerdir?
3. Türk Müziği Tarihi Dersi öğretim programlarında görülen dönemlendirme anlayışları nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amaçlarından biri; Türk Müziği Tarihi Dersi ğretim programlarının oluşturulmasında faydalanılan kaynak kitapların içerik yönünden incelenerek ğretim programlarında konu seçimine olan etkilerinin ortaya konulmasıdır. Diğeri ise; Konservatuvarlar, Müzik ve Sahne Sanatları Fakülteleri, Güzel Sanatlar Fakülteleri ile EĞitim Fakültelerinde yer alan lisans düzeyi müzik bölümlerindeki Türk Müziği Tarihi Dersi ğretim programlarının yeterli olup olmadığının belirlenerek ortak bir program oluşturabilmede temel noktaları ortaya koyabilmektir.

1.4. Araştırmanın nemi

Bu alışma; Türk Müziği Tarihi dersi ğretim programları ve kaynak kitaplarının incelenerek uygulamada esas alınacak bir düzene yaraması, yararlanacak herkes için ortak bir programa temel oluşturması ve Türk Müziği Tarihi dersine katkı sağlaması bakımından önem arz etmektedir.

Ayrıca bu araştırma Türk Müziği Tarihi dersi için uygun ğretim programı hazırlamada, yararlanılabilecek bir kaynak olması ve Türk Müziği Tarihi dersinin işlenişini programlar ve kaynak kitaplar üzerinden ortaya koyan ilk çalışma olması açısından önem taşımaktadır. Çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda geliştirilen önerilerin, Türk Müziği Tarihi ğretim programlarında yapılabilecek olan düzeltme, iyileştirme ve yeniden yapılandırma çalışmalarına katkıda bulunabileceği düşünülmektedir.

1.5. Varsayımlar

Bu araştırmada; araştırma için kullanılacak Türk Müziği Tarihi ğretim programlarının ve ders kitaplarının yeterli olduğu varsayımından hareket edilmiştir.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma: Türk Müziği Tarihi ders kitapları, müzik eğitimi veren üniversitelerin Türk Müziği Tarihi derslerinin öğretim programları ve yapılan görüşmeler ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Türk Müziği Tarihi: Hem Türklerin tarih boyunca müzikle olan her türlü alakasının, hem de Türk Müziği sistemiyle bu sisteme az çok karışan her türlü müziğin teknik değişikliklerinin incelenmesidir (Öztuna, 1987, s. 39).

Program: 1. Okullarda, haftanın belli günlerinde, belli saatlerde verilecek dersleri gösteren tablo. 2. Yapılacak bir işin bölümlerini, bölümlerin sırasını ve zamanını gösteren tasarı, yetişek (TDK, 2011, s. 1947).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Türk Müziği Tarihi Dersinin Eğitim Tarihimizdeki Durumu

Türk Müzik tarihi, Türk kültür tarihinin bir parçasıdır. Müzik tarihini bilmeden, müziğin içinde yaşamak, onu izlemek olanaksızdır (Yurga, 1995, s.3). Türk müziği tarihinin müzik eğitimi veren okullarda okutulması ve ayrı bir ders adı altında programlara dahil edilmesi oldukça geç bir tarihte başlamıştır.

Müzik, Müzik Tarihi ve Türk Müziği Tarihi derslerinin Türk Eğitim tarihindeki varoluş durumuna baktığımızda şu bilgilere ulaşılmaktadır:

Osmanlı İmparatorluğu'nun üst düzey devlet görevlilerini, sanatkarlarını ve bilim adamlarını yetiştiren Enderun mektebinin teşkilatlanma süreci 2. Murat (1421-1451) devrinde başlamıştır (Özden ve Toker, 2013, s.109). Bununla birlikte kuruluşu Orhan Gazi'ye dayanan Mehterhaneler ve Osmanlı döneminin en önemli bestekar ve müzik adamlarını yetiştiren Mevlevihaneler de Türk müziğinin önemli eğitim kurumları olmuştur. 1826'da İstanbul'da Mehterhane'nin kaldırılmasının ardından kurulan Muzika-i Hümayun, başta bir boru-trampet takımı niteliğinde iken, 1831'de İtalyan Giuseppe Donizetti'nin şefliğe getirilmesi ile önemli bir müzik kurumu haline gelmiştir (Gazimihal, 1955, s. 55).

Osmanlı Maarifi'nin teşkilatlanma sürecinde açılan okullar içerisinde bulunan müzik mektepleri, cemiyetler ve 2. Meşrutiyetten sonra açılan konservatuvarlar müzik tarihimiz açısından önemli bir yere sahiptir (Özden, 2013, s.18). İsmail Hakkı Bey tarafından 1908 yılında kurulan ilk özel müzik okulu olan Darü'l Musiki Osmani Mektebi (Güçtekin, 2014, s.7), Osmanlı'da 1914 yılında kurulan konservatuvar niteliğindeki ilk müzik okulu Darülbedayi ve Osmanlı'nın ilk sistemli konservatuvarı Darü'l-elhan Musiki Mektepleri bu okullardan bazılarıdır (Özden, 2013, s. 18-19).

Türk Eğitim tarihinin en önemli düzenlemelerinden biri, 1869 yılında yayınlanan Maarif-i Umumiye Nizamnamesidir. 5 Bölüm ve 198 maddeden oluşan, eğitimin hemen hemen her konusu ile ilgili düzenlemeler içeren nizamname (Omay 1987, s.

52), ilkokuldan üniversiteye tüm öğretim kademelerindeki eğitim-öğretim hizmetlerine ait kural ve kaideleri içermektedir (Binbaşoğlu, 1982, s. 141). Müzik dersinin verilmesi ile ilgili nizamnamedeki düzenlemenin uygulanması, yayınlanmasından bir yıl sonra görülmüştür. 1870 yılında, o tarihe kadar ilkokuldan sonra gidilebilecek resmi bir okul olmayan Osmanlı devletinde, yeni açılacak rüştiyelere ve mevcut mekatib-i sıbyan okullarına bayan öğretmen yetiştirmek amacıyla Darümuallimat kurulmuştur (Muhlis, 1909, s. 247). Böylelikle Darümuallimat'ın iki yıl öğrenim gören Sıbyan ve üç yıl öğrenim gören Rüştiye şubelerinde “Musiki” adı altında resmi olarak müzik dersleri vermeye başlanmıştır (Temelkuran, 1970, s. 61).

Cumhuriyet dönemine, Osmanlı döneminin son evrelerinde gerçekleştirilen “Batılılaşma” girişimleri çerçevesinde, sanat eğitimi alanında gösterilen çabalar sonucunda oluşan belirli bir birikimle girilmiştir. Osmanlı döneminden devralınan belli eğitim kurumlarının yeni dönemin gereklerine göre yeniden düzenlenip yapılanması ve bunun yanı sıra yeni eğitim kurumlarının kurulup açılması büyük önem taşımaktadır. Bu okullardan Darülelhan, 1923 yılında tekrar açılmış ve öğretimde yeni düzenlemeler yapılarak İstanbul Belediye Konservatuvarı'na çevrilmiş, 1986 yılında ise İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'na dönüştürülerek YÖK'na bağlanmıştır (Şahin ve Duman, 2008, s. 267). 1924 yılında müzik öğretmeni yetiştirmek amacıyla Ankara'da kurulan “Musiki Muallim Mektebi”, aynı zamanda 1936 yılında kurulacak olan Ankara Devlet Konservatuvarı'nın da ilk tohumlarını atmıştır (İlyasoğlu, 1999 s. 72). Musiki Muallim Mektebi 1937 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümüne dönüştürülmüş ve onu 1969 yılında İstanbul'da, 1973'te İzmir'de açılan diğer müzik bölümleri izlemiştir (Şahin ve Duman, 2008, s. 265). Günümüzde Musiki Muallim Mektebi, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi ABD olarak devamlılığını sürdürmektedir. Ankara Devlet Konservatuvarı ise Hacettepe Üniversitesi adı altında halen batı müziği eğitimi vererek varlığını devam ettirmektedir. Türk Müziği üzerine eğitim veren iki önemli okuldan biri, 1975 yılında kurulan Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 1976 yılında Müzik Bilimleri bölümünü açmıştır. 1976 yılında İstanbul'da kurulan Türk Musikisi Devlet

Konservatuvarı, 1982 yılında YÖK kapsamına alınarak İstanbul Teknik Üniversitesine bağlanmıştır (Uçan, 1994, s. 105).

Bunların dışında müzik eğitimiyle ilgili kurumlardan biri de, 1939 yılında “Musiki Gedikli Erbaş Hazırlama Ortaokulu” adıyla eğitime başlayan Askeri Mızıka Okuludur (İlyasoğlu, 1999, s. 79).

Görüldüğü gibi Cumhuriyet dönemi müzik eğitimindeki gelişmelerin orta öğretim ve yüksek öğretim düzeyinde gerçekleştiği; müzik eğitiminin hem müzik eğitimcisi yetiştirme, hem de sanatçı yetiştirme şeklinde iki ayrı amaçla yapıldığı göze çarpmaktadır.

Cumhuriyet döneminde orta öğretim düzeyi okullardaki genel eğitime bakıldığında, 1924 yılında gerçekleştirilen düzenleme ile genel müzik eğitimi okul programlarında, 1924’ten 1930 yılına kadar “Musiki”, 1930 yılından itibaren ise “Müzik” olarak adlandırılmıştır. Bu ders 1924’ten itibaren kent ilkokulları, ortaokulları ve ilköğretmen okulları programlarında, 1948’den itibaren köy ilkokul programlarında, 1952’den sonra genel lise programlarında, 1940-1953 yılları arasında köy enstitüleri ve 1974 itibariyle de öğretmen liseleri programlarında yer almaktadır. (1994, s. 103).

Müzik Tarihi dersinin eğitim programlarındaki yerine baktığımızda, ilk kez 1925 yılında Musiki Muallim Mektebi Eğitim Programında alan bilgisi dersi olarak “Musiki Tarihi” adı ile karşımıza çıkmaktadır. Bu tarihten itibaren de; Müzik Tarihi, Müzik Tarihi ve Stil Bilgisi, Dünya Müzik Tarihi ve Genel Müzik Tarihi isimleriyle günümüze kadar Eğitim Fakültesi programlarında varlığını sürdürmüştür. Müzik Tarihi dersinin ilk olarak yer aldığı Güzel Sanatlar Fakültesi ise Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü’dür (Karagöz, 2008, s. 25-26).

Türk Müziği Tarihi Dersi’nin verilişiyle ilgili eğitim tarihimize bakıldığında, Yılmaz Öztuna’nın 1976 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı’nın ilk öğrencilerine verdiği ders dikkat çekmektedir. 3 Mart 1976’da eğitime başlayan konservatuvarın ilk öğrencilerinden Doç Dr Haşmet

Altınölçek'le 23.09.2016 tarihinde yapılan görüşmede edinilen bilgiye göre; Yılmaz Öztuna, konservatuvar tarafından kitap haline getirilen Türk Musikisi Tarihi adındaki ders notlarını öğrencilere dağıtmış ve Türk Musikisi Tarihi dersini ilk kez burada vermiştir.

Eğitim fakültelerinde Türk Müziği Tarihi dersinin durumuna bakıldığında, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik bölümünde derse giren öğretim elemanı Prof. Dr. Bülent Alaner, 1980'li yıllarda "Türk Müziği Tarihi" dersinin programda kısa bir süre yer aldığını daha sonra programdan kaldırıldığını belirtmiştir (Uçaner, 2011, s. 7). Programlar incelendiğinde ise Müzik eğitimi anabilim dallarında, Türk Müziği Tarihi dersi ile ilişkili konular 2006 yılına gelinceye kadar; müzik tarihi, musiki tarihi, dünya müzik tarihi vb. çeşitli dersler içerisinde işlenmeye çalışılmış ya da hiçbir ders içerisinde yer almamıştır. Ancak bu yıldan itibaren yapılan değişikliklerle müzik öğretmenliği bölümü programında, iki dönem verilen "Genel Müzik Tarihi" dersinin yanı sıra "Türk Müziği Tarihi" dersi de bir dönem okutulmak üzere eklenmiştir (Uçaner, 2007, s. 6).

2.2 Türk Müziği Tarihi'nin Öğretim Programlarına Yansıyan Problemleri

Türk müziği tarihine ait problemler ve Türk müziği tarihinin yazımıyla ilgili farklı görüşler mevcuttur. Öğretim programlarına da yansıyan bu farklı görüşlerden biri Türk müziğinin kapsam sorunudur. Ancak farklı birçok fikrin ortak noktası; müzikte, Orta Asya'dan Anadolu'ya dolayısıyla da binlerce yıl öncesinden günümüze neredeyse kesintisiz, katışıksız bir gelişim çizgisi çekilmesi yahut bunun ima edilmesidir (Aksoy, 2008, s. 134). Mehmet Kaygısız'a (2000, s. 19) göre Türkler Orta Asya, Ön Asya, Anadolu ve Avrupa olmak üzere üç bölgede; Kabile Kültürü, Türk ve İslam Kültürü ile Batı Kültürü olmak üzere üç farklı toplumsal yaşam sürdürmüştür. Dolayısıyla farklı coğrafyalarda farklı kültürlerle tanışan Türkler, kültürlerini bu etkileşim içinde oluşturmuştur (Kaygısız, 2000, s. 19).

Bir diğer Türk müziği tarihi problemi isim meselesidir. Bülent Aksoy "Geçmişin Musiki Mirasına Bakışlar" adını verdiği kitabında, Türk Musikisi isminin yanına eklenen "klasik", "sanat", "geleneksel" ve "çağdaş" gibi sıfatların varlığından

bahsetmiştir (2008, s. 133). Yine “Şark musikisi”, “Osmanlı Musikisi” gibi birçok isim de müziğimizin adlandırılmasında kullanılmaktadır (Aksoy, 2008, s. 138). Cınuçen Tanrıkorur, “Müzik mi, Musiki mi?” adlı yazısıyla Türk müziğinin bu problemini dile getiren müzik adamlarımızdandır (2004, s. 15). Tanrıkorur “Müzik Kültür Dil” adlı kitabında Müzik ve Musiki’yi iki aynı kelimenin değişik söylenişi olarak belirtmiştir (2003, s. 15). Türk müziğinin önemli problemlerinden olan isim meselesinin yarattığı farklı görüşler, Türk Müziği Tarihi ders ismi ve programlarda yer alan başlıklarda da Türk Müziği ya da Türk Musikisi, Müzik Tarihi ya da Musiki Tarihi gibi farklılıklar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca üniversitelerin müzik bölümlerine ait ders programları ve bu derslerin öğretim programları incelendiğinde Türk müziği tarihi konularının sadece Türk Müziği Tarihi ders adı ile verilmediği, farklı ders isimlerinin de kullanıldığı görülmektedir. Bunlar; Müzik Tarihi, Geleneksel Türk Müzik Tarihi, Osmanlı Döneminde Müzik Yaşamı, Cumhuriyet Dönemi Müzik Politikaları, Geleneksel Türk Sanat Müziği Kuramları, Mukayeseli Müzik Tarihi, Müzik Teorileri Tarihi ve Türk Din Musikisi Tarihi gibi ders isimleri olabilmektedir.

Türk Müziği Tarihi konusunda ortak fikir birliğine varılamayan konulardan diğeri, Türk Müziğinin dönemleri olmuştur. Eğitim psikolojisinin gereği bilgiyi sınıflandırma, programlama ve dönemlendirme girişimleri kaçınılmaz görünmektedir. Tarih anlatımında kronolojik sıralama, olayların önemine uygun sınıflamayı gerektirmektedir. Bazı belirleyici unsurlar ile yapılacak tasnif ve değerlendirme, konuların öğrenilmesini, kalıcılığını ve bilginin kullanılmasını kolaylaştıracaktır.

Günümüze kadar Türk Müziğinin dönemlendirilmesi üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde Türk Müziğini dönemlendirmede farklı yaklaşımların olduğu görülmektedir. Öğretim programlarına da yansıyan bu farklı yaklaşımlar ve bazı önemli temsilcileri şu şekildedir:

Türk müziğini Türk tarihinin önemli olayları ile dönemlendiren müzik adamları incelendiğinde Gültekin Oransay, Onur Akdoğu, Cınuçen Tanrıkorur ve Çetin Körükçü başta gelmektedir. Gültekin Oransay eğitim enstitülerinin müzik bölümleri

için 1980 yılında hazırlamış olduğu “Musiki Tarihi” adlı kitabında Türk müziği tarihini üç evreye ayırmıştır; Türk tarihinin 1520 yılı öncesini kapsayan Oluşum evresi Oransay’a göre yazılı kaynakların olmadığı dönemdir ve Kanuni’nin tahta geçişi ile bu dönem sona ermiş, Doruk evresi başlamıştır. 1826 yılında yeniçeri ocağı ve mehterhanenin kapatılışına kadar süren bu dönemi, günümüze kadar gelen Unutulma evresi takip etmiştir (Karadeniz, 2007, s. 31).

Türk müziğini tarihsel olaylara göre dönemlendiren Onur Akdoğu’nun sınıflaması şu şekildedir; İnsanın ortaya çıkışından İstanbul’un fethine kadar geçen zamanı kapsayan Oluşum Dönemi, 1453 yılından Lale Devrinin bittiği 1730 yılına kadar Gelişim Dönemi, 1730 yılından mehterhanenin kapatıldığı 1826 yılları arasında Doruk Dönemi, 1826 yılı ile başlayıp Cumhuriyetin kuruluşuna kadar süren Değişim Dönemi, 1923 ile Hüseyin Sadedin Arel’in İstanbul Belediye Konservatuvarına atandığı 1943 yılları arası Atılım Dönemi ve 1943’ten günümüze kadar gelen Yeni Dönem (1998, s. 4).

Türk Müziğini tarihsel olaylara göre sınıflandıran bir diğer isim Cinuçen Tanrıkorur, “Osmanlı Dönemi Türk Musikisi” adlı kitabında Türk müziği dönemlerini “İslam’dan Önce Türk Müziği ve İslam’dan Sonra Türk Müziği” ile “Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Dönemi” olmak üzere iki ana başlıkta incelemiştir (Karadeniz, 2007, s. 20).

Türk müziğini tarihsel olaylara göre sınıflandıran isimlerden Çetin Körükçü, Turkish Music Portal isimli internet sitesinde yer alan “Türk Müziği Tarihi ve Dönemleri” başlıklı makalesinde; İslamiyet’ten Önceki Türk Müziği, İslamiyet’ten Sonraki Türk Müziği ve Cumhuriyet ile Başlayan Çağdaş Türk Müziği olmak üzere Türk müziğini üç bölümde ele almıştır.

Türk müziği tarihinin dönemlendirilmesinde bir diğer sınıflama yüzyıllara göre yapılmıştır. Bu tür sınıflamanın en önemli temsilcilerinden Yılmaz Öztuna “Türk Musikisi Teknik ve Tarih” adlı kitabında Türk müziği tarihini şu şekilde incelemiştir; 13. Yüzyıldan Önce Türk Müziği, 13. Yüzyılda Türk Müziği, 14. Yüzyılda Türk Müziği, 15. Yüzyılın İlk Yarısında Türk Müziği, 15. Yüzyılın İkinci Yarısında Türk

Müziği, 16. Yüzyılda Türk Müziği, 17. Yüzyılda Türk Müziği, 18. Yüzyılda Türk Müziği, 19. Yüzyılda Türk Müziği, 20. Yüzyılda Türk Müziği (1987, s. 70-110). Görüldüğü gibi Öztuna 13. yy öncesi için ayrı bir sınıflama ile yüzyıl ifadelerini kullanmamış, ayrı başlıklar yapmamıştır.

Yüzyıllara göre dönemlendirmede bir diğer isim Nazmi Özalp, “Türk Musikisi Tarihi” adlı kitabının giriş bölümünde yer alan yazısında Türk müziği tarihini Hazırlık Dönemi, Klasik Dönem, Romantik Edebiyat Dönemi ve Son Dönem olarak ayırmış (2000, s. 5); ancak kitabın devamında Türk müziğini yüzyıl ifadeleriyle sınıflandırmıştır. Özalp’in bu sınıflaması; Başlangıcından 16. Yüzyıl Sonuna Kadar Türk Müziği, 17. Yüzyılda Türk Müziği, 18. Yüzyılda Türk Müziği, 19. Yüzyılda Türk Müziği ve 20. Yüzyılda Türk Müziği şeklindedir (2000, s. 109-202).

Ahmet Şahin Ak’ta Özalp’e benzer şekilde, “Türk Musikisi Tarihi” adlı kitabında Türk müziği dönemlerini şu başlıklar altında ele almıştır; Başlangıcından 16. Yüzyıl Sonuna Kadar Türk Müziği, Klasik Öncesi (Preklasik) Dönem (Meragi’den Itri’ye Kadar Uzanan Dönem), 17. Yüzyılda Türk Müziği, 18. Yüzyılda Türk Müziği, 19. Yüzyılda Türk Müziği, 20. Yüzyılda Türk Müziği ile 20-21. Yüzyıl Türk Müziği (Ak, 2009, s. 33-227). Özalp ve Ak’ın sınıflamalarında görülmektedir ki; her ikisi de 16. yüzyıl öncesi Türk müziğini bir başlıkta toplamış, yüzyıllara ayırmamıştır.

Ali Uçan’ın “Geçmişten Günümüze Günümüzden Geleceğe Türk Müzik Kültürü” adlı kitabında Türk müziği dönemlerini medeniyet tarihine göre yaptığı görülmektedir. Türk uygarlık tarihini esas aldığı sınıflamasında Uçan; Hunlar Öncesi Dönemde Türk Müzik Kültürü, Orta Asya Türk Devletleri Döneminde Türk Müzik Kültürü, Orta-Batı Asya Türk Devletleri Döneminde Türk Müzik Kültürü, Ön Asya ve Avrasya Türk Devletleri Döneminde Türk Müzik Kültürü, Avrasya Bağımsız Türk Cumhuriyetleri Döneminde Türk Müzik Kültürü başlıklarını kullanmıştır (2000, s. 14-15). Uçan’ın Türk müziğinin diğer dönemlendirme anlayışlarından farklı bir sınıflamaya gittiği görülmektedir.

Avrupa Müziğindeki akımların adları ile birlikte sanatçı isimlerini de kullanarak Türk müziğini sınıflandıran iki önemli isim Ercüment Berker ve Mustafa Cahit Atasoy’dur. Ercüment Berker Erdem dergisinde yayınlanan “Türk Musikisinde

Dönemler” adlı yazısında Türk müziğini şu dönemlere ayırmıştır; Başlangıcından Abdülkadir Meragi’ye Kadar Uzman Hazırlık (Oluşma) Dönemi, Abdülkadir Meragi’den İtri’ye Kadar Uzman Klasik Öncesi (Preklasik) Dönem, İtri’den Dede Efendi’ye Kadar Uzman Klasik Dönem, Dede Efendi’den Hacı Arif Bey’e Kadar Uzman Neoklasik Dönem, Hacı Arif Bey’den Hüseyin Saadettin Arel’e Kadar Uzman Romantik Dönem ve Hüseyin Saadettin Arel ile Başlayan ve Devam Eden Reform Dönemi (1986, s. 147-148).

Mustafa Cahit Atasoy’un dönemlendirmesi; Başlangıcından Abdülkadir Meragi’ye Kadar Uzman Hazırlık Dönemi, Abdülkadir Meragi’den İtri’ye Kadar Uzman Klasik Öncesi Dönem, İtri’den İsmail Dede’ye Kadar Uzman Klasik Dönem, İsmail Dede’den Hacı Arif Bey’e Kadar Uzman Neoklasik Dönem, Hacı Arif Bey’den Hüseyin Saadettin Arel’e Kadar Uzman Romantik Dönem ve Hüseyin Saadettin Arel’den Günümüze Kadar Devam Eden Reform Dönemi başlıklarından oluşmaktadır. Atasoy’un “Kültür ve Medeniyet Açısından Osmanlılar Dönemindeki Türk Musikisi” başlıklı yazısında yer alan bu sınıflama da Avrupa sanat akımları ve sanatçı adlarına göre dönemlendirmenin bir örneğini teşkil etmektedir (Karadeniz, 2007, s. 14-15).

Türk müziğinin dönemlendirilmesinde bir başka anlayış Recep Uslu tarafından ortaya atılmıştır. 14 Nisan 2016 tarihinde Gazi Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarında Uslu ile kendi dönemlendirme düşüncesi hakkında görüşme yapılmıştır. Bu düşünceye göre Türk Müziğinin ilk dönemi başlangıcından Orhun yazıtlarının bulunduğu 732 yılına kadar süren Arkeolojik Dönem’dir. Orhun Yazıtlarının bulunuşundan 13. yüzyıla kadar süren Paleografik dönemden sonraki dönemi belirleyen isim Safiyüddin Urmevi’dir. Sistemci Okul, Paleografik dönemin bitmesine Sistemciler Dönemi’nin başlamasına etken olmuştur. Anadolu Edvarları’nın yazıldığı 1410-1620 yılları arasındaki Yeni Sistemciler Dönemi, Türk müziğinin en önemli eserlerinin verildiği Klasik Müzik Dönemi ve 1850’lerden itibaren, Tanzimat ve Hacı Arif Bey ile başlayıp günümüze kadar gelen Sanatta Popülerleşme Dönemi bu sınıflamanın diğer başlıklarını oluşturmuştur.

Türk Müziği yerine Türk Makam Müziği terimini tercih eden Ahmet Emre Çelik, Türk Makam Müziğini dört ana evrede incelemiştir. Çelik bu dört evrenin ortaya çıkmasında sanatçının etken olduğunu, bu etkene yön verenin ise “etkin sebep” olduğunu belirtmektedir. Çevik tarafından yapılan dönemlendirmede evreler ve etkin sebepler; Oluşum Evresi, etkin sebep Saray; Gelenekselleşme Evresi, etkin sebep Saray ve İslam; Batılılaşma Evresi, etkin sebep Saray ve Halk; Endüstri Evresi, etkin sebep Şirket ve Halk olarak düşünülmüştür (Karadeniz, 2007, s. 41-41).

Türk Müziği tarihinde temel sorunlardan biri de kaynak azlığı olarak dikkat çekmektedir. Avrupa müzik tarihi üzerine yazılmış oldukça fazla kaynak bulunmakta, Türkiye’de ise bu konuda yazılmış az sayıda kaynak olduğu, kaynaklardaki bazı bilgilerin kanıtlanabilir veri olmadığı ve kaynakların birçoğunun birbirinin tekrarı niteliğinde yazıldığı görülmektedir. Türk Müziği tarihi üzerine yazılmış kitaplar incelendiğinde, Nazmi Özalp’in “Türk Musikisi Tarihi-Derleme” ve Yılmaz Öztuna’nın “Türk Musikisi Teknik ve Tarih” isimli kitapların Türk Müziği tarihi ile ilgili çoğu kitaba kaynak teşkil ettiği söylenebilir. Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programlarının kaynakları incelendiğinde çoğunlukla yine bu kitapların tercih edildiği görülmüştür.

2.3. Tarih Yazımında Metod

Türk Müziği Tarihi dersinin içeriğini oluşturmada kullanılan kaynaklar Türk müziği tarihi öğretim programının hazırlanmasında en önemli unsurlardan biridir. Diğer tarih dallarında olduğu gibi müzik tarihi de sosyoloji, antropoloji gibi alanların yöntemlerini ve ayrıca tarih biliminin araştırma ve inceleme yöntemlerini kullanır. Osborne’a göre 1970’lerden itibaren “eski tarih” öğretimi, yerini bilim, felsefe ve eğitim paradigmalarına uygun olarak yeni yaklaşımlara terk etmiştir. Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Tarih Standartlarının (National History Standards) beş temel unsuru; kronolojik düşünme, tarihsel anlama, tarihsel analiz ve yorumlar, tarihsel araştırma, tarihsel konuların analizi ve karar verme olarak belirlenmiştir. İngiltere’de ise Ulusal Tarih Müfredatının (National History Curriculum) üç temel kazanımı; tarihsel bilgi ve anlama, tarihsel yorumlar ve tarihsel kaynakları kullanma şeklinde karşımıza çıkar (Dilek, 2010, s. 144). Thompson, son yıllarda okullardaki

tarih çalışmasının odak noktasının geçmişteki olayları oldukları gibi öğrenme amacından, geçmiş hakkındaki bilgiyi nasıl elde edebileceğimiz sorusuna kaydığını belirtir (Dilek, 2010, s. 142). Günümüz tarih öğretimi paradigmaları, farklılıkları dikkate alır ve çok perspektiflidir (Amaral, 2008, s. 140). Araştırmanın devamında tarih yazımının en önemli unsurlarından olan tarih felsefesi ile günümüz tarih yazımı esasları konularında yapılmış önemli çalışmalardan elde edilen tespitlere yer verilmiştir.

2.3.1. Tarih felsefesi

Günümüz modern çağın tarihi bilinci, doğaüstü açıklamaları reddederek ve tarihi seküler yaklaşımlar geliştirerek inceleme yolundadır. Bunlardan biri de tarih felsefesidir. Özlem'e göre tarih felsefesi iki anlam taşır. Birinci anlamıyla tarih felsefesine “geçmişte kalan olayların ne anlam ifade ettiğini sorgulamaktan başlayıp, giderek insanlığın tüm yaşanmış geçmişine yönelen bir felsefe uğraşısı” olarak bakılmaktadır. İkinci anlamıyla ise; tarih felsefesi tarih bilimini ve tarihçiliği sorgulayan, tarih biliminin dayandığı ilke ve yöntemleri eleştiren bir bilim dalı şeklinde ifade edilmektedir (1998, s. 13) Diyebiliriz ki, tarih felsefesi bir bakıma tarihe eleştirel bakabilmeyi amaçlar.

Bir bilimin genel ilkeleri o bilimin felsefesini oluşturur. Voltaire, “insanlar niçin tarihi olayları yaratır?” sorusunun cevabını ararken ilk kez 1765'te “tarih felsefesi” tabirini kullanmıştır. Tarih felsefesi zaman, mekan, insan faktörlerini göz önünde bulundurmaksızın tarihi olayların ana sebebini araştırır (Çandarlıoğlu, 2003, s. 29).

Tarih felsefesinin doğrudan felsefenin içinde bir dal olduğunu belirten Baykara (1999, s. 105), dolayısıyla hemen her filozofun bir tarih felsefecisi olduğunu da ekler. İnsan hayatının devam etmesi ve daha iyi yaşama çabası insanın tarih yapmada temel sebebidir.

Tarihte her olay açıkça akla ve mantığa uygundur; fakat bunun anlamı bir nedene dayanıyor olması demektir; yoksa herhangi kararlaştırılmış bir plana bağlı olması demek değildir (Le Bon, 2004, s. 38).

Tarihin hep iyiye gittiğini ya da her geçen gün kötüleştiğini düşünenler vardır. Yine tarihte oluşumları birlikte ele almak gerektiğine inananlara tezat her şeyi tek sebebe bağlayanlar bulunur. Baykara'ya (1999, s. 111) göre bu anlamda akla gelen Teokratik tarih anlayışının önemli temsilcilerinden biri St. Augustinus olmuştur ve bu anlayış, tarihin oluşunda ilahi kuvveti kabul eder.

Oysa İslam dünyasındaki tarih anlayışına baktığımızda İslam tarihçiliğinin önemli temsilcileri, “kaderci” bir görüşün aksine, tarihte insanın temel özelliklerine daha çok yer vermektedir. Baykara (1999, s. 111), Ebu-Reyhan El-Biruni'nin tenkide başvurarak, her bilgiyi hemen inanmayıp temkinle karşılayarak doğruya gidilmesini salık verdiğini belirtir. Biruni'ye göre bilimler birbiriyle bağlantılıdır ve tarihi olayları ortaya çıkarmada birçok bilim dalı gereklidir (Türkarşlan, 2008, s. 68).

Felsefe ve sosyolojide çığır açan İbn Haldun Tancalı, Togan'a göre; tarihi nakilcilikten ibaret görmemiş, tarihi olayları ortaya çıkaran sebepleri de tespitte yönelmiştir (Baykara, 1999, s. 77). Tancalı yazdığı tarihin “Mukaddime”sinde, devletin ömrünü insan ömrüne benzetir. İnsan hayatındaki Çocukluk, Gençlik, Olgunluk, İhtiyarlık diye adlandırılan dönemlerin devlet hayatındaki karşılığı Heyecanlı, Baskı, Uygarlık, Çöküş dönemleri olmuştur” (Çandarlıoğlu, 2003, s. 32). İbn Haldun, sosyal olaylarla tabiat olayları arasında benzerlikler kurar ve tarihte olup bitenin ancak bu şekilde anlaşılabilceğinden bahseder (Çevik, 2014, s. 77)

İdealizm insan hayatını idare eden en esaslı etkidir ve Kant'ın kurduğu “İdealist” görüşte tek güç fikirdir (Baykara, 1999, s. 114). Materyalizmin en çok mücadele ettiği bu anlayışta, fikir ve düşünce insanı, dolayısıyla tarihi yönlendirir.

Positivizm terimini ilk defa Saint Simon kullanmıştır ve bu kavram, bilimi tek geçerli bilgi türü olarak gören bir anlayıştır (Türkarşlan, 2008, s. 57). Bu fikri devam ettiren Auguste Comte tarihte tabiatüstü sebeplerin etkisini kabul etmez. Comte' a göre tarihi olayları insan değil, insan toplulukları oluşturur. Ancak bilimin bütün olayları çözeceğini vaat etmesine rağmen Comte'un düşüncesi, insanların dine ve felsefeye bağlılığının devam etmesiyle 1911'lerden sonra gerilemiştir (Baykara, 1999, s. 114).

19'uncu yüzyıl Avrupa toplumlarında genel olarak ideoloji ve felsefenin tarih ile birlikte ele alındığı bir dönem olarak kabul edilebilir. Buna bağlı olarak ortaya çıkan bu eğilimin kuramsal bir nitelik kazanmaya başladığından bahsetmek yerinde olacaktır. Daha farklı bir deyişle felsefe, kendi içerisinde sosyoloji ve siyasal teoriler ile derinlik kazanmış ve yeni disiplinler oluşmasını sağlamıştır. Felsefenin diğer bilim dalları ile olan etkileşiminin Fransız Devrimi sonrası canlanmış olması, ortaya çıkan ideolojilerin temsilcileri ve etkilerinin parladığı bir dönem olarak göze çarpmaktadır. İmmanuel Kant, G.W. Friedrich Hegel, Auguste Comte ve Charles Fourier gibi sosyolog ve düşünürler ile tarih felsefesi farklı disiplinler ile birleşerek bir kuram olarak şekillenmiştir.

İnsan ve insanın içinden gelen eylemin tarihi oluşturduğunu savunan Materyalist akıma ilham veren, insanın yaşam mücadelesidir. Darwin, kurduğu biyolojik materyalizmde tarihte güçlülerin devam ettiği bir gelişmeden bahseder. İktisadi materyalizmin kurucusu Karl Marks ise tarihin emekçilerle emeği sömürenlerin kavgasından ibaret olduğunu belirtir. Bunların dışında insan ve insanın içindeki temel duyguları tarih oluşumunda etken göstererek insanlık gerçeği ile hareket eden Hümaniter tarih felsefesiyle Herder; ve tıpkı sanatta olduğu gibi tarihi tesadüflerin oluşturduğuna inanan Ekspresyonist tarih felsefecisi Bergson diğer önemli tarih felsefesi düşünürlerinden bazılarıdır (Baykara, 1999, s. 115-116).

Bir tarihçi, bu etken ve felsefelerin birinden değil, çözüme ulaştıracaksa hepsinden de yararlanabilmelidir. Günümüzde interdisipliner çalışmalar önem kazanmıştır ve araştırmalar birçok yönden ele alınmaktadır. Bilimler arasındaki bu etkileşim iyi sonuçlar doğurmaktadır. Müziğin ve tarihin felsefe ile yakınlaşması müzik tarihçiliğinde de felsefe ile iyi sonuçlar almada etkin olacaktır.

2.3.2. Tarih yazımı

Tarih yazma çeşitleri

Çandarlıoğlu (2003, s. 25-28) tarih yazma çeşitlerini, bugüne kadar yazılan bütün tarihi eserleri üç büyük tarzda ele alarak açıklamaktadır. Tarihçinin yalnız olayları

nakletmekle yetindiği hiçbir tenkide muhakemeye girişmeden ve tarihi anlamlandırmaya kalkmadan yazdığı “Rivayetçi” tarih yazma tarzı ya da; asıl amacı milli olan ve halkı ahlaken yükseltmek gayesi güden “Pragmatik” tarihçilik, bir diğeri de toplum hayatının gelişme evrelerini sebep ve sonuçlarıyla ortaya koyan “Araştırmacı” tarihçilik. İnsanların biyolojik bakımdan birbirinin aynı olduğunu, dolayısıyla da gelişmelerinin de aynı olacağına kanaat getiren Araştırmacı (genetik) tarih, her tarihi olaya ayrı bir önem vermektedir. Çandarlıoğlu ve birçok tarihçi, bir tarihi olayın birbirine bağlı birçok hadiseden oluştuğunu düşünen bu yazım tarzının, modern tarih yazımını teşkil ettiğini belirtmektedir.

Tarih metodu ve gerekliliği

Tarih inceleme ve yazımı ciddi ve riskli sonuçlar içermektedir. Veyne’e göre “tarihin yöntemi yoktur, çünkü hiçbir beklentisi yoktur ve gerçek şeylerin anlatılması onun için yeterlidir. Yalnızca hakikatin peşinde olan tarih hiçbir norm dayatmaz, hiçbir kuralı temel almaz ve tarih denilen yazı türünün en özgün niteliği budur” (2014, s. 28). Oysa gayesi, insanlık hayatını geçmişten bugüne olduğu gibi ortaya koymak olan tarihin yazımında, “Tarih Metodu” sayesinde gerçeğe en yakın sonuca ulaşılabilir.

19. yy ortalarına kadar tarih yazmak için metoda gerek olmadığı düşünülürken, bu yüzyılın sonlarına doğru tarihçilikte “usul” kavramı ortaya çıkmıştır. Bu anlamda tarih metodu denecek ilk eser, çevirisi 1936’da Şükrü Akaya tarafından yapılan E. Bernheim’in “Tarih İlmine Giriş, Metodu ve Felsefesi” olmuştur. Ayrıca Langlois-Seignobus’un “Tarih Tetkiklerine Giriş”, Monod’un “Tarihte Usul” kitapları bu konudaki ilk çalışmalardır ve bütün bu eserlerin ortak noktası metod bilmenin gerekliliği ile tarih ilminin diğer ilimlerle kıyaslanamayacak derecede karışık olması durumudur (Çandarlıoğlu, 2003, s. 9).

Türklerde “tarihte metod” konusundaki ilk çalışma Süleyman Paşa’nın “Tarih-i Alem” eseri olmuş; Ahmed Vefik Paşa, Gelenbevizade Ahmet Tevfik Bey, Ziya Gökalp, Ahmed Zeki Velidi Togan ve Mubahat Kütükoğlu’da bu konunun ilk çalışmalarını yapmışlardır (Çandarlıoğlu, 2003, s. 10).

Tarihe yardımcı bilimler

Disiplinler arası bir bilim olan tarihi incelerken, mutlaka başka bilimlerden de faydalanmak gerekmektedir. Bu bilim dalları;

Antopoloji, insan bilimi, insanla ilgilenen birçok bilimden biri (Ana Britanica Cilt 2, s. 179).

Arkeoloji, eski medeniyetlerin anıtlara ve eşya kalıntlarına dayanılarak incelenmesi (Meydan Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedisi, Cilt 1, s. 665).

Coğrafya, yeryüzünün günümüzdeki doğal ve beşeri görünümünü betimleyen ve açıklayan bilim (Büyük Larousse Ansiklopedisi, Cilt 5, s. 2415).

Diplomatik, belge niteliği taşıyan akitlerin ve benzeri dökümanların düzenlenmesinde şekil bakımından uyulacak kuralların açıklamalı incelemesi (Meydan Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedisi, Cilt 3, s. 726).

Ensab bilgisi, soy kütüğü bilimi (Baykara, 1999, s. 31).

Epigrafi, tarihi anıtlardaki yazıları konu alan bilim dalı (Büyük Kültür Ansiklopedisi, Cilt 5, s. 1687).

Filoloji, herhangi bir dilde, eski veya yeni yazılı metinlerin incelenmesi ve yorumlanması bilimi (Büyük Kültür Ansiklopedisi, Cilt 5, s. 1811).

Heraldique, armaları tanıma bilgisidir (Çandarlıoğlu, 2003, s. 20).

Kronoloji, tarihi olayların zaman ve tarihini inceleyen bilim (Meydan Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedisi, Cilt 7, s. 594).

Metroloji, gerek tarihte gerekse günümüzdeki ölçü ve tartıların birbiriyle ilişkilerini bildiren bir bilimdir (Baykara, 1999, s. 32)

Mühürler, Sicillografi bilimi ile mühürler, damga ve tuğralar araştırılır (Çandarlıoğlu, 2003, s. 20).

Nüvizmatik, sikke ve madalyaların tarihi ile uğraşan bilim (Büyük Kültür Ansiklopedisi, Cilt 9, s. 3541).

Onomastika, isimlerle adlarla uğraşan bilim (Çandarlıoğlu, 2003, s. 21).

Paleografi, eski yazılar bilimi (Büyük Larousse Ansiklopedisi, Cilt 17, s. 9114).

Sosyoloji, Toplumsal olaylar bilimi ((Meydan Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedisi, Cilt 11, s. 474).

Tarih yazma esasları

Gilderhus (2011, s. 19-20), tarihçilerin tarih araştırmaları ve yazımında, üç aşamalı bir model kullandığını belirtmektedir. Birinci adım süresince “neler oldu?” sorusunu sorarak araştırmaya başlayan tarihçiler, ikinci adım süresince cevabı genellikle bir açıklamayı ya da yorumu gerektiren “neden?” sorusunu yöneltirler. Son aşamada ise olayların sonuçlarını değerlendirirler.

Tarih yazımında önemli unsurlar; tarihi bilginin kaynakları, tarihçilikte tenkid ve terkidir. Bu unsurlar tarih yazımının genel ilkelerini oluşturmaktadır.

Tarihi bilginin kaynakları

Tarihi bilgi veren her malzemeye kaynak denir (Çandarlıoğlu, 2003, s. 52). Bir tarihçi bilgiyi, ya eski zaman kaynağından, yani, doğrudan alır ya da, yeni üslup dediğimiz izlerinden, yankılarından ve dolaylı bilgilerinden yola çıkarak inşa eder. Kaynak bilgi elimize “haberler”, “kalıntılar” ve “görsel malzeme” şeklinde geçmektedir (Baykara, 1999, s. 40).

Tarihçilikte tenkid

Lucianus'a göre tarihin ve tarihçinin amacı mutlaka hakikat olmalıdır (Çevik, 2014, s. 202). Tenkidin kelime anlamını, “bir konuya ait yazıyı veya eseri değer bakımından gözden geçirme, eleştirme” dir (Devellioğlu, 2001, s. 1080). Tenkidi tarih yazımının sağlaması olarak gören Çandarlıoğlu (2003, s. 62) ise “tarihi, edebi veya sanata dair eser ve vesikaların değerlerinin kontrolü, tahlili ve kıymeti hakkında bir hükme varılması” şeklinde tarif etmiştir. Bir tarihçinin kendine ulaşan her bilgiyi doğruluğu açısından değerlendirdikten sonra gerçek bilgi kabul etmesi gerekmektedir. Eserin yazarı, adı, yazılma zamanına bakılıp, eserin bir başka eserden doğrudan veya dolaylı aktarma olup olmadığının bilinmeye çalışılması dış tenkid; içeriğin doğruluğunun incelenmesi ise iç tenkidir (Baykara , 1999, s. 74).

Terkib

Terkib; “birkaç şeyi birleştirip karışık bir şey meydana getirme, birleştirme” dir (Devellioğlu, 2001, s. 1086). Tarih yazmanın son aşaması terkidir ve Türkarşlan'a göre bu aşamada; diğer bilimlerden yararlanmak, olayların ortaya konmasında ve düzenlenmesinde doğruluktan sapmamak, tarih kanunlarının aydınlattığı çizgileri görmezden gelmemek gerekmektedir (2008, s. 116). Baykara (1999, s. 87-104) ve Çandarlıoğlu'na (2003, s. 67-70) göre ise; terkidde ön planı da olan iyi bir planlama yapmak, o mevzuya ait her şeyi görmeye çalışmak, olayı değerlendirirken hadise sırasında içinde bulunan şartlar dahilinde değerlendirmek ve peşin hükümlerden, genellemelerden kaçınmak önemli detaylardır.

Tarih yazarken tarihçinin kendi inançlarını, eğilimlerini, politik düşüncelerini bir tarafa bırakabilmesi, tarafsız bir bakış açısı geliştirmesi gerekmektedir (Çevik, 2014, s. 20).

Bütün bu veriler doğrultusunda düşünülürse; Türk müziği tarihinin yazımında kullanılacak tarih yazma çeşidi, modern tarih yazımı üslubu olan “Araştırmacı” tarih olmalıdır. Dersin içeriğini oluşturan bilginin verilmeden önce titiz bir çalışmayla seçilmesi ve güvenilirliğinin tespit edilmesi gerekmektedir. Türk müziğinin genel

tarihi üzerine yazılmış eser sayısı oldukça az miktardadır ve bunlardan Nazmi Özalp'in "Türk Musikisi Tarihi-Derleme" ve Yılmaz Öztuna'nın "Türk Musikisi Teknik ve Tarih" kitabı Türk müziği tarihi üzerine yazılmış birçok esere kaynak teşkil etmektedir.

Türk müzik tarihi yazımında alınacak tedbirler araştırılırken, sebep-sonuç ilişkisine dikkat etmek ve geçmişi anlamaya çalışmak konuya farklı pencerelerden bakma olasılığı sağlayacaktır. Bu aynı zamanda farklı çıkarımlarda bulunarak daha geniş sonuçlara ulaşmamıza yardım edecektir. Tarihi oluşturan insan topluluklarının din ve felsefe ile kültürlerine şekil verdiği unutulmayarak, bu iki değerın müzik tarihi yazımında hatırı sayılır etkileri göz ardı edilmemelidir. Ayrıca 19. yüzyıl ile parlayan sosyoloji ve birçok farklı disiplin de müzik tarihi araştırmalarında bakış açısını geliştirecektir.

2.4. Öğretim Programı ve Program Hazırlama

Türk Müziği Tarihi Dersi öğretim programlarının hazırlanmasında, uygun ders kaynaklarıyla birlikte diğer önemli husus, öğretim programları hakkında yeterli bilgiye sahip olunmasıdır. Günümüz öğrenme kuramları, bilimsel öğretme teknikleri, program geliştirme esasları gibi konular Türk Müziği Tarihi dersi için uygun programları oluşturmada önemli esasları belirleyecektir.

Öğrenmenin nasıl meydana geldiği ile ilgili yapılan çalışmalar davranışçı, bilişsel ve yapılandırıcı öğrenme yaklaşımlarını ortaya çıkarmıştır. Demircioğlu'na (2014, s. 55) göre; "davranışçı öğrenme; klasik koşullanma, edimsel koşullanma ve model alma yoluyla üç şekilde meydana gelmektedir. Bilişsel yaklaşım; bilginin elde edilmesi, işlenmesi, karar verme ve mantıklı düşünme süreçleri ile ilgilenmektedir. Yapılandırıcı kuramda ise; bilgi bilenden bağımsız olmayıp bizzat öğrenen tarafından yapılandırılmalıdır". Bu öğrenme kuramlarının bilinmesinin ve öğretim programlarının hazırlanmasında göz önünde bulundurulmasının önemi büyüktür.

Tarihçilik ve tarih öğretiminin farklı konular olduğu düşünülmektedir. Tarihçilikte önemli olan tarihin doğru bir şekilde aktarılmasıdır oysa tarih öğretiminde esas olan bu aktarımdan öğrencinin en doğru şekilde faydalanabilmesidir.

Çağcıl tarih öğretimi paradigmalarının hedefinin; farklı tarihsel kaynaklarla çalışma, tarihsel kanıtı değerlendirme, tarihsel düşünme, eleştirel düşünme, tarihsel empati ve sorgulama becerilerini geliştirmek olduğunu belirten Cooper, sorgulama sürecinde tek bir doğru cevabın olmadığını ya da iki kişinin düşüncelerinin eşit derecede doğru olabileceğini göz önüne alarak, geçmişin farklı yorumları olduğunu ve bunların zamanla değişebileceğini anlamayı öngörür. Cooper'a göre tarihin konu alanını genişleten ve "birey olarak insan"a daha çok vurgu yapan postmodern tarih anlayışı, öğretim programlarında da yankısını bulmuştur (Dilek, 2010, s. 145). Günümüzde öğretim programı öğretim programını hazırlama ile ilgili uzun süreli ekip çalışmaları yapıldığı görülmektedir. Aşağıda program hazırlama konusunda yapılmış önemli çalışmalardan elde edilen tespitlere yer verilmiştir.

2.4.1. Öğretim programı

Programın tanımı

Eğitimin gerçekleştirilmesinde yöntem ve teknik en önemli unsurlardır. Demircioğlu'na göre, "Yöntem; öğretim hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla tekniğin, içeriğin, araç ve gereçlerin birbirlerini tamamlayacak şekilde kullanımını sağlayan bir öğretme yoludur. Teknik ise; amaçlanan davranış değişikliğini meydana getirmek için, gerek araç-gereç kullanımında gerekse etkinliklerin sıraya dizilmesinde izlenen özel bir yoldur" (2014, s. 61). Bu bağlamda öğretim programları, yöntemin en önemli parçası olan tekniği oluşturmaktadır.

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1982, s. 13). Eğitimin kendi içinde oturduğu sacayağı, "öğretmen, program ve fiziksel koşullar"dır. Diyebiliriz ki eğitimin niteliği ve yeterliliğinde yapılacak herhangi bir reform, bu üç unsurda yapılacak değişimle olur (Kaya, 2000, s. 384).

Program kavramıyla belli bir amaca ulaşabilmek için, yapılması gereken aktivitelerin nelerden oluştuğunun belirlenmesi, aşamalı bir şekilde sıralanması, her bir aktivitenin alacağı zamanı, nasıl yapılacağını ve yapılan işlerin uygunluğunun nasıl belirlenebileceğinin bir tasarısı kastedilir (Tan ve Erdoğan, 2004, s. 11). Tüm öğretim planları sosyo-politik işlevlere sahiptir ve kendi döneminin ifadeleridir. Sosyo-politik hareketlilikler ve politik hedefler bu planlar üzerine yansır. Öğretim programları yardımı ile nelerin öğretileceği ve öğrenileceği, hangi hedeflerin işleneceği görünür hale gelir. Öğrenme ve öğretimin devamını ve denetlenmesini sağlayan öğretim programları aracılığı ile yenilikler getirilmeye çalışılır (Ültanır, 2003, s. 99).

2.4.2. Program hazırlama

Program geliştirme

Türk Müziği Tarihi dersi için program hazırlamada esas alınacak ilk konu program geliştirme olmalıdır. İyi bir programın ortaya çıkarılabilmesinde en önemli unsurların başında tecrübe gelir. Program geliştirme, temel ve uygulamalı araştırmalara dayanan bir süreçtir diyen Varış (1996, s. 51), bu alanda çalışanların, derin, kapsamlı ve deneysel bir tutum içinde olmaları, araştırma literatürüne dayanmaları, yetiştikleri disiplinin sorunlarını aşarak diğer önemli kavramlara da yer vermeleri gerektiğine dikkat çeker. Küçükahmet ise, program geliştirmeyi uygulamayla iç içe, kapsamlı ve devamlı bir araştırma süreci olarak tarif eder (Küçükahmet, 1999, s. 23).

Varış'a göre, öğretim programlarının konu seçiminde "ne" öğretelim sorusunun cevabının oluşmasında bazı ölçütlere gereksinim vardır. Bu ölçütlerden amaç oluşturmada ilk verileri hazırlayan; "Konunun amacı var mıdır?", "Konu seçimine hangi amaç yön gösterir?" sorularının cevaplarıdır. Diğerleri; "Düşünme açısından anlamlı bir konu mu?, Değerli mi?, Zengin denemeleri ve yorum olanağı var mı?" sorularıyla elde edilen sonuçtur. Son olarak; "Öğrenende hayret, merak, farkındalık yaratmasını sağlıyor mu?" sorularına verilen cevaplar, konu seçimine yardımcı unsurlar olarak karşımıza çıkar (1996, s. 148).

Program içeriğinin hazırlanmasında öğrenilecek muhtevanın hem geçerli hem de güvenilir olması gerekir, Bir diğer husus bilimsel olmalı, yeni fikirlere temel oluşturmalıdır. Aynı zamanda ilgi ve ihtiyaçları karşılamalı, faydalı ve öğrenilebilir olmalıdır (Küçükahmet, 1999, s. 33). Ayrıca uygun programın hazırlanabilmesinde öğretme kuramlarının iyi bilinmesi, doğru içerik oluşturma ve planlamada da etkin olacaktır. Öğretme ile ilgili son yıllarda yapılan önemli çalışmalar sonucu bazı bilimsel verilere ulaşılmıştır. Bunlardan bazıları öğretim stratejileri ile öğretim amaçlarıdır. Bu çalışma sonuçlarının iyi bilinmesinin, iyi bir program oluşturmada, program geliştirmenin öncelikli esaslarını oluşturacağı düşünülmektedir.

Eğitimde farklı öğretim stratejileri mevcuttur ve bunlardan Sunuş, Buluş ve Araştırma olmak üzere üç temel en önemlileridir. Demircioğlu'na göre; (2014, s. 59) sunuş ile bilgiler anlamlı ve düzenli bir şekilde genelden özele doğru öğrenciye öğretilmeye çalışılır. Buluş ile öğrenme sonucu oluşan, öğrenci etkinliğine dayalı bir öğretim yaklaşımına geçilir. Öğrencinin tamamen aktif olduğu araştırma esasına dayanan diğer strateji ise problem çözmede kullanılan yolun aynısıdır.

Eğitim yoluyla kazandırılabilir nitelikteki istendik özellikleri “hedefler” olarak tanımlayan Selahattin Ertürk (1982, s. 24), Bloom ve arkadaşlarının hedefleri; bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor olmak üzere üç alanda düşünüp, bu alanlarda yalından karmaşığa doğru aşamalı bir sınıflama geliştirdiklerini belirtmiştir. Öğretim amaçlarının bu sınıflandırmasında:

Bilişsel alan; bilginin edinilmesi ve uygulanması ile ilgili alandır. Kendi içinde bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme olarak altı basamağa ayrılır (Küçükahmet, 1999, s. 16).

Duyuşsal alan; öğrenenin tutum, değer duygularıyla ilgilidir. Alma yani algılama, mutlu olma tepkisi davranımda bulunma, değer verip tercih yaparak kıymet biçme, organize etme en üst seviyede de dünya görüşünü yakaladığı kendine mal etme duyuşsal alanın basamaklarıdır (Küçükahmet, 1999, s. 18).

Psiko-motor alan ise; adale ve motor becerileri ile ilgilidir ve gözleme, taklit etme, pratik yapma ile kendi yorumunu da kattığı yeni duruma uydurma basamaklarından oluşur (Küçükahmet, 1999, s. 19).

Sonuç olarak bir programın etkinliğinin sorgulanması ve değerlendirilmesi programların geliştirilmesi için bir başlangıç noktasıdır. Türk Müziği Tarihi dersi için kullanılan programlar incelendiğinde, az sayıda programa ulaşılabildiği, bilhassa lisansüstü eğitim kurumlarının bir kısmında bu ders için belli bir program hazırlanmadığı ve Türk müziği tarihi dersi içeriğinin “yöntem” ve “metod” esas alınarak oluşturulmadığı görülmektedir.

Doğruya ulaşabilmede ilk adımın problem tespitini doğru yapmak olması gerekmektedir. Bugün birçok müzik eğitim kurumunda, Türk müziği tarihi başka müzik derslerinin içinde kısaca geçirilmek yerine, ayrı bir ders olarak verilmektedir. Modern tarih yazma metodu anlayışına uygun yazılmış Türk müziği tarihi bilgisini, geliştirilmiş bir programla sunmak, bu gelişmenin devamı olarak düşünülmektedir.

2.5. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde konu ile ilgili yararlanılan araştırmalara ilişkin bilgilere yer verilmiştir;

Uçaner'in (2007) “Türkiye’deki Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Müzik Tarihi Öğretim Elemanlarının Dersin İşlenişine İlişkin Görüşleri” konulu Yüksek Lisans Tezinde; Türkiye’de Müzik Eğitimi Anabilim Dallarındaki Türk Müziği Tarihi dersi ders programı incelenmiş ve müzik tarihi öğretim elemanlarının dersin işlenişine ilişkin görüşleri alınmıştır. Araştırmada veriler kaynak taraması yapılarak ve anket uygulanarak elde edilmiştir. Çalışma sonucunda öğretim elemanlarının; Müzik Tarihi öğretim programına yönelik olarak üniversitedeki mevcut kaynak ve olanaklar ile Müzik Tarihi öğretim programını çok yeterli bulmadıkları; öğretim elemanlarının ders yükünün fazla ya da az olmasının, bayan ya da erkek olmasının, eğitim düzeylerinin, hizmet sürelerinin ve unvanlarının müzik tarihi öğretim programını değerlendirmeye yönelik görüşlerini farklılaştırmadığı sonuçlarına varmıştır.

Karadeniz'in (2007) "Türk Müziğinde Dönem Anlayışı" konulu Yüksek Lisans Tezinde; Türk Müziği Tarihi dönem anlayışındaki farklı görüşler sınıflandırma yapılarak sunulmuş ve İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı Türk Müziği Tarihi dersinin içeriği örneği ile eğitim kurumlarında dönem anlayışının tespiti yapılmıştır. Çalışma sonunda, Türk müziği tarihinin dönemlendirildiği gözlemlenmiş, ancak incelenen dönemler içinde farklı anlayışların var olduğu, benzerlikler yansımalar ve birbirinin devamı hatta tekrarı niteliğinde çalışmalar yapıldığı sonucuna varılmıştır.

Karagöz (2008) "Müzik Tarihi Dersinin Öğretimde Kullanılan Yöntem ve Teknikler Açısından Durumu ve Değerlendirilmesi" konulu Yüksek Lisans Tezinde; Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Programı ile Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümlerinde Müzik Tarihi dersine giren öğretim elemanlarının dersin işlenişine yönelik görüşlerine başvurarak, Müzik Tarihi Dersi'ni yöntem ve teknikler açısından değerlendirmiştir. Bu araştırma ile müzik tarihine ilişkin etkin olan öğretim yöntemleri saptanıp tanıtılarak, dersin kullanılan hangi yöntem ve tekniklerle, nasıl daha verimli hale getirilebileceği konusunda öneriler sunulmuştur. Çalışma ile, Müzik Tarihi dersinin sadece 1 dönem 2 saat ile sınırlı kalmaması, bir ya da birkaç dönem veya birkaç saat artırılması; müzik tarihi eğitiminin özelliklerinin araştırılması, bu eğitimi verenlerin hangi bilgi ve becerilere sahip olması gerektiğinin belirlenmesi ve derse girecek olan öğretim elemanının bu özellikleri taşıyor olması sonuçlarına varılmıştır.

Çevik (2009) "Müzik Öğretmeni Adaylarının Müzik Tarihi Dersine Yönelik Görüşleri" isimli makalesini; Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin müzik tarihi dersi hakkındaki görüşlerini almak ve ortaya çıkacak sonuçlara göre bazı önerilerde bulunmak amacıyla yapmıştır. Araştırmada elde edilen bulguların yorumlanması sonucunda, müzik tarihi dersinin müzik öğretmeni adayının öğrenmesi gereken temel derslerden birisi olduğu, dersin uygulamaya ve dinlemeye yönelik olması gerektiği, Türk bestecilerin Türk müziğinin dünyada tanınmasında büyük rol oynamalarının önemini

kavradıkları, müzik tarihi dersinde öğrenilen bilgilerin diğer müzik derslerine fayda sağladığı sonuçlarına varılmıştır.

Uçaner (2011) “Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Türk Müziği Tarihi Dersine Yönelik Tutum ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin Farklı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi” konulu Doktora Tezinde; Türk Müziği Tarihi derslerinin içeriğinden bahsederek öğrencilerin tutumu üzerinde durmuştur. Araştırmada bütüncül bir yaklaşımla nicel ve nitel boyutlu betimsel araştırma yöntemleri kullanılmış, Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 2, 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin Türk Müziği Tarihi dersine yönelik tutum ve başarıları arasındaki fark belirlenmeye çalışılmış böylece nitelikli ve başarılı bir müzik öğretmenlik eğitimi sürecinde alınması gereken önlemler konusunda ilgililere yardımcı olmak ve geliştirilen tutum ölçeği ile bu yöndeki tutumların belirlenmesinde müzik eğitimi alanına katkı sağlamak açılarından önerilerde bulunulmuştur.

Toker ve Özden (2013) “Osmanlı Devletinde Müzik Eğitimi Veren Önemli Kurumlar” konulu makalelerinde; Osmanlı döneminin müzik kurumlarının en önemlilerinden olan Enderun, Musika-i Hümayun, Mevlevihaneler ve Tanzimat sonrası açılan müzik okullarında verilen derslerin içerikleri ve uygulanan öğretim metotları hakkında bilgiler vermektedir. Ayrıca çalışmada bu kurumların çoğunda uygulanan ve Türk musikisinin en eski eğitim sistemi olan meşk sistemine yer verilmiş, Osmanlı’da kullanılan müzik eğitimi metotlarının günümüz müzik eğitimine uygulanabilirliği konusunda değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışma sonucunda 19. Yüzyıl sonlarına kadar formel bir hal alamasa da Osmanlı Devleti genelinde özel ve kurumsal olarak müzik eğitimi verildiğinin tespiti yapılmıştır.

Akkoç (2008) “Tarih Yazımı ve Tarih Eğitimi Açısından Tarihsel Bilgi:1930-1950 Arası Lise Tarih Kitapları” konulu Yüksek Lisans Tezinde; 1930-1950 yılları arası lise tarih kitaplarının değerlendirmesini yapmıştır. Tarih anlayışlarının, toplumsal gelişim sürecinden bu yana gösterdiği değişimler, toplumu anlamada tarihsel perspektifin yeri ve toplumdaki insanların bugünü anlamasına tarihin ve tarih eğitiminin katkısının boyutu ele alınmıştır. Ayrıca, Türkiye’de tarih eğitiminin,

Osmanlı'dan bu yana genel özellikleri ve bu özellikleri biçimlendiren unsurlar anlatılmış, sonrasında da 1930-1950 yılları arası lise tarih ders kitaplarında, Türk toplumunun tarihsel gelişim sürecinin belli kavramlar doğrultusunda nasıl açıklandığı değerlendirilmeye çalışılmıştır. Tarih ve toplum anlayışlarının, dönemin tarih çalışmalarını ve tarih eğitimini biçimlendirmekte ve yönlendirmekte olduğu sonucuna varılmıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama teknikleri ile verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması konularına yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, Türk Müziği Tarihi dersi kaynak kitapları ve Türk Müziği Tarihi Dersi öğretim programlarının içerik analizi yönünden incelenmesine yönelik nitel araştırma yöntemi ile yapılmış, betimsel bir durum çalışmasıdır.

Büyüköztürk, Akgün, Demirel, Karadeniz ve Kılıç'a (2013, s.22) göre "betimsel araştırmalar, verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar". Yine Büyüköztürk vd.'e göre durum çalışması ise, "bilimsel sorulara cevap aramada kullanılan ayırt edici bir yaklaşım; bir ya da daha fazla olayın, ortamın, programın sosyal grubun ya da diğer birbirine bağlı sistemlerin derinlemesine incelendiği yöntem" olarak tanımlanmaktadır (2013, s. 21).

Programların içerik analizi yapılırken 3 uzman görüşü alınmıştır. Uzmanların görüşleri doğrultusunda düzeltmeler yapılarak tablolara son hali verilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni; Türk Müziği Tarihi üzerine yazılmış kitaplar ile Türkiye'deki üniversite seviyesinde müzik eğitimi veren Konservatuvarlar, Müzik ve Sahne Sanatları Fakülteleri, Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Eğitim Fakültelerine ait Türk Müziği Tarihi Dersi öğretim programlarıdır.

Araştırmanın örneklem grubu ise; Türk Müziği Tarihi üzerine yazılmış üç kitap ve 16 üniversiteye ait 18 adet Türk Müziği Tarihi Dersi Öğretim programı oluşturmaktadır. Bu üç kitap ve öğretim programları alınan üniversiteler ile bölümleri şu şekildedir:

Tablo 3.1. Örneklem grubunda yer alan kitaplar

<i>Yazar İsmi</i>	<i>Kitap İsmi</i>
Nazmi Özalp	Türk Musikisi Tarihi-Derleme
Yılmaz Öztuna	Türk Musikisi Teknik ve Tarih
Ahmet Şahin Ak	Türk Musikisi Tarihi

Programlar incelendiğinde ve derse giren öğretim elemanları ile görüşüldüğünde, derslerde en çok kullanıldığı tespit edilen ve tablo 3.1. de verilen bu 3 kitap örneklem grubunda yer almaktadır.

Tablo 3.2. Örneklem grubunda yer alan okullar

<i>Konservatuvar</i>	<i>Güzel Sanatlar/ Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi</i>	<i>Eğitim Fakültesi</i>
Afyon Kocatepe Üniversitesi	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Anadolu Üniversitesi	Ordu Üniversitesi	Aksaray Üniversitesi
Başkent Üniversitesi		Cumhuriyet Üniversitesi
Gazi Üniversitesi*		Dokuz Eylül Üniversitesi
Selçuk Üniversitesi		Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
		Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
		Niğde Üniversitesi
		Ondokuz Mayıs Üniversitesi
		Pamukkale Üniversitesi

* Gazi Üniversitesi'nden 3 program alınmıştır.

Tablo 3.2.'de görüldüğü gibi; 1 Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi, 1 Güzel Sanatlar Fakültesi, 5 Konservatuvar ve 9 Eğitim Fakültesi olmak üzere 16 üniversitede toplam 18 program örneklem grubunda yer almaktadır. İncelenen öğretim programlarının orjinal hali Ek 2'de bulunmaktadır.

3.3. Veri Toplama Teknikleri

Türk Müziği Tarihi üzerine yazılmış kitaplar incelenerek, bunlardan Türk Müziği Tarihi derslerinde kaynak olarak en çok tercih edilen 3 kitap veri kaynağı olarak belirlenmiştir. Sonrasında; Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programları saptanmıştır. Bunun için Türkiye’de müzik bölümü olan üniversitelerin resmi internet sayfaları, ders programları ve derslere ait öğretim programları açısından taranmıştır. Bir kısım öğretim programına da bu derslere giren öğretim elemanları ile görüşme yapılarak ulaşılmıştır.

3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Nitel araştırmalar “davranışın nasıl ve neden ortaya çıktığı ile ilgilendirler” (Büyüköztürk vd., 2013, s. 236). Örneklem grubunda yer alan kitapların içerik analizinin 1. alt probleme ait soruyu cevaplayacağı düşünülmüştür. Bu aşama ile davranışın nasıl ve neden ortaya çıktığını belirlemek için programları oluşturmada en önemli kaynak olan kitapların durumu tespit edilmiştir.

2. ve 3. alt problemler için; belirlenen programlar üzerinde içerik analizi yapılmıştır. Büyüköztürk vd.’e göre içerik analizi, “belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir tekniktir” (2013, s. 240). Bu bağlamda programlardaki konu başlıkları net bir şekilde tanımlandıktan sonra içerik analizi tablolarını oluşturmada uygun kategoriler belirlenmiştir. İçerik analizi yapılırken açık ve gizli kodlamalar yapılarak programlardaki ortak ve farklı konular tespit edilmiştir.

4. BULGULAR VE YORUM

Birinci alt probleme geçmeden önce, birinci alt probleme konu olan üç kitabın tanıtımı yapılacaktır.

4.1. Türk Müziği Tarihi Kitaplarının Tanıtımı

Türk Müziği Tarihi dersinde kullanılan kitaplar yalnızca tarih öğretimi için bir kaynak olmamış; aynı zamanda öğretim programlarının da konu başlık ve içeriğini oluşturmuştur. Bu durumun doğal bir sonucu olarak ders kitapları hakkında yapılan çalışmaların öğretim programlarını ele alan incelemelerle aynı kategori içinde tartışılması uygun görülmektedir. Türk Müziği Tarihi üzerine yazılmış kitaplar içerisinde örneklem grubunu oluşturan üç kitap incelenmiştir. Bu kitapların özellikle Türk Müziği Tarihi ders kaynağı olarak kullanıldığı görülmektedir.

Bu bölümde Nazmi Özalp'ın “Türk Musikisi Tarihi-Derleme”, Yılmaz Öztuna'nın “Türk Musikisi Teknik ve Tarih” ve Ahmet Şahin Ak'ın “Türk Musikisi Tarihi” adlı kitaplarının künyesi ile bölüm ve konu başlıkları şu şekildedir;

4.1.1. Nazmi Özalp - Türk Musikisi Tarihi

Nazmi Özalp tarafından yazılan “Türk Musikisi Tarihi-Derleme” adındaki bu önemli kitap TRT Basılı Yayınlar Müdürlüğü tarafından 2 cilt olarak 1986 yılında yayımlanmıştır. Eser Türk Müziği Tarihinin en önemli klavuzlarından biridir. Aslında bir tıp doktoru olan Nazmi Özalp okuyucudan bu kitabı, klasik ölçülerde bir tarih kitabı ya da bir müzik ansiklopedisi olarak görmemesini, bugüne kadar edinilmiş belge, bilgi ve düşüncelerin bir araya toplanması olarak değerlendirmesini istemiştir.

Özalp'ın kitabı Türk Müziği Tarihi yanında Türk Müziğine ait birçok unsurdan bahsetmektedir. Bir ansiklopedik çalışma niteliğinde; Türk Müziğinde tür ve biçimler, çalgılar, kurumlar, Türk Müziği gelenekleri, sosyolojisi gibi birçok konuda okuyucu aydınlatılmıştır. Dönemler yüzyıl esasına göre sınıflandırılmıştır. Ancak yazar 17. yüzyıl Türk Müziğini anlatırken Abdülkadir Meragi ile Klasik dönemin

başladığını (1986, s. 139) ve 18. yüzyılda da İtri ile bütünleştiğini belirterek Avrupa sanat tarihi dönemlendirme anlayışından da yararlanmıştı (1986, s. 157).

22 ana başlıktan oluşan eserde içerik şu şekildedir:

“Enderun-i Humayun” başlığı altındaki ilk bölümde Enderun’un öğrenci seçimi, teşkilatı, eğitimi, giyimi ile ceza ve terfi sistemleri konu edilmiştir.

Sonraki bölüm “Mehter Musikisi” başlığı altında Mehter’in tarihçesi, türleri, bu müziğin Avrupa’ya etkisi, Mehter Müziğinde ki ses sistemi, ritm unsurları, icra düzeni, Mehter Musikisi sazları, bestekarları ve nihayetinde Mehterhane’nin kapatılışı ve Muzika-i Humayun konuları ele alınmıştır.

Özalp’in, kitabında ayrı bir bölüm olarak incelediği 15. yüzyılın ikinci yarısının büyük uygarlık ve sanat merkezi olan Herat’taki müzik çalışmaları, “Herat Müzik Okulu” başlığını taşır.

“Makam - Şube - Avaze – Terkip” bölümünde Türk müziği ses sisteminin bu en eski terimleri açıklanmıştır.

Kitapta “Dini Türk Musikisi” bölüm başlığı altında; cami musikisi, cami musikisi beste formları, tekke musikisi, mevlevilik ve mevlevihaneler, İstanbul mevlevihaneleri, diğer tarikatler, tekke musikisi beste formları konularını işlenmiştir. Aynı şekilde “Türk Musikisinde Dindışı Beste Formları” bölümünde de saz musikisi ve sözlü musiki beste formları incelenmiştir.

Kitabın ilk cildinin devamında “Klasik Türk Musikisi Sazları” bölümü yer almıştır ve burada vürmalı, mızraplı, yaylı ve nefesli sazlar ayrı başlıklarda tarihsel gelişimleri ve teknik özellikleri açısından değerlendirilmiş; son olarak Türk musikisi sazlarını yapan ustalar tanıtılmıştır.

“Türk Sanat Musikisinde Toplu Programlar” bölümü “Küme Faslı, İnce Saz Toplulukları, Kabasaz Takımları, Klasik Koro ve Diğer Toplu Programlar” konu başlıklarını içermektedir.

Özalp, Türk Müziği eğitim kurumlarını anlattığı “Türk Musikisi Öğretimi Yapan Kuruluşlar” bölümünde; Darülelhan, Terakk-i Musiki Mektebi, Gülşen-i Musiki Mektebi, Darü’t-Talim-i Musiki, Darü’l-Feyz-i Musiki, Üsküdar Musiki Cemiyeti ve Darül-Musiki-i Osmani’den bahsetmiştir.

Bir başka bölümde Özalp, “Nota’nın Tarihçesi” başlığını kullanmış ve sırasıyla; “Kindi Notası, Ebced Notası, Nâyî Osman Dede Notası, Abdülbaki Nasır Dede Notası, Kantemiroğlu Notası, Hamparsum Notası ve Batı Notası” konularını anlatmıştır.

Özalp’in kitabında bu bölümlerden sonra, “Türkiye Radyolarının Türk Musikisine Hizmeti”, “Türk Musikisi ve Operetler” ile “Plak ve Ülkemizde Plakçılık” bölümleri gelmektedir.

Sonraki bölüm “Başlangıcından 16. Yüzyıl Sonuna Kadar Türk Musikisi” olarak adlandırılmıştır. Yazar burada en eski Türk topluluklarından başlayarak 16. yüzyıla kadar ki dönemde, Türklerin müzikle olan ilişkisini, bazı siyasi ve sosyal olaylarla da değerlendirerek birçok yönden ele almıştır. Girişte ki bu açıklamalardan sonra “Bu Dönemde Yetişmiş Olan Musikişinaslar” ana başlığı altında bu dönemin sanatçıları anlatılmıştır.

“17. Yüzyılda Türk Musikisi” bölümünde bu yüzyıl müziği incelenirken yine siyasal ve sosyal yaşantıyla da ilişkilendirilmiştir. “Bu Yüzyılda Yetişmiş Olan Musikişinaslar” konusunda 17. yüzyıl sanatçılarına ait kısa biyografiler verilmiştir.

18. yüzyıla gelindiğinde yazar, “18. Yüzyılda Türk Musikisi” başlığını kullandığı bölümde, yine aynı şekilde dönemin kendine has müzikal özelliklerini izah etmiş ve bu yüzyılı “klasik dönem” olarak da adlandırmıştır. Bölümün “Bu Yüzyılda Yetişmiş Olan Musikişinaslar” konusunda; dönemin sanatçıları anlatılmıştır.

1. cildin son bölümü olan “19. Yüzyılda Türk Musikisi”nde yapılan dönem analizinden sonraki “Bu Yüzyılda Yetişmiş Olan Musikişinaslar” konusunda da benzer şekilde dönem sanatçılarına yer verilmiştir.

Nazmi Özalp, 2. cilde “20. Yüzyılda Türk Musikisi” bölümü ile başlamıştır. Yazar bu yüzyıldaki gelişmeleri anlatırken, özellikle Cumhuriyet dönemi ile başlayan “alaturka-alafranga” ikileminin yarattığı tartışmalara dikkat çekmektedir. Bölümün, “Bu Yüzyılda Yetişmiş Olan Musikişinaslar” konusunda ve sonraki “Azınlık Musikişinasları” adı altındaki diğer bölümde de ünlü besteciler ve biyografileri sıralanmıştır.

Özalp’in kitabının son bölümü “Türk Halk Müziği”dir. Bu bölümde Türk halk müziği biçimlerine, çalgılarına ve son olarak Türk halk müziğinin önemli iki ismi olan Tanburacı Osman Pehlivan ve Muzaffer Sarısözen’e yer verilmiştir.

4.1.2. Yılmaz Öztuna - Türk Musikisi Teknik ve Tarih

Bir Türk tarihçisi, siyaset adamı, gazeteci ve yazar olan Yılmaz Öztuna’nın “Türk Musikisi Teknik ve Tarih” adlı kitabı, 1987 yılında Türk Petrol Vakfı Lale Mecmuası neşriyatı olarak Kent Basımevi tarafından hazırlanmıştır. 118 sayfadan oluşan kitap iki bölümden meydana gelmektedir. 1. bölüm “Teknik” ve 2. bölüm ise “Tarih” olarak adlandırılmıştır. Adındanda anlaşılacağı üzere 1. bölümde Türk Müziğinin teknik konuları üzerinde durulmuştur ve bu bölümü oluşturan 9 başlık şu şekilde sıralanmıştır:

1. Perdeler ve Ses Sistemi
2. Aralıklar, Değişirme İşaretleri
3. Dörtlüler ve Beşliler
4. Makamlar: Basit Makamlar
5. Mürekkep Makamlar
6. Şed Makamlar
7. Usuller
8. Şekiller (Formlar)
9. Sazlar ve Çokseslilik

Yazarın “Tarih” adı verdiği 2. bölümde 13 başlık yer almaktadır. Bu başlıklar ve içerikleri şu şekildedir;

Öztuna “Türk Musikisi Tarihinde Usul” adını verdiği bölümün ilk konusuna Türk Müziği Tarihi’nin tanımıyla başlamıştır. Devamında ise Türklerin yayıldığı 2500 yıllık geniş coğrafyaya dikkat çekerek, Türk müziği tarihçiliğinde dikkat edilecek hususları dile getirmiştir.

2. konu olan “Türk Musikisinin Yayılışı ve Tesirleri”, başlangıcından günümüze Türk müziğinin yayıldığı alanları ve diğer kültürlerle olan ilişkisini tarihi, sosyal ve siyasal yönlerden oldukça geniş çerçevede ele almıştır.

3. konu “Türklerde Nota Yazısı”dır. Bu bölümde Göktürkler’den başlayarak, Uygurlar’da, İslamiyet’in kabulü sonrasında ve en son günümüzde hangi nota yazıları kullanıldığı açıklanmıştır. Burada Ebced, Nayi Osman Dede, Kantemiroğlu, Nasır Dede, Limoncıyan, Ali Ufki Bey, Arel-Ezgi ve diğer nota çalışmaları hakkında bilgi verilmektedir.

4. konu “Türk Musikisi Öğretim Tarihi”nde; Mekteb-i Enderun, Mevlevihaneler, Tekke ve Camiler, Loncalar, Müzisyen Evleri, Mehterhane-i Humayun, Mızıkay-ı Humayun ve Darülelhan Türk müzik eğitiminin önemli okulları olarak gösterilmiştir.

5. konuda Öztuna, yüzyıl ifadeleri ile dönemlendirdiği Türk müziği tarihini “13. Asırdan Önce Türk Musikisi” başlığı ile anlatmaya devam etmiştir. Bu dönem müziğine ait bilginin azlığına dikkat çeken yazar, tarih öncesi dönemlerden 13. yüzyıla kadar kısa bir Türk uygarlık tarihi özeti yapmıştır.

6. konu “13. Asırda Türk Musikisi” dir ve elimizdeki en eski notaların bu yüzyıldan kalma olduğu belirtilerek, dönemin en önemli sanatçısı Safiyüddin Urmevi’den bahsedilmiştir.

7. konu başlığı “14. Asırda Türk Musikisi”nde Öztuna, iki büyük bestekar ve müzikolog Safiyüddin Urmevi ve Abdülkadir Meragi dönemleri ile bu yüzyılda Anadolu’da gelişen Mevlevilik üzerinde durmaktadır.

8. konu “15. Asrın İlk Yarısında Türk Musikisi” ve “15. Asrın İkinci Yarısında Türk Musikisi” olmak üzere iki başlıktan oluşmaktadır. Bu bölümün en önemli konusu Meragi’dir. Müzikoloji çalışmalarının bu yüzyıldaki canlılığı, Ali Şir Nevai, Hüseyin Baykara, 2. Beyazıt, Sultan Korkut, ve Ladikli Mehmet Çelebi ele alınan diğer konuları oluşturmaktadır.

Yazarın “Türk Asrı” dediği diğer yüzyılın konu edildiği başlık “16. Asırda Türk Musikisi”dir (Öztuna, 1987, s.80) . Bu bölümde Şeyh Abdülali, Gazi Giray Han ve Behram Ağa gibi büyük sanatçılar işlenmektedir.

Öztuna “17. Asırda Türk Musikisi” başlığını verdiği sonraki dönem için; Türk müzikolojisinin büyük gelişme asrıdır demiştir (1987, s. 83). Itri, Kantemiroğlu, Ali Ufki Bey, Hatib Zakiri Hasan Efendi, Çömlekçizade Recep Çelebi, Hafız Post, Şerif Çelebi gibi sanatçılar bu başlık altında yer almaktadır.

11. konu “18. Asırda Türk Musikisi”dir ve içeriği 1. Mahmut, 3. Selim, Osman Dede, Mustafa Çavuş, Sadullah Ağa, Ebubekir Ağa, Tab’i Mustafa Efendi, Küçük Mehmed Ağa gibi sanatçılardan oluşmaktadır.

Yazarın “ batı üstünlüğünün zirvesini bulduğu asırdır” (Öztuna, 1987, s. 94) dediği sonraki dönemin başlığı “19. Asırda Türk Musikisi” aynı zamanda Romantik dönem müziği olarak da adlandırılmıştır. Öztuna bu bölümde Dede Efendi, Dellal-zade Zekai Dede, Tanburi Osman Bey, Hacı Arif Bey, Lem’i Atlı, Rahmi Bey, Subhi Ziya Özbekkan gibi bestecilerin yanında Arel Ekolü ve onun çok seslilik çalışmalarından da bahsetmiştir.

Kitabın son konusu “20. Asırda Türk Musikisi”dir. Tanburi Cemil Bey, Rahmi Bey, İsmail Hakkı Bey, Sadeddin Arel, Subhi Ezgi, Bimen Şen, Udi Ahmet Efendi, Refik Fersan, Rauf Yekta, Uzdilek, Nüzhet Regun gibi birçok bestekar ve müzikoloğu bu bölümde konu eden Öztuna bu dönemi, “Türkiye’de Türk musikisinin ilmileşmesi şüphesiz çok daha sağlam ve bilgili temellere oturtulduğu yıllar” olarak görmüştür (1987, sy. 108).

4.1.3. Ahmet Şahin Ak - Türk Musikisi Tarihi

Ahmet Şahin AK'ın 2002 yılında Akçağ Basım Yayım Pazarlama A.Ş. tarafından ilk baskısı yapılan “Türk Musikisi Tarihi” adlı kitabının 2009 yılında ise genişletilmiş ikinci baskısı yapılmıştır. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda Öğretim Görevlisi olarak Türk Müziği Tarihi dersi veren yazar, Türk müziği tarihi ile ilgili yayınlanmış ya da yayınlanmamış kaynaklardan hazırladığı ders notlarını genişleterek bu kitabı oluşturduğunu kitabın ön sözünde belirtmiştir. Kitabın yazılma amacının daha ziyade müzik eğitim kurumlarında Türk Müziği Tarihi dersine kaynak oluşturmak olduğu kitap kapağında belirtilmiştir.

Yazar Türk müziği tarihini yüzyıllara ayırarak dönemlendirmiştir ancak yüzyıllara göre yaptığı ayırımıda 14, 15 ve 16. yüzyıllara ait dönemin sanatçıları “Klasik Öncesi (Preklasik) Dönem” başlığı altında toplamış, “18. Yüzyılda Türk Musikisi” başlıklı bölümde Türk müziğinin bu asırda “Klasik Dönemi” yaşadığını, “19. Yüzyıl Türk Musikisi” başlıklı bölümde ise klasik çağın kapanarak 19. yüzyılın ortalarından itibaren müziğimizde romantik edebiyatın doğduğunu belirtmiştir. Kitabın programına bu yönüyle bakıldığında, Ak'ın Türk müziği tarihini sadece yüzyıllara göre ele almadığı, Avrupa sanatında aynı çağlarda yaşanan akımları da dikkate alarak bu doğrultuda bir tarihsel ayırımı gittiği görülmektedir.

564 sayfadan oluşan bu kitapta Türk Müziği Tarihi dokuz bölüm altında incelenmiştir:

İlk Bölümde “Türk Musikisi Tarihine Giriş” başlığı altında; “Türk Musikisi Coğrafyası, Türk Musikisinin Yayılışı ve Tesirleri, Türk Musikisinin Klasik Batı Musikisi ve Bestecilerine Tesirleri, Klasik Batı Müziği Bestecilerinin Türk Musikisinden Ne Dereceye Kadar Faydalandıkları Hakkında Bazı Örnekler, Türklerde Nota Yazısı, Genel Nota Tarihi, Batı Notasının Kökeni, Türk Musikisinde Nota, Nayi Osman Dede Notası, Ali Ufki Bey Notası, Kantemiroğlu Notası, Nasır Abdülbaki Dede Notası, Hamparsum Notası ve Diğer Nota Çalışmaları” konu başlıkları yer almaktadır.

2. Bölüm “Türk Musikisi Eğitim Kurumları” başlığını taşır ve bu kurumlar şu başlıklardan oluşur: Enderun-ı Humayun, Mevlevihaneler, Tekkeler, Camiler, Mehterhane-i Hümayun, Özel Dershane ve Ev Toplantıları, Darülelhan.

3. Bölümde “Başlangıcından 16. Yüzyıl Sonuna Kadar Türk Musikisi” başlığı altında; Altay dönemiyle başlayan ve Karahanlılar’a kadar giden Türkler’in müzik tarihi, “Başlangıcından 16. Yüzyıl Sonuna Kadar Türk Musikisi, Hazırlık veya Oluşum Dönemi, Şaman Müziği, Hunlar Döneminde Türk Müzik Kültürü, Göktürkler Döneminde Türk Müzik Kültürü, Uygurlar Döneminde Türk Müzik Kültürü, Karahanlılar Döneminde Türk Müzik Kültürü” konu başlıkları ile anlatılmıştır.

4. Bölüme “Klasik Öncesi (Preklasik) Dönem” başlığı verilmiş, böylece Batı müziği tarihine ait bir dönemlendirme terimi kullanılmıştır. Dönemin önemli bestecilerinin hayat hikayeleri bölümün konularını oluşturmuştur. Ayrıca “Dönemin Diğer Gelişmeleri” başlıklı bölümün son konusunda, 16. yüzyıl ortalarından itibaren Türk müziğinde önemli gelişmelerin olduğu vurgusu yapılarak, bilhassa Türk din müziğinde verilen eserler ve bestecilerine değinilmiştir.

5, 6 ve 7. bölümlerde sırasıyla “17. Yüzyılda Türk Musikisi”, “18. Yüzyılda Türk Musikisi” ve “19. Yüzyıl Türk Musikisi” bölüm başlıkları yer almaktadır. Bu ana başlıkları altında besteciler hakkında bilgi verilmiştir.

8. Bölüm “20. Yüzyılda Türk Musikisi” olarak adlandırılmıştır. Aynı adlı konuda Ankara radyosunun açılışı ve Türk müzik tarihindeki önemi ile Türk müziği nazariyatı incelemelerindeki olumlu gelişmeler ve ilgili yayınlar ele alınmıştır. Sonrasında ise 20. yüzyıl sanatçılarının hayat hikayeleri anlatılmıştır.

9. Bölümün ismi “20-21. Yüzyıl Türk Musikisi” olarak gözükmektedir. Günümüz Türk Müzik Kültürünün kısa bir değerlendirmesinden sonra başlıklar besteci isimleri olarak görülmektedir.

4.2. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu çalışmada 1. alt problem “Türk Müziği Tarihi derslerinde kullanılan kaynak kitapların ortak konuları nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Söz konusu kitaplardaki ortak konuları belirlemeden önce, kitapların konu başlıkları ile ilgili tablo aşağıda karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

Tablo 4.1. Türk müziği tarihi kitaplarının ana başlıkları yönünden karşılaştırılması

<i>Nazmi ÖZALP</i>	<i>Yılmaz ÖZTUNA</i>	<i>Ahmet Şahin AK</i>
Giriş	Türk Musikisi Tarihinde Usul	Türk Musikisi Tarihine Giriş
	Türk Musikisinin Yayıllığı ve Tesirleri	Türk Musikisinin Yayıllığı ve Tesirleri
Türk Musikisi Eğitimi Yapan Kuruluşlar: Enderun	Türk Musikisi Öğretim Tarihi	Türk Musikisi Eğitim Kurumları
Haremde Musiki Eğitimi		
Mehter Musikisi		
Ülkemizde İlk Konservatuvar Denemesi ve Diğer Öğretim Kurumları		
Herat Musiki Okulu		
Makam-Şube-Avaze- Terkib	Perdeler ve Ses Sistemi	
	Aralıklar ve Değişirme İşaretleri	
	Dörtlüler ve Beşliler	
	Basit Makamlar	
	Mürekkep Makamlar	
	Şed Makamlar	
	Usuller	

Tablo 4.1.in devamı

Eski Edebiyatımızda Türk Musikisi		
Dini Türk Musikisi	Şekiller (Formlar)	
Türk Musikisinde Dindışı Beste Formları		
Klasik Türk Musikisi Sazları	Sazlar ve Çokseslilik	
Notanın Tarihçesi	Türklerde Nota Yazısı	Türklerde Nota Yazısı
Türk Musikisinde Toplu Programlar		
Geleneksel Sahne Sanatları ve Operetler		
Plak ve Ülkemizde Plakçılık		
Türkiye Radyolarının Tarihçesi ve Ülkemizdeki Musiki Hareketlerine Etkisi		
Türk Sanat Musikisi Kolleksiyonları		
Başlangıcından 16. Yüzyıl Sonuna Kadar T.M.	13. Asırdan Önce T.M.	Başlangıcından 16. Yüzyıl Sonuna Kadar T.M.
	13. Asırda T.M.	
	14. Asırda T.M.	
	15. Asrın İlk Yarısında T.M. ve 15. Asrın İkinci Yarısında T.M.	
	16. Asırda T.M.	
17. Yüzyılda T.M.	17. Asırda T.M.	17. Yüzyılda T.M.
18. Yüzyılda T.M.	18. Asırda T.M.	18. Yüzyılda T.M.
19. Yüzyılda T.M.	19. Asırda T.M.	19. Yüzyıl T.M.
20. Yüzyılda T.M.	20. Asırda T.M.	20. Yüzyılda T.M.
		20-21. Yüzyıl T.M.

Tablo 4.1.in devamı

Azınlık Musikişinasları		
Türk Halk Musikisi		

Yukarıdaki tabloda Türk müziği tarihi üzerine yazılmış kitaplardan örneklem grubunu temsil eden 3 kitap ana başlıkları yönünden karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma yapılırken başlık sayısı en fazla olan Nazmi Özalp'ın kitabındaki bölüm ve başlıklar kendi sırasıyla tabloya yazılmıştır. Diğer kitapların ortak başlıklarının yazımında bu sıraya riayet edilmiştir.

Kitap içerikleri incelendiğinde üç kitapta bulunan ortak konular aşağıda belirtilmiştir:

1. Giriş.
2. Türk Müziği Kurumları / Eğitim Kurumları.
3. Türk Müziğinde Notalama.
4. Başlangıcından 16. Yüzyıla Kadar / 13. Asırdan Önce ve 13, 14, 15, 16. Asırlarda Türk Müziği.
5. 17. Yüzyılda Türk Müziği.
6. 18. Yüzyılda Türk Müziği.
7. 19. Yüzyılda Türk Müziği.
8. 20. Yüzyılda Türk Müziği.

Bu konulardan “Giriş” konusu Özalp ve Ak'ın kitaplarında ana başlık altında yer alırken, Öztuna'da giriş “Türk Musikisi Tarihinde Usul” başlığı altında oluşturulmuştur.

“Türk Müziğinde Notalama”, Özalp ve Öztuna'da ana başlık olmuş, Ak'ta “Türk Musikisi Tarihine Giriş” bölümü içerisinde yer almıştır.

Özalp ve Ak yüzyıllarla Türk müziği tarihi anlatımında, tarih öncesi dönemlerden 16. yüzyıla kadar olan süreyi “Başlangıcından 16. Yüzyıla Kadar Türk Müziği” başlığı altında toplarken, Öztuna “13. Asırdan Önce Türk Musikisi” diyerek Türk müziğinin bu dönemini genel bir başlık altında toplamıştır.

Türk müziği tarihi üzerine yazılmış bu üç kitap incelendiğinde, dönemsel sınıflandırmanın yüzyıllar şeklinde olduğu, aynı zamanda Avrupa sanat tarihi dönem isimlerinin de yer yer kullanıldığı görülmektedir. Ancak bu dönemlendirmeler yapılırken dönem özellikleri hakkında belirgin farklılıkların anlatımına ait yeterli bilgiye rastlanmamıştır.

Türk halk müziği konusu bir başlık altında sadece Özalp'in kitabında yer alırken; Türk müziği çalgıları ile Türk müziğinde biçim ve türler, Özalp ve Öztuna'nın kitaplarında bulunmakta, Ak'ta ise yer almamaktadır. Bu üç kitapta da Türk müziği tarihinin tarih öncesi dönemlerden günümüze kadarki süreci anlatılmakta ancak Türk müziğindeki, Cumhuriyet'in ilanı sonrası yapılan çok sesli müzik çalışmaları hakkında yeterli bilgiye rastlanmamaktadır.

Türk müziği tarihi derslerine ait pek çok programın hazırlanmasında, başlıkların oluşturulmasında ve içerik belirlemede bu kitapların örnek alındığı görülmektedir. Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programları incelendiğinde, konuların büyük ölçüde kitaplardaki başlıklardan oluştuğu tespit edilmiştir.

4.3. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu çalışmada 2. alt problem, "Türk Müziği Tarihi Dersi öğretim programlarında yer alan konular ve konuların işlenme sıklığı nelerdir?" olarak belirlenmiştir ve burada bu probleme ait olan bulgulara yer verilmiştir.

Bu bölümde Türk Müziği Tarihi Dersi'ne ait; 16 üniversitenin müzik bölümünden alınan 18 adet öğretim programı, konuları yönünden incelenmiştir. İnceleme doğrultusunda programlardaki konulardan 9 ana tema yapılan içerik analizi ile belirlenmiştir. Bunlar; Giriş, İslamiyet Öncesi Dönemde Türk Müziği, İslamiyet Sonrası Dönemde Türk Müziği, Cumhuriyet Döneminde Müzik, Biyografiler, Diğer Kültürlerde Müzik, Türk Müziği Çalışmaları, Türk Müziği Eğitim Kurumları ve Diğer Konular'dır. Programları oluşturan konu başlıklarının her biri değerlendirilmiş ve bir sınıflamaya dahil edilip işlenme sıklığı belirtilerek verilmiştir. Bu inceleme yapılırken konulara ait işlenme sıklığının belirlenmesinde okullar; Konservatuvar,

Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi ile Eğitim Fakültesi olarak dört grupta ele alınmıştır.

Tablo 4.2. TMT dersi öğretim programlarında yer alan ana temalar ve bu temaların işlenme sıklığı

<i>Ana Temalar</i>	<i>Konservatuvar</i>	<i>Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi</i>	<i>Güzel Sanatlar Fakültesi</i>	<i>Eğitim Fakültesi</i>
1. Giriş	7	1	1	9
2. İslamiyet Öncesi Dönemde Türk Müziği	6	1	1	9
3. İslamiyet Sonrası Dönemde Türk Müziği	7	1	1	9
4. Cumhuriyet Dönemi ve Günümüzde Müzik	7	1	1	8
5. Biyografiler	6	1	1	7
6. Diğer Kültürlerde Müzik	4	-	-	4
7. Türk Müziği Çalışmaları	5	-	1	5
8. Türk Müziği Eğitim Kurumları	7	1	-	6
9. Diğer Konular	7	1	1	8

Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programları üzerinde yapılan içerik analizinde, önce kodlama yapılmış ve alt konular belirlenmiş, sonrasında ise ana temalar ortaya çıkarılmıştır. Programlarda 9 türde ana tema tespit edilmiştir. Bunların ilki “Giriş” tir ve her programın ilk dersinin konusu bu ana tema altında toplanmıştır.

Tablo 4.2.ye göre “İslamiyet Öncesi Dönemde Türk Müziği”, Konservatuvara ait 1 programda, “Cumhuriyet Dönemi ve Günümüzde Müzik” ise Eğitim Fakültesine ait 1 programda yer almamaktadır. Bunun dışındaki tüm programlar “İslamiyet Öncesi Dönemde Türk Müziği” ve “Cumhuriyet Dönemi ve Günümüzde Müzik” konularına yer vermiştir. “İslamiyet Sonrası Dönemde Türk Müziği” konusu ise bütün programlarda yer almıştır.

Tarihi oluşturan olaylar çeşitli nedenlerin etkisiyle doğar ve bunların bir kısmı süreklidir; toprak, iklim, soy gibi; diğer kısmı ise sonradan katılmadır; dinler, göçler,

işgaller gibi (Le Bon, 2004, s. 8). Görülmektedir ki bazı olaylar tarihin akışını değiştirmektedir. Türk tarihinde İslamiyet'in kabulünün öncesi, sonrası ve Cumhuriyet dönemi, Türk müziği tarihinin önemli belirleyicileri olarak görülmektedir. Bu durumun Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programlarında da görüldüğü tespit edilmiştir. Türk müziğini tarihsel olaylara göre sınıflandıran ilk kişi İhsan Akıner'dir (Karadeniz, 2007, s. 30). Akıner Türk müziği tarihini İslamiyet'ten önce ve sonra olmak üzere 2 döneme ayırmıştır. Türk müzik tarihinde önemli değişim ve gelişim süreçlerinin oluşmasında etkin olan, İslamiyet'in kabulü ile Cumhuriyet'in ilanı, programlarda ana temaları oluşturan maddeler olarak yer almıştır.

Tablo 4.2.ye göre "Biyografiler" konusu; konservatuarlara ait 6 programda, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi ile Güzel Sanatlar Fakültesi'nin her programında yer alırken, Eğitim Fakültelerinde ise 7 programda bulunmaktadır.

Tablo 4.2.nin 6. maddesi olan "Diğer Kültürlerde Müzik" ana teması, Konservatuvar ve Eğitim Fakültelerinin 4'er programında yer alırken, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi ile Güzel Sanatlar Fakültesi programlarında bulunmamaktadır. "Türk Müziği Çalışmaları" 5 Konservatuvar, 1 Güzel Sanatlar Fakültesi ile 5 Eğitim Fakültesi programında görülmekte, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi programında yer almamaktadır.

Tablo 4.2.nin bir sonraki ana teması olan "Türk Müziği Eğitim Kurumları"; Konservatuvarların 7, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültelerinin 1 programı ile Eğitim Fakültelerinin 6 programında yer almaktadır. Ancak bu ana temaya Güzel Sanatlar Fakültesi programında rastlanmamaktadır.

Bu konulardan farklı diğer tüm konular ise Tablo 4.2.de "Diğer Konular" maddesi altında toplanmıştır.

Yukarıda belirtilen ana temaların konuları ve işlenme sıklıkları aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 4.3. TMT dersi öğretim programlarında yer alan “Giriş” konuları ve konuların işlenme sıklığı

<i>1. “Giriş” Ana Temasına Ait Konular</i>	<i>Konservatuvar</i>	<i>Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi</i>	<i>Güzel Sanatlar Fakültesi</i>	<i>Eğitim Fakültesi</i>
1.1. TMT’ye Giriş / MT’ye Giriş	4	-	-	-
1.2. Dersin Tanımı, Amaçları ve İçeriği	-	1	-	1
1.3. Türk Müzik Kültürü	-	-	-	7
1.4. TMT’nin Ana Hatları ile İncelenmesi	2	-	-	-
1.5. TM Oluşum Dönemi / Müziğin Oluşumu	1	-	-	1
1.6. Diğer	-	-	1	-

Giriş bir eserin konusunu tanıtarak kolay kavranmasını sağlayan ya da bir anlatımda gelişme bölümüne hazırlığı oluşturan baştaki bölümdür (TDK, 2011, s. 946). Örneğin kompozisyon yazımında giriş paragraflarının temel görevi, okuyucunun ilgisini uyandıracak biçimde konuyu tanıtmaktır (Özdemir, 2005, s. 82). Bu bağlamda düşünersek ilk ders saati öğrencinin derse ilgisinin kazandırılması bakımından oldukça önemli gözükmektedir. Tablo 4.3.e göre; “Giriş” konuları incelendiğinde Konservatuvarlar’da “Türk Müzik Tarihine Giriş ya da Müzik Tarihine Giriş” başlığı, Eğitim Fakülteleri’nde ise “Türk Müzik Kültürü” başlığı en çok tercih edilen konular olmuştur. Konservatuvarlar’a ait 4 programda dersin giriş başlığı “Türk Müziği Tarihine Giriş ya da Müzik Tarihine Giriş”, 2 programda “Türk Müziği Tarihi’nin Ana Hatları ile İncelenmesi”, 1 programda ise “Müziğin Oluşumu” olarak belirlenmiştir. Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi ile Eğitim Fakültesi’ne ait 1’er programda ise tercih “Dersin Tanımı, Amaçları ve İçeriği” olmuştur. Eğitim Fakülteleri’nden 7 programda giriş dersi başlığı “Türk Müzik Kültürü” iken 1 programda ise “Türk Müziğinin Oluşum Dönemi” başlığını görmekteyiz. “Diğer” satırında yer alan ve Güzel Sanatlar Fakültesi’ne ait 1 programın giriş haftası konusu “Şaman Müziği” olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre Türk Müziği Tarihi dersinin giriş konusu programlarda çoğunlukla önemsenmiş ve programlarda birbirinden farklı başlıklar kullanılmıştır.

Tablo 4.4. TMT dersi öğretim programlarında yer alan “İslamiyet Öncesi Dönemde Türk Müziği” konuları ve konuların işlenme sıklığı

2. “İslamiyet Öncesi Dönemde Türk Müziği” Ana Temasına Ait Konular	Konservatuvar	Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Eğitim Fakültesi
2.1. Tarih Öncesi Dönemde Müzik	5	1	1	5
2.2. Orta Asya Türk Topluluklarında Müzik	5	1	1	9

İslamiyet öncesi döneme bakıldığında; ilk yurtları Altay bölgesi olan Türkler’in birçok önemli devlet kurarak uygarlığını Anadolu’ya kadar devam ettirdiği ve programlarda bu önemli Türk uygarlıklarının müzik geçmişinin sıklıkla yer aldığı görülmektedir. Tablo 4.4.e göre; İslamiyet öncesi dönemde Türk müziğinin en önemli konusu “Orta Asya Türk Topluluklarında Müzik” olmuştur ve Konservatuvarlar’a ait 2 program hariç bütün programlarda bu konuya yer verilmiştir. “Tarih Öncesi Dönemde Müzik” ise Konservatuvarlar’da 5, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi ve Güzel Sanatlar Fakülteleri’nde 1, Eğitim Fakülteleri’nde ise 5 programda yer almaktadır. Programlar incelendiğinde Türk müziğinin tarih öncesi döneminde, Şaman kültürü ve müziği öne çıkarken sonraki dönemler için Hun, Göktürk ve Uygurlar’a ait müzik geleneklerinden bahsedildiği görülmüştür.

Tablo 4.5. TMT dersi öğretim programlarında yer alan “İslamiyet Sonrası Dönemde Türk Müziği” konuları ve konuların işlenme sıklığı

3. “İslamiyet Sonrası Dönemde Türk Müziği” Ana Temasına Ait Konular	Konservatuvar	Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Eğitim Fakültesi
3.1. 10. yy’da TM, 11. yy’da TM, 12. yy’da TM, 13. yy’da TM, 14. yy’da TM, 15. yy’da TM, 16. yy’da TM, 17. yy’da TM, 18. yy’da TM, 19. yy’da TM, 20. yy’da TM	1	-	-	-
3.2. 10. yy’da TM, 11. yy’da TM, 12. yy’da TM, 13. yy’da TM, 14. yy’da TM, 15. yy’da TM	-	-	1	-
3.3. 15. yy’da TM, 16. yy’da TM, 17. yy’da TM, 18. yy’da TM, 19. yy’da TM, 20. yy’da TM	1	-	-	-
3.4. Karahanlılar Döneminde Müzik	3	1	-	2
3.5. Gazneliler Döneminde Müzik	3	1	-	1
3.6. Selçuklular Döneminde Müzik	4	1	-	3
3.7. Osmanlı Döneminde Müzik	2	1	-	6
3.8. Batı Asya Türklerinde Müzik	1	-	-	3
3.9. Sistemciler Dönemi Müziği	2	-	-	-
3.10. Klasik Dönemde Müzik	2	-	-	-
3.11. TM’de Oluşum, Gelişim, Doruk ve Değişim Dönemi	-	-	-	1
3.12. Diğer	1	-	-	1

Tablo 4.5.e göre, “İslamiyet Sonrası Dönemde Türk Müziği” ele alınırken; Konservatuvar’a ait 1 program bu süreci 10. yüzyıl ile başlatıp yüzyıl ifadeleri kullanarak 20. yüzyıla kadar getirmiştir. Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi’ne ait 1 program da aynı şekilde bu süreci 10. yüzyıl ile başlatmış ve yine yüzyıl ifadeleri kullanıp 15. yüzyıla kadar getirerek konu başlıkları oluşturmuştur. Konservatuvarlar’dan 1 program konu başlıklarında 15, 16, 17, 18 ve 19. yüzyılları

ayrı ayrı ele almıştır. Bunun dışında “Karahanlılar Döneminde Müzik” konusunun, Konservatuvarlar’da 3, Müzik ve Sahne Sanatları Fakülteleri’nde 1, Eğitim Fakülteleri’nde 2 programda; “Gazneliler Döneminde Müzik” konusunun, Konservatuvarlar’da 3, Müzik ve Sahne Sanatları Fakülteleri’nde 1, Eğitim Fakülteleri’nde 1 programda; “Selçuklular Döneminde Müzik” konusunun, Konservatuvarlar’da 4, Müzik ve Sahne Sanatları Fakülteleri’nde 1, Eğitim Fakültelerinde 3 programda; “Osmanlı Döneminde Müzik” konusunun, Konservatuvarlar’da 2, Müzik ve Sahne Sanatları Fakülteleri’nde 1, Eğitim Fakülteleri’nde 6 programda; ve “Batı Asya Türklerinde Müzik” konusunun ise Konservatuvarlar’da 1, Eğitim Fakülteleri’nde 3 programda yer aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca Konservatuvarlar’a ait 2 programda “Sistemciler Dönemi Müziği”, 2 programda “Klasik Dönemde Müzik” başlıkları kullanılmış, Eğitim Fakültesi’nden 1 program da ise “Türk Müziğinde Oluşum, Gelişim, Doruk ve Değişim Dönemi” başlıkları saptanmıştır. Konservatuvarlar’a ait 1 programda İslamiyetin kabulü sonrası Türk müziği dönemine ait sadece “Osmanlı Dönemi Müzik Eğitim Kurumları” başlığı yer almış ve bu sebeple “Diğer” maddesi altında sınıflandırılmıştır.

İslamiyet’in kabulünden Cumhuriyet’in ilanına kadarki sürede Türk müziği incelenirken alt başlıklarda, yüzyıllarla ifade görülmektedir. Bunun dışında bu süreçte ait gelişmelerin Türk uygarlıkları isimleri ile ele alındığı görülmektedir. Tablo 4.2.de görüldüğü üzere İslamiye’tin kabulü sonrası Türk müziği dönemi konuları bütün programlarda yer almıştır.

Türk Müziği Tarihi öğretim programlarında, İslamiyet’in kabulü ile başlayan dönemin önemli bir değişim süreci sayıldığı tespit edilmiştir. Tablo 4.5.te, bu dönem müziği incelenirken, başlıkların yüzyıl ifadeleriyle ya da Türk uygarlıklarının isimleriyle oluşturulduğu görülmektedir. Tablo 4.5.e göre, bu dönem için en fazla kullanılan diğer başlıklar “Selçuklular Döneminde Müzik” ile “Osmanlı Döneminde Müzik” olmuştur. İslamiyetin kabulü ile oluşan kültür alışverişi Türk müziğinde önemli değişimleri ortaya çıkarmış, bir taraftan da kurulan önemli Türk devletlerinin kültür zenginliği ve büyüklüğü Türk müziğine de yansımıştır. Bu devletlere ait müzik kaynaklarının fazla oluşu bu araştırmalara ışık tutmakta, bu dönem müziğine

ait daha fazla veri elde edilmesini sağlamaktadır. Bilhassa Osmanlı Devleti döneminin günümüz tarihine yakınlığı, bu dönemde yazılı kaynakların artması ve matbaanın kullanılmaya başlanması gibi birçok sebep, Osmanlı dönemine ait müzik kaynağının ve eserinin günümüze ulaşmasını sağlamıştır. Ayrıca Türkler’in siyasi ve sosyal yönlerden geliştiği bir dönemi yaşayan Osmanlı Devleti, müzikte de bu yükselişe olanak vermiştir.

Tablo 4.6. TMT dersi öğretim programlarında yer alan “Cumhuriyet Dönemi ve Günümüzde Müzik” konuları ve konuların işlenme sıklığı

4. “Cumhuriyet Dönemi ve Günümüzde Müzik” Ana Temasına Ait Konular	Konservatuvar	Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Eğitim Fakültesi
4.1. Cumhuriyet Döneminde / Çağdaş Dönemde Müzik	1	-	-	6
4.2. 20. Yüzyılda Müzik	3	1	-	-
4.3. Çokseslilik	1	-	-	1
4.4. Cumhuriyet Dönemi Müzik Politikaları	3	-	-	3
4.5. Popülerleşme Döneminde Müzik	2	-	-	-
4.6. Günümüz / Yeni Müzik Oluşumları	-	-	-	5

Tablo 4.6.ya göre; Konservatuvarlar’da 1 ve Eğitim Fakülteleri’nde 6 program “Cumhuriyet Döneminde / Çağdaş Dönemde Müzik” konusuna yer vermiştir. Konservatuvarlar’dan 3 ve Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi’nden 1 program ise bu dönemi “20. Yüzyılda Müzik” başlığı ile incelemiştir. “Çokseslilik” konusu 1 Konservatuvar programında ve 1 Eğitim Fakültesi programında yer alırken, “Popülerleşme Döneminde Müzik” konusu Konservatuvarlar’dan 2 programda, “Günümüz / Yeni Müzik Oluşumları” konusu ise Eğitim Fakülteleri’ne ait 5 programda tespit edilmiştir. “Cumhuriyet Dönemi Müzik Politikaları” konusunun

Konservatuvarlar'a ait 3, Eğitim Fakülteleri'ne ait yine 3 programda yer aldığı görülmüştür.

Çoksesli müzik Türk toplumuna 1826'da girmiş ve geleneksel müziklerin yanı sıra gelişimini sürdürmüştür (Say, 1997, s. 509). Türk Müziği 20. yüzyılın başında hem gelenekselliği hem de yenilikçiliği barındıran bir özellik göstermiştir. Tablo 4.2.ye göre; "Cumhuriyet Dönemi ve Günümüzde Müzik" süreci Eğitim Fakültesi'ne ait 1 program dışında bütün programlarda yer almaktadır. Görülmektedir ki bu dönemin müzik gelişmeleri, programlarda da önemini göstermektedir.

Dilek Görgülü'ye göre (2014, s. 70) "Cumhuriyet'in ilanından sonra milli kültür anlayışı, Doğu-Batı sentezi çalışmaları Türk müziğine büyük ölçüde yansımıştır ve bu dönemde Türk müziğini geliştirip günümüze getirecek kurumlar açılmış, değerli besteciler ve yorumcular yetişmiştir". Cumhuriyet dönemi ve sonrası müzik tarihimizde oldukça önemli değişiklikler ve gelişmeler olmuştur. Çoksesli müzik çalışmaları, nazariyat incelemeleri, popüler müziğin ortaya çıkışı bu gelişmelerden bazılarıdır. Çoksesli Türk müziği çalışmalarına Türk müziği tarihi kaynak kitaplarında yeterli derecede yer verilmemesine rağmen birçok programda Türk müziğindeki çokseslilik çalışmaları önemsenmiş ancak bazı programlarda bu konuya hiç değinilmemiştir.

Gerek çok sesli müzik çalışmaları gerekse popüler müziğin dünyada yayılması Cumhuriyet dönemi ile birlikte yeni müzik türlerini ortaya çıkarmıştır. Programlar bu yönden incelendiğinde ise Konservatuvarlar'dan 2, Güzel Sanatlar Fakültesi ile Eğitim Fakültesi'nden 1'er programda Türkiye'deki yeni müzik türlerine yer verilmediği görülmektedir. Türk Müziği Tarihi dersi program içeriklerinin farklı tarihsel dönemleri dengeli olarak yansıtması ve programlarda yakın dönem Türk müziği tarihine mutlaka yer verilmesi gerekmektedir.

Tablo 4.7. TMT dersi öğretim programlarında yer alan “Biyografiler” ana temasının konuları ve konuların işlenme sıklığı

5. “Biyografiler” Ana Temasına Ait Konular	Konservatuvar	Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Eğitim Fakültesi
5.1. İslamiyetin Kabulünden Günümüze Kadarki Dönemin Sanatçı* Biyografileri	3	1	1	1
5.2. Orhun Anıtlarından Günümüze Kadarki Dönemin Sanatçı* Biyografileri	2	-	-	-
5.3. 15. Yüzyıldan Günümüze Kadarki Dönemin Sanatçı* Biyografileri	1	-	-	-
5.4. Osmanlı Dönemi Sanatçıların* Biyografileri	-	-	-	4
5.5. Cumhuriyet Dönemi Sanatçıların* Biyografileri	-	-	-	2

* Sanatçı terimi ile kastedilen; nazariyatçı, besteci, icracı, müzikolog, müzisyen, saz şairi ve müzik bilginidir.

“Edebiyat, sanat, siyaset, askerlik, spor... gibi alanlarda ünlenmiş kişilerin yaşamını anlatan yazılara yaşam öyküsü ya da biyografi denilmektedir” (Özdemir, 2005, s. 263). Türk müziği tarihinin en önemli kişileri elbette ki Türk müziği sanatçılarıdır. Bu sanatçıların yaşam hikayeleri, eserleri Türk müziği tarihi üzerine yazılmış kitaplarda da içeriğin en önemli bölümünü teşkil etmektedir.

Tablo 4.7., Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programlarında yer alan biyografilerin hangi dönem sanatçılarından oluştuğu ile ilgilidir. Buna göre “İslamiyetin Kabulünden Günümüze Kadarki Dönemin Sanatçı Biyografilerine; Konservatuvarlar’da 3; Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi ve Eğitim Fakülteleri’nde 1’er programda yer verilmiştir. Konservatuvarlar’dan 2 programda “Orhun Anıtlarından Günümüze Kadarki Dönemin Sanatçı Biyografileri”, 1 programda ise “15. Yüzyıldan Günümüze Kadarki Dönemin Sanatçı

Biyografileri” anlatılmıştır. “Osmanlı Dönemi Sanatçıları” başlığı, 4 programla sadece Eğitim Fakülteleri’nde yer alırken; “Cumhuriyet Dönemi Sanatçılarının Biyografileri” başlığı yine aynı gruptan 2 programda görülmektedir.

20. Yüzyılın ilk yarısında müzik tarihçileri, eserden yola çıkarak, bestecileri ve yaşadıkları dönemleri değerlendirmeye başlamışlardır. Bunlardan biri, bestecinin yeteneğini inceleyerek müziğin özüne inen ve tarihe ışık tutan Curt Sachs’tır (Say, 2000: s. 20). Deniz Beste Çevik tarafından 2009 yılında, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 2 ve 4. sınıftan 54 öğrenciye, Müzik Tarihi dersinin diğer derslere katkısı hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Bu öğrencilerden 34 tanesi “Çalınan eserin, dönemin özelliklerine uygun çalınmasını sağlamaktadır. Çünkü eseri yorumlarken bestecisi ve yaşadığı dönem önemli yer tutmaktadır.” şeklinde cevap verirken, 17 tanesi ise “Müzik derslerinin hepsine katkısı büyüktür. Kültürel bilgiler ne kadar iyi öğrenilirse diğer derslere de daha iyi şekilde yansır.” demiştir. Bu öğrencilerden 3 tanesi ise bu dersin diğer müzik derslerine katkısı olmadığını düşündüğünü belirtmiştir (2009, s. 14). Yapılan araştırma göstermektedir ki, öğrenciler Müzik Tarihi derslerinde biyografilere önem vermektedir ve eserlerin bestecisi ile yaşadığı dönem hakkında bilgi sahibi olmanın, eserleri yorumlamada önemli olduğunu düşünmektedir.

Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programlarına göre Türk Müziği Tarihi derslerinde; nazariyatçı, besteci, icracı, müzikolog, müzisyen, saz şairi, müzik bilgini vb. gibi sanatçıların biyografileri işlenmektedir ancak bu konunun Konservatuvarlar’dan 1 ve Eğitim Fakülteleri’nden 2 programda konu başlığı olarak yer almadığı görülmüştür. Türk müziği tarihinin en önemli kişileri elbette ki Türk müziği sanatçılarıdır. Bu sanatçıların biyografileri, eserleri gerek Türk müziği tarihi üzerine yazılmış kitaplarda gerekse öğretim programlarında içeriğin önemli bölümünü teşkil etmektedir.

Tablo 4.8. TMT dersi öğretim programlarında yer alan “Diğer Kültürlerde Müzik” konuları ve konuların işlenme sıklığı

6. “Diğer Kültürlerde Müzik” Ana Temasına Ait Konular	Konservatuvar	Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Eğitim Fakültesi
6.1. Grek Müzik Teorisi	-	-	-	4
6.2. Mezopotamya Müziği	2	-	-	3
6.3. Eski Anadolu’da Müzik	4	-	-	4
6.4. İslam Kültürlerinde / Orta Çağ İslam Dünyasında Müzik	1	-	-	4

Uçan’ın “Türklerin müziksel yaşam biçimi” olarak tarif ettiği Türk müzik kültürü hakkındaki görüşü şu şekildedir; “Türk müzik kültürü, Türklerin kendi kendileriyle, birbirleriyle ve çevreleriyle müziksel etkileşimlerinin örgütlenik ve birikik süreci ve ürünü olarak tanımlanabilir” (2000, s. 9). Türk müziği büyük bir sahada birçok kültürü etkilediği gibi birçok kültürden de etkilenmiştir. Bu bakımdan Türkler’in temas ettiği kültürlerdeki müziğin durumu önem teşkil etmektedir. Tablo 4.8.e göre; Eğitim Fakülteleri’ne ait 4 programda “Grek Müzik Teorisi”; Konservatuvarlar’ın 2 ve Eğitim Fakülteleri’nin 3 programında “Mezopotamya Müziği”; Konservatuvarlar ve Eğitim Fakülteleri’nin 4’er programında “Eski Anadolu’da Müzik”; ve Konservatuvarlar’ın 1, Eğitim Fakülteleri’nin 4 programında ise “İslam Kültürlerinde / Orta Çağ İslam Dünyasında Müzik” konularının varlığı tespit edilmiştir.

Öztuna’ya göre “müzik tarihi kültür tarihinin, kültür tarihi de medeniyet tarihinin birer branşdır” ve Türk müziği coğrafyası Türkler’in 2500 yıl içinde yayıldığı sahaya uyumlu bir coğrafyadır (1987, s. 39). Türk müziği bu büyük sahada birçok kültürü etkilediği gibi birçok kültürden de etkilenmiştir. Bu konu programlarda “Diğer Kültürlerde Müzik” ana çerçevesi içinde ele alındığı gibi, “Kültürler Arası Sanat Etkileşimi” ve “Türk Müziğinin Coğrafyası ve Yayılışı” başlıkları altında da yer almıştır. Ancak Türk müziği tarihi açısından bu önemli konunun mutlaka her programda yer alması gerektiği ve Türk müziğini etkileyen ya da Türk müziğinden

etkilenen her müziğin öğrenciye tanıtılmasının uygun olduğu düşünülmektedir. Konservatuvarlar ve Eğitim Fakülteleri'nin öğretim programlarında yer almasına rağmen, bu konu Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi ve Güzel Sanatlar Fakültesi programlarında bulunmamaktadır. Ancak Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesine ait 1 programda “Kültürler Arası Sanat Etkileşimi” ve “Türk Müziğinin Coğrafyası ve Yayılışı” başlıklarının diğer kültürlerdeki müziği de ele alan konular olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 4.9. TMT dersi öğretim programlarında yer alan “Türk Müziği Çalışmaları” ana temasının konuları ve konuların işlenme sıklığı

7. “Türk Müziği Çalışmaları” Ana Temasına Ait Konular	Konservatuvar	Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Eğitim Fakültesi
7.1. Türk Müziği Yazılı Kaynakları (Kitap/Dergi/Yazma/Edvar/Literatür/Paleografya)	4	-	-	5
7.2. Türk Müziği Teorileri / Teori Çalışmaları / Kuramları	4	-	1	5

Tablo 4.9.da “Türk Müziği Çalışmaları” ana temasına ait 2 konu üzerinde program içerikleri incelenmiştir. Bu konular Türk müziğine ait kitap, dergi, yazma, edvar, literatür, paleografya gibi çalışmalardan oluşan “Türk Müziği Yazılı Kaynakları” ile Türk müziğinin nazariyatı üzerine geliştirilmiş, yazılmış, düşünülmüş tüm çalışmaları içine alan “Türk Müziği Teorileri / Teori Çalışmaları / Kuramları”dır. “Türk Müziği Çalışmaları”, Konservatuvarlar’da 5, Eğitim Fakülteleri’nde 5 ve Güzel Sanatlar Fakültesi’nde ise 1 programda yer almaktadır. Bunlardan Konservatuvar’dan 4, Eğitim Fakültesi’nden ise 5 program “Türk Müziği Yazılı Kaynakları”ni ele alırken; yine Konservatuvarlar’ın 4, Eğitim Fakülteleri’nin 5 ve Güzel Sanatlar Fakültesi’nin 1 programı da “Türk Müziği Teorileri / Teori Çalışmaları / Kuramları” konularına yer vermiştir.

Türk müziği tarihinin ele alınışında Türk müziği üzerine yapılmış çalışmaların önemi büyüktür. Günümüzde müzikoloji bilimi önemli çalışmalar yaparak müzik tarihine ışık tutmaktadır. Bu çalışmalarda yararlanılan materyal büyük oranda müzik kaynaklarıdır. Türk müziği önemli kaynaklara sahiptir ve bu kaynakların araştırılmasında özellikle son dönemlerde önemli adımlar atılmıştır. Aynı şekilde Türk müziği teori çalışmaları ve kuramları da müziğimizde önemli gelişmeleri ortaya çıkarmaktadır. Nazmi Özalp (2000, s. 11) 20. yüzyılda müziğimizdeki olumlu gelişmelerin en önemlilerinden birinin Türk müziği nazariyatının incelenmesi ile ilgili yayınlar olduğunu belirtmiştir. Bu kapsamda Türk müziğine ait birçok kaynak ve yapılan çalışmanın, müzik öğrencilerine tanıtılması gerekmekte olduğu düşünülmektedir. Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi dışındaki diğer bütün bölümlerin Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programlarında bu konunun yer alması sevindiricidir ancak programların hepsinde mutlaka Türk müziği çalışmalarına ilişkin konuların yer alması gerektiği düşünülmektedir. Türk müziğine ait çalışmalar, Türk müziğindeki değişim ve gelişim sürecinin öğrenilmesi açısından önem teşkil etmektedir.

Tablo 4.10. TMT dersi öğretim programlarında yer alan “Türk Müziği Eğitim Kurumları” konuları ve konuların işlenme sıklığı

8. “Türk Müziği Eğitim Kurumları” Ana Temasına Ait Konular	Konservatuvar	Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Eğitim Fakültesi
8.1. Türk Müziği Eğitim Kurumları	-	1	-	-
8.2. Osmanlılar Dönemi Müzik Eğitim Kurumları	3	-	-	1
8.3. Cumhuriyet Dönemi Müzik Eğitim Kurumları	4	-	-	4
8.4. Enderun	1	-	-	1
8.5. Mehterhane	2	-	-	-
8.6. Tekkeler ve Camiler	2	-	-	-
8.7. Mevlevihane	2	-	-	1
8.8. Muzıka-ı Humayun	2	-	-	1
8.9. Darüelhan	2	-	-	-
8.10. Radyo	-	-	-	1

Türk Müziği Tarihi dersinin önemli konularından biri “Türk Müziği Eğitim Kurumları”dır. Mehterhane, Mevlevihane, Enderun, Musiki Esnafı Loncaları ve Özel Meşkhaneler’den oluşan başlıca beş değişik mekan, müziği topluma tanıtıp sevdirmenin yanında önemli bir eğitim ve icra kurumu niteliğinde olmuştur (Tanrıkorur, 2003, s. 17). 19. yüzyıl ve sonrası için ise Muzıka-i Humayun, Darüelhan ve Türkiye Radyoları bu geleneği devam ettiren kurumlardan olmuştur.

Konservatuvarlara ait Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programlarının tamamında, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi programında ve Eğitim Fakülteleri’nin ise 6’sında bu başlık yer almaktadır. Tablo 4.10.da yer alan Türk müziği eğitim kurumları ve bu kurumların programlarda işlenme sıklığına bakıldığında; Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi’nde 1 program “Türk Müziği Eğitim Kurumları”; Konservatuvarlar’da 3 ve Eğitim Fakülteleri’nde 1 program “Osmanlılar Dönemi Müzik Eğitim Kurumları”; yine Konservatuvarlar’ın 4 ve Eğitim Fakülteleri’nin 4

programında, “Cumhuriyet Dönemi Müzik Eğitim Kurumları” başlıkları ile genel bir ifade görülmektedir. Bununla birlikte, Konservatuvarlar’ın 1 programında Enderun, 2 programında Mehterhane, 2’sinde Tekkeler ve Camiler, 2 tanesinde Mevlevihane, 2’sinde Müzik-ı Humayun ve 2’sinde de Darülelhan yer almıştır. Eğitim Fakülteleri’ne bakıldığında 1 programda Enderun, 1 programda Mevlevihaneler, 1 programda Müzik-ı Humayun ve sadece 1 programda ise Radyo konusu bulunmaktadır. Türk Müziği Tarihinin en önemli eğitim ve icra kurumlarından biri olan Radyo’nun çok az sıklıkta işlendiği göze çarpmaktadır. Türk müziği eğitim kurumlarının, Türk müziğinin sadece yayılıp gelişmesinde değil ekol ve üslup oluşumunda da önemli ve tarihi rolleri olmuştur. Bu nedenle Türk müziği eğitim kurumları konusunun bütün programlarda yer alması gerektiği düşünülmektedir.

Tablo 4.11. TMT dersi öğretim programlarında yer alan “Diğer Konular” ana temasına ait başlıklar ve başlıkların görülme sıklığı

9. “Diğer Konular” Ana Temasına Ait Konular	Konservatuvar	Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Eğitim Fakültesi
9.1. Ekol/Üslup	3	1	-	1
9.2. Kültürler Arası Sanat Etkileşimi	3	1	-	6
9.3. Meşk	2	-	-	-
9.4. Nazariyat	5	-	-	1
9.5. Siyasi ve Sosyal Yaşamla İlgili Konular	4	-	-	5
9.6. Tür ve Formlar	5	-	-	6
9.7. TM Coğrafyası ve Yayılışı	3	1	-	-
9.8. TM Çalgıları	4	-	-	6
9.9. TM’de Dönemlendirme	2	1	-	-
9.10. TM’de Nota Tarihi ve Çeşitleri	5	1	1	3
9.11. Diğer	3	1	-	3

Tablo 4.2.nin en son maddesi olan “Diğer Konular” başlığı altında, programlarda yer alan diğer önemli konular yer almaktadır. Tablo 4.11.; “Ekol/Üslup, Kültürler Arası Sanat Etkileşimi, Meşk, Nazariyat, Siyasi ve Sosyal Yaşamla İlgili Konular, Tür ve Formlar, Türk Müziği Coğrafyası ve Yayılışı, Türk Müziği Çalgıları, Türk Müziği’nde Dönemlendirme, Türk Müziği’nde Nota Tarihi ve Çeşitleri ile Diğer” olmak üzere 11 başlıktan oluşmaktadır.

1. maddede yer alan “Türk Müziğinde Ekol ve Üsluplar” konusu; Konservatuvarlar’da 3, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi ile Eğitim Fakültesi’ne ait 1’er programda görülmekte ve diğer programlarda rastlanmamaktadır. Oysa dönemlere ve sanatçılara ait ekol ve üslupların müzik eğitimi alan öğrenciler tarafından bilinmesi gerekmektedir. Karagöz’e göre Müzik Tarihi, “çeşitli dönem ve seviyelerdeki müzikleri inceleyerek o eserlerin yaratıcılarını, meydana geliş sebeplerini, yüzyıllara göre dikkate alarak, ekolleri ve karşılıklı etkilerini açıklar” (Karagöz, 2008, s. 14). Ancak ekol ve üslup konularının programlarda yeterince yer almadığı düşünülmektedir.

2. maddedeki “Kültürler Arası Sanat Etkileşimi” konusu; Eğitim Fakülteleri’nde 6 programda yer alırken, Konservatuvarlar’da 3, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi’nde ise 1 programda yer almaktadır.

Çok uzun bir geçmişi olan ve oldukça büyük bir coğrafyada varlığını sürdürmüş olan Türk müziğinin ve Türk sanatlarının diğer kültürlerle etkileşim içinde olmaması mümkün değildir. Müzikte kültürlerarası etkileşimin daha fazla programda yer alması gerekmektedir. İncelenen programlarda da bu konuya önem verildiği görülmüştür. Ancak bütün programlarda bu konuya yer verilmesinin gerek Türk müziğindeki gerekse diğer müziklerdeki değişim ve gelişimin değerlendirilebilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

3. maddeki başlık “meşk”tir. Türk müziğinin en önemli eğitim şekli olan meşk konusu, sadece Konservatuvarlar’a ait 2 programda bulunmaktadır. Diğer birçok programda yer almamaktadır. Türk müziğinin öğrenilmesinde ve yayılmasında

önemli bir yeri olan Meşk geleneğinin, program başlıklarında yeterli sayıda görülmemesi dikkat çekicidir.

4., 5. ve 6. maddelerde yer alan Türk müziğinin nazariyatı, Türk müziğindeki tür ve biçimler ve Türk müziği çalgıları konuları Türk müziği tarihi ders kaynakları ve öğretim programlarında sıklıkla yer almaktadır. Nazariyat, tür ve biçimler ile çalgılar konularının programlarda yer almasının sebebi, kaynak kitapların konu seçiminde takip ediliyor olması olarak düşünülebilir. Bu konuların hangileri Türk müziği tarihinin program içeriğinde olmalıdır sorusu önemli bir sorunu teşkil etmektedir. Bir müzikoloğun makam ve usul tarihini çok iyi bilmesi gerektiğini düşünen Öztuna, bu konuda şöyle devam etmiştir; “bütün nazariyat kitapları ile elde notası bulunan parçaları tetkik ederek, asırlar ve coğrafya sahaları içinde makam ve usullerin nasıl doğdukları, büyüdükları geliştikleri, değiştikleri, rağbet kazandıkları ve gözden düştükleri, geriledikleri ve öldükleri takip edilebilir” (1987, s. 40).

Bugün müzik okullarında sadece nazariyat dersleri değil çalgı bilgisi ve form bilgisi dersleri de yer almaktadır. Bütün bu dersler nazariyat, çalgı ve formlar hakkında gereken teknik bilgiyi vermektedir ancak Öztuna'nın yukarıda bahsettiği gibi makam ve usul tarihi ile özellikle dönemlerin betimlenmesinde müzik formlarındaki, çalgılar ve çalgılamadaki tarihsel süreci ve gelişmeleri ne boyutta ele aldığı göz ardı edilmemelidir.

Tablo 4.11. incelendiğinde, “Nazariyat” konusu Konservatuvarlar’ın 5, Eğitim Fakültelerinin ise 1 programında tespit edilmiştir. “Türk Müziği Tür ve Formları” Konservatuvarlar’da 5, Eğitim Fakülteleri’nde 6 programda; “Türk Müziği Çalgıları” ise Konservatuvarlar’ın 4 ve Eğitim Fakülteleri’nin 6 programında yer almaktadır. Bu konu başlıklarının Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi ile Güzel Sanatlar Fakültesi programlarında yer almadığı tespit edilmiştir.

7. maddede “Siyasi ve Sosyal Yaşamla İlgili Konular” başlığı yer almaktadır. Müzik tarihinin oluşumunda toplumdaki siyasi ve sosyal olayların etkisi oldukça büyüktür. Bu bakımdan Türk müziği tarihindeki değişim ve gelişimi Türk toplumunun yaşadığı siyasi ve sosyal olaylarla da açıklamak elbetteki konu anlatımının bütünlüğü

açısından önemlidir. “Siyasi ve Sosyal Yaşamla İlgili Konular” başlığına Konservatuvar’larda 4, Eğitim Fakülteleri’nde ise 5 programda rastlanmıştır. Bu konu, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi ile Güzel Sanatlar Fakültesi programlarında görülmemektedir. Müzikteki değişim ve gelişimin ortaya çıkmasında önemli etkilere sahip siyasi ve sosyal yaşam konularının, her programda yer almadığı ancak bu konuya kayıtsız kalınmadığı da dikkat çekicidir.

8. maddedeki “Türk Müziğinin Coğrafyası ve Yayılışı” başlığı, Türk Müziği Tarihi dersi kaynak kitaplarından sayılan Yılmaz Öztuna ve Ahmet Şahin Ak’ın kitaplarında da yer alan başlıklardan biridir. Bu konu başlığının Konservatuvarlar’da 3, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi’nde ise 1 programda yer aldığı saptanmıştır. Diğer programlarda ise bu konuya rastlanmamaktadır. Diğer programlarda bu konuya yer verilmemiştir.

9. madde olan “Türk Müziği’nde Dönemlendirme” konusu, Konservatuvarlar’da 2, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi’nde ise 1 programda tespit edilmiştir. Ancak Türk müziği tarihi dönemlendirme çalışmalarının bilinmesi açısından, Türk müziğinin bu önemli ve birçok farklı görüşü içeren konusunun programlarda az sayıda olması dikkat çekicidir.

10. madde “Türk Müziği’nde Nota Tarihi ve Çeşitleri” konusudur. Güçtekin’e göre; müzikte ezbere dayalı bir eğitimin yaygın olması ve geliştirilen nota sistemlerinin Türk müziği entonasyonunu tam anlamıyla karşılayamaması gibi sebeplerden dolayı Osmanlı müziğinin yazı ile ifadesi asırlar boyunca mümkün olmamıştır (2014, s. 7). Ak ‘a göre ise Türk toplumları bazı nota yazım sistemlerini bilmesine rağmen ihtiyaç duymadığı için kullanmamıştır çünkü Türk Müziğinin öğretim ve aktarımında yüzyıllar boyunca adına meşk denilen bir sistem kullanılmıştır ve bu sistem nota kullanımının önünü kesmiştir. (2009, s. 30).

Müzik geleneğimizin önemli çalışmaları olan bu nota yazım sistemleri Türk müziği tarihi derslerinde yer alması oldukça tercih edilen konulardan olmuştur. Türk müziğindeki nota çeşitleri ve tarihçesinin, Türk Müziği Tarihi dersi kaynak kitapları olarak incelenen, Öztuna, Özalp ve Ak’ın kitaplarının da ortak konularından biri

olduğu görülmüştür. Bu konunun programlarda oldukça sık tercih edilmesinin önemli bir sebebi de, kaynak kitapların konu seçiminde takip ediliyor olmasıdır.

Tablo 4.11.e göre “Türk Müziği’nde Nota Tarihi ve Çeşitleri” konusu; Konservatuvarlar’ın 5, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi ile Güzel Sanatlar Fakültesi’nin 1, Eğitim Fakülteleri’nin ise 3 programında tespit edilmiştir. Diğer programlarda bu konuya rastlanmamıştır.

11. madde tablo 4.11.in son satırında yer almaktadır. “Diğer” başlığı her bir programda sadece bir defa görülen konuları belirtmektedir ve bu ayrı başlıklar Konservatuvarlar’da 3, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi’nde 1 ve Eğitim Fakülteleri’nde 3 programda yer almaktadır. Bu başlıklar;

“Türk Müziği Tarihinin Oluşumuna Dair Kültürel İncelemeler”,

“Türk Müziği Tarihine Bakış Açıları”,

“Türk Müziği Tarihini Canlandıran Örnek Dinletiler”,

“Müzik Eğitiminin Türleri; Genel, Mesleki ve Amatör Müzik Eğitimi”,

“Müziğin Okul Müzik Eğitiminde Yeri, Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ve Okullarda Müzik”,

“Türk Müzik Aletlerinin Çağdaş Müzik Aletlerinin Oluşumuna Etkileri” ve

“Yönetici Sınıfın Müzik Kültürüne Yaklaşımları”

olarak tespit edilmiştir.

Programların içerik yönünden incelenmesinde bütün okullar göz önüne alındığında ortak ya da benzer bir öğretim programına rastlanamamıştır. Gerek programı oluşturan konu başlıklarında gerekse bu konuların işlenme sıklıklarında farklılıklar görülmektedir. Sadece Eğitim Fakültesi grubuna ait programlardan 3 tanesinin başlıklar yönünden birbirinin aynı olduğu tespit edilmiştir.

4.4. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu çalışmada 3. alt problem, “Türk Müziği Tarihi Dersi öğretim programlarında görülen dönemlendirme anlayışları nelerdir?” olarak belirlenmiştir ve aşağıda bu probleme ait olan bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.12. TMT dersi öğretim programlarında dönemlerin sınıflandırılması ve programlarda yer alma sıklığı

<i>Sınıflama Türü</i>	<i>Konservatuvar</i>	<i>Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi</i>	<i>Güzel Sanatlar Fakültesi</i>	<i>Eğitim Fakültesi</i>
Medeniyet Tarihine Göre	2	1	-	8
Yüzyıllara Göre	4	1	1	-
Tarihsel Olaylara Göre	-	1	-	2
Sanatçı İsimlerine Göre	2	-	1	-
Diğer	3	-	-	-

Tablo 4.6.da Türk Müziği Tarihi öğretim programlarında görülen dönemlendirme anlayışları ve bu sınıflamaların görülme sıklığı yer almaktadır. Tabloya göre en çok tercih edilen dönemlendirme türü Konservatuvarlar’da 2, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi’nde 1 ve Eğitim Fakülteleri’nde 8 programda görülen “Medeniyet Tarihine Göre” sınıflama olarak belirlenmiştir.

Sonraki tercih olan “Yüzyıllara Göre” dönemlendirmeye; Konservatuvarlar’da 4, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi ile Güzel Sanatlar Fakültesi’nde 1’er programda rastlanmaktadır. “Tarihsel Olaylara Göre” sınıflama Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi’nde 1, Eğitim Fakülteleri’nde 2 iken; “Sanatçı İsimlerine Göre” sınıflama Konservatuvarlar’da 2, Güzel Sanatlar Fakültesi’nde 1 programda yer almıştır.

Tablo 4.13. Birden fazla dönemlendirme yapılan öğretim programlarında dönemlerin sınıflandırılması ve programlarda yer alma sıklığı

<i>Sınıflama Türü</i>	<i>Konservatuvar</i>	<i>Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi</i>	<i>Güzel Sanatlar Fakültesi</i>	<i>Eğitim Fakültesi</i>
Yüzyıllara - Sanatçı İsimlerine Göre	2	-	1	-
Medeniyet Tarihine - Yüzyıllara Göre	2	-	-	-
Tarihsel Olaylara - Medeniyet Tarihine Göre	-	-	-	1
Medeniyet Tarihine – Yüzyıllara - Tarihsel Olaylara Göre	-	1	-	-

Programlarda belirlenen bu dönemlendirme anlayışlarında, bir programda birden fazla sınıflamaya da rastlanmaktadır. Tablo 4.7., birden fazla dönemlendirme yapılan öğretim programlarında dönemler ile bu durumun programlarda yer alma sıklığını göstermektedir. Buna göre Konservatuvarlar’dan 2 ve Güzel Sanatlar Fakültesi’nden 1 olmak üzere 3 programda “Yüzyıllara ve Sanatçı İsimlerine Göre”; Konservatuvarlar’a ait 2 programda “Medeniyet Tarihine ve Yüzyıllara Göre”; Eğitim Fakültesi’ne ait 1 programda “Tarihsel Olaylara ve Medeniyet Tarihine Göre”; Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi’ne ait 1 programda ise “Medeniyet Tarihine Göre, Yüzyıllara Göre ve Tarihsel Olaylara Göre” olmak üzere birden fazla dönemlendirmeler yapılmıştır.

Türk müziği tarihinin anlatımında ünite başlıklarının oluşturulması en önemli konulardan biridir. Ana başlıkların ya da ünite başlıklarının Türk müziği dönem isimleri olması uygun gözükmemektedir. Ancak Türk müziğinin temel sorunlarından biri Türk müziğinde dönemlendirme konusudur ve bu konudaki farklı düşüncelerin programlarda da farklılıklar yarattığı görülmektedir. Programlarda tam bir dönemlendirme anlayışının benimsenemediği ve bu nedenle birden fazla dönemlendirme yapıldığı da görülmektedir. Öğretim programlarında saptanan dönemlendirme anlayışları ve bu düşüncelerin önemli temsilcileri aşağıdaki gibidir;

Tarihsel Olaylara Göre Dönemlendirmeler:

Türk müziğini tarihsel olaylara göre dönemlendirmenin en önemli temsilcisi Onur Akdoğu'nun sınıflaması şu şekilde olmuştur (1998, s. 4);

1. Oluşum Dönemi (İnsanın ortaya çıkışından 1453'e)
 - Birinci Evre (İnsanın ortaya çıkışından M.Ö. 3. yüzyıla)
 - İkinci Evre (M.Ö. 3. yüzyıl- M.S. 10. yüzyıl)
 - Üçüncü Evre (M.S. 10. yüzyıl-1299)
 - Dördüncü Evre (1299-1453)
2. Gelişim Dönemi (1453-1730)
3. Doruk Dönemi (1730-1826)
4. Değişim Dönemi (1826-1923)
5. Atılım Dönemi (1923-1943)
6. Yeni Dönem (1943'ten günümüze)

Cinuçen Tanrıkorur, Lemi Atlı'yı anma dolayısı ile 25 Kasım 1976 günü televizyonda yaptığı konuşmada, Türk müziğini şu şekilde dönemlendirmiştir (Karadeniz, 2007, s. 17);

1. Safiuddin Abdül Mümin Urmevi'den Hafız Post'a Kadar Önklasik Dönem.
2. Buhurizade Mustafa Itri Efendi'den Hacı Sadullah Ağa'ya Kadar Klasik Dönem.
3. Selim'den Enderuni Ali Bey'e Kadar Neoklasik Dönem.
4. Hacı Arif Bey'den Abdülkadir Töre'ye Kadar Romantik Dönem.
5. Saadettin Arel İle Başlayıp Günümüzde Hala Devam Eden Çağdaş Dönem.

Tanrıkorur'un daha sonra "Osmanlı Dönemi Türk Musikisi" adlı kitabında yaptığı Türk müziği dönemlendirmesinde ise, tarihsel olaylara ve yüzyıllara göre ele alan bir anlayış içinde olduğu görülmektedir (Karadeniz, 2007, s. 20);

1. İslam'dan önce Türk Müziği ve İslam'dan sonra Türk Müziği.
2. Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Dönemi.
 - Gelişmesi.
 - Yayılma ve tesirleri.
 - Bozulma ve çöküş.

Türk müziğini tarihsel olaylara göre sınıflandıran bir diğer önemli isim Çetin Körükçü, Turkish Music Portal isimli internet sitesinde “Türk Müziği Tarihi ve Dönemleri” başlıklı makalesinde Türk müziğini üç bölümde ele almıştır;

1. İslamiyet’ten Önceki Türk Müziği
2. İslamiyet’ten Sonraki Türk Müziği
3. Cumhuriyetle Başlayan Çağdaş Türk Müziği

Yüzyıllara Göre Dönemlendirmeler:

Yılmaz Öztuna “Türk Musikisi Teknik ve Tarih” adlı kitabında Türk Müziğini şu şekilde dönemlendirmiştir (1987, s. 70-110).

1. 13. Yüzyıldan Önce Türk Müziği.
2. 13. Yüzyılda Türk Müziği.
3. 14. Yüzyılda Türk Müziği.
4. 15. Yüzyılın İlk Yarısında Türk Müziği.
5. 15. Yüzyılın İkinci Yarısında Türk Müziği.
6. 16. Yüzyılda Türk Müziği.
7. 17. Yüzyılda Türk Müziği.
8. 18. Yüzyılda Türk Müziği.
9. 19. Yüzyılda Türk Müziği.
10. 20. Yüzyılda Türk Müziği.

Türk Müziğini yüzyıllara göre ayıran Nazmi Özalp “Türk Musikisi Tarihi” adlı kitabının giriş bölümünde farklı bir dönem anlayışından bahsetmiştir (2000, s. 5);

1. Hazırlık Dönemi.
2. Klasik Dönem.
3. Romantik Edebiyat Dönemi.
4. Son Dönem.

Ancak Özalp kitabın devamında Türk müziğini yüzyıl ifadeleriyle dönemlendirmiştir (2000, s. 109-202);

1. Başlangıcından 16. Yüzyıl Sonuna Kadar Türk Müziği.
2. 17. Yüzyılda Türk Müziği.
3. 18. Yüzyılda Türk Müziği.

4. 19. Yüzyılda Türk Müziği.
5. 20. Yüzyılda Türk Müziği.

Özalp'e benzer şekilde, Ahmet Şahin Ak "Türk Musikisi Tarihi" adlı kitabında Türk müziği dönemlerini şu başlıklar altında ele almıştır (Ak, 2003: 33-227).

1. Başlangıcından 16. Yüzyıl Sonuna Kadar Türk Müziği
2. Klasik Öncesi (Preklasik) Dönem (Meragi'den İtri'ye Kadar Uzanan Dönem)
3. 17. Yüzyılda Türk Müziği.
4. 18. Yüzyılda Türk Müziği.
5. 19. Yüzyılda Türk Müziği.
6. 20. Yüzyılda Türk Müziği.
7. 20-21. Yüzyıl Türk Müziği.

Medeniyet Tarihine Göre Dönemlendirmeler:

Ali Uçan'ın "Geçmişten Günümüze Günümüzden Geleceğe Türk Müzik Kültürü" ismindeki kitabında görülen Türk müziği dönemleri aşağıda belirtildiği gibidir (2000, s. 14-15):

1. Hunlar Öncesi Dönemde Türk Müzik Kültürü
 - Altaylılar Döneminde Türk Müzik Kültürü
2. Orta Asya Türk Devletleri Döneminde Türk Müzik Kültürü
 - Hunlar Döneminde Türk Müzik Kültürü
 - Göktürkler Döneminde Türk Müzik Kültürü
 - Uygurlar Döneminde Türk Müzik Kültürü
3. Orta-Batı Asya Türk Devletleri Döneminde Türk Müzik Kültürü
 - Karahanlılar Döneminde Türk Müzik Kültürü
 - Gazneliler Döneminde Türk Müzik Kültürü
 - Büyük Selçuklular Döneminde Türk Müzik Kültürü
4. Ön Asya Ve Avrasya Türk Devletleri Döneminde Türk Müzik Kültürü
 - Türkiye Seçukluları Döneminde Türk Müzik Kültürü
 - Osmanlılar Döneminde Türk Müzik Kültürü
 - Türkiye Cumhuriyeti Döneminde Türk Müzik Kültürü
5. Avrasya Bağımsız Türk Cumhuriyetleri Döneminde Türk Müzik Kültürü

- Türkiye, KKTC, Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan ve Türkmenistan Cumhuriyetleri Döneminde Türk Müzik Kültürü

Ali Uçan bu değerlendirmesi ile Türk müziğini Medeniyetler Tarihine göre sınıflandırmıştır.

Sanatçı İsimlerine Göre Dönemlendirmeler:

Avrupa Müziğindeki akımların adları ile birlikte sanatçı isimlerini de kullanarak Türk müziğini sınıflandıran iki önemli isim Ercüment Berker ve Mustafa Cahit Atasoy'dur. Ercüment Berker. Erdem dergisinde yayımlanan "Türk Musikisinde Dönemler" adlı yazısında Türk müziğini şu dönemlere ayırmıştır (1986, s. 147-148);

1. Başlangıcından Abdülkadir Meragi'ye Kadar Uzanan Hazırlık (Oluşma) Dönemi.
2. Abdülkadir Meragi'den İtri'ye Kadar Uzanan Klasik Öncesi (Preklasik) Dönem.
3. İtri'den Dede Efendi'ye Kadar Uzanan Klasik Dönem.
4. Dede Efendi'den Hacı Arif Bey'e Kadar Uzanan Neoklasik Dönem.
5. Hacı Arif Bey'den Hüseyin Saadettin Arel'e Kadar Uzanan Romantik Dönem.
6. Hüseyin Saadettin Arel İle Başlayan ve Devam Eden Reform Dönemi.

Mustafa Cahit Atasoy ise, Osmanlı Ansiklopedisi'nde yer alan "Kültür ve Medeniyet Açısından Osmanlılar Dönemindeki Türk Musikisi" başlıklı yazısında Türk Müziği dönemlendirmesini şu şekilde yapmıştır (Karadeniz, 2007, s. 15);

1. Başlangıcından Abdülkadir Meragi'ye Kadar Uzanan Hazırlık Dönemi.
2. Abdülkadir Meragi'den İtri'ye Kadar Uzanan Klasik Öncesi Dönem.
3. İtri'den İsmail Dede'ye Kadar Uzanan Klasik Dönem.
4. İsmail Dede'den Hacı Arif Bey'e Kadar Uzanan Neoklasik Dönem.
5. Hacı Arif Bey'den Hüseyin Saadettin Arel'e Kadar Uzanan Romantik Dönem.
6. Hüseyin Saadettin Arel'den Günümüze Kadar Devam Eden Reform Dönemi.

"Diğer" Satırında Yer Alan Dönemlendirme:

Recep Uslu tarafından hazırlanan Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programında yer alan Türk müziği dönemlendirmesi şu şekilde görülmektedir;

1. Arkeolojik Dönem (Başlangıcından 7. Yüzyıl Sonuna Kadar).

2. Paleografik Dönem (Orhun Yazıtları (732 yılı)-1250).
3. Sistemciler Dönemi (1250-1410).
4. Yeni Sistemciler Dönemi: Anadolu Edvarları (1410-1620).
5. Klasik Müzik Dönemi (1620-1850).
6. Sanatta Popülerleşme Dönemi: (1850 sonrası).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma bulgularına dayalı sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Bu çalışmada, 1. alt problem; Türk Müziği Tarihi derslerinde kullanılan kaynak kitapların ortak konuları nelerdir?, 2. alt problem; Türk Müziği Tarihi Dersi öğretim programlarında yer alan konular ve konuların işlenme sıklığı nelerdir? ve 3. alt problem; Türk Müziği Tarihi Dersi öğretim programlarında görülen dönemlendirme anlayışları nelerdir? olarak belirlenmiştir. İncelemeler doğrultusunda elde edilen sonuçlar, alt problemlerin sırasına göre aşağıda yer almaktadır.

5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar:

Nazmi Özalp tarafından yazılan “Türk Musikisi Tarihi-Derleme”, Yılmaz Öztuna tarafından yazılan “Türk Musikisi Teknik ve Tarih” ile Ahmet Şahin Ak tarafından yazılan “Türk Musikisi Tarihi” adlı kitapların konu başlıkları yönünden karşılaştırılması ile bu üç kitapta bulunan ortak konular;

1. Giriş
 2. Türk Müziği Kurumları / Eğitim Kurumları
 3. Türk Müziğinde Notalama
 4. Başlangıcından 16. Yüzyıla Kadar / 13. Asırdan Önce ve 13, 14, 15, 16. Asırlarda Türk Müziği
 5. 17. Yüzyılda Türk Müziği
 6. 18. Yüzyılda Türk Müziği
 7. 19. Yüzyılda Türk Müziği
 8. 20. Yüzyılda Türk Müziği
- olarak belirlenmiştir.

Bununla birlikte “Türk Musikisinin Yayılışı ve Tesirleri” konu başlığı Öztuna ve Ak kitaplarında yer almakta, Özalp’in kitabında rastlanmamaktadır. “Türk Müziği

Nazariyatı”, “Türk müziği çalgıları” ile “Türk müziğinde biçim ve türler” konuları Özalp ve Öztuna’nın kitaplarında bulunurken, Ak’ın kitabında yer almamaktadır.

Kitaplarda Türk müziği tarihi yüzyıl ifadeleriyle dönemlendirilmiştir. Bu üç kitapta da Türk Müziği Tarihinin tarih öncesi dönemlerden günümüze kadarki süreci anlatılmakta ancak Türk Müziğindeki Cumhuriyet sonrası çoksesli müzik dönemi hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır.

5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar:

16 üniversitenin müzik bölümünden alınan 18 adet Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programı konuları yönünden incelenmiştir ve bu inceleme doğrultusunda, programlardaki konulardan 9 ana tema belirlenmiştir. Bu başlıklar;

1. Giriş
 2. İslamiyet Öncesi Dönemde Türk Müziği
 3. İslamiyet Sonrası Dönemde Türk Müziği
 4. Cumhuriyet Dönemi ve Günümüzde Müzik
 5. Biyografiler
 6. Diğer Kültürlerde Müzik
 7. Türk Müziği Çalışmaları
 8. Türk Müziği Eğitim Kurumları
 9. Diğer Konular
- olarak belirlenmiştir.

“Giriş” temasında kullanılan konu başlıkları;

Türk Müziği Tarihine Giriş / Müzik Tarihine Giriş

Dersin Tanımı, Amaçları ve İçeriği

Türk Müzik Kültürü

Türk Müziği Tarihinin Ana Hatları ile İncelenmesi

Türk Müziği Oluşum Dönemi / Müziğin Oluşumu ve

Diğer

olarak görülmüştür.

“İslamiyet Öncesi Dönemde Türk Müziği” ana teması sadece 1 programda yer almamaktadır ve programlarda “Tarih Öncesi Dönemde Müzik” ile “Orta Asya Türk Topuluklarında Müzik” olarak yer almaktadır. Türk müziğinin tarih öncesi döneminde Şaman kültürü ve müziği, sonraki dönemler için ise Hun, Göktürk ve Uygurlar’a ait müzik geleneklerinden bahsedilmektedir.

“İslamiyet Sonrası Dönemde Türk Müziği” ana teması her programda görülmüştür. Bu dönem için en çok Türk uygarlıkları isimleri ile yapılan başlıklar tercih edilmiştir. “Karahanlılar Döneminde Müzik”, “Gazneliler Döneminde Müzik”, “Selçuklular Döneminde Müzik”, “Osmanlı Döneminde Müzik” başlıkları programlarda sıkça görülmektedir.

“Cumhuriyet Dönemi ve Günümüzde Müzik” ana teması her programda bulunmaktadır. Bu temada yer alan başlıklar;

Cumhuriyet Döneminde / Çağdaş Dönemde Müzik

20. Yüzyılda Müzik

Çokseslilik

Cumhuriyet Dönemi Müzik Politikaları

Popülerleşme Döneminde Müzik

Günümüz / Yeni Müzik Oluşumları

olarak tespit edilmiştir. Bu konulardaki işlenme sıklıklarına bakıldığında, programların hepsinde çoksesli Türk müziği ve günümüz popüler müzik türlerinin yer almadığı görülmektedir.

“Biyografiler” ana teması sadece 3 programda yer almamaktadır. Türk müziğinin nazariyatçı, besteci, icracı, müzikolog, müzisyen, saz şairi, müzik bilgini vb. gibi ünlü isimleri, öğretim programlarında konu başlığı olarak sıkça yer almıştır.

“Diğer Kültürlerde Müzik” ana teması sadece 8 programda yer almaktadır ve bu ana temaya ait konular;

GreK Müzik Teorisi

Mezopotamya Müziği

Eski Anadolu’da Müzik

İslam Kùltürlerinde / Orta Çağ İslam Dünyasında Müzik başlıkları ile sınırlı kalmıştır.

“Türk Müziği Çalışmaları” ana teması 11 programda yer almıştır. Bu temanın konuları, “Türk Müziği Yazılı Kaynakları (Kitap / Dergi / Yazma / Edvar / Literatür / Paleografya)” ile “Türk Müziği Teorileri / Teori Çalışmaları / Kuramları” olmuştur.

“Türk Müziği Eğitim Kurumları” ana teması sadece 4 programda yer almamaktadır.

Bu temada yer alan başlıklar;

Osmanlılar Dönemi Müzik Eğitim Kurumları

Cumhuriyet Dönemi Müzik Eğitim Kurumları

Enderun

Mehterhane

Tekkeler ve Camiler

Mevlevihane

Muzıka-1 Humayun

Darülelhan

Radyo

olarak belirlenmiştir.

“Diğer” ana temasının konuları ise;

Ekol/Üslup

Kùltürler Arası Sanat Etkileşimi

Meşk

Nazariyat

Siyasi ve Sosyal Yaşamla İlgili Konular

Tür ve Formlar

Türk Müziği Coğrafyası ve Yayılışı

Türk Müziği Çalgıları

Türk Müziği’nde Dönemlendirme

Türk Müziği’nde Nota Tarihi ve Çeşitleri

olarak tespit edilmiştir.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar:

16 üniversitenin müzik bölümünden alınan 18 adet Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programı, dönemlendirme anlayışları yönünden incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda, “Medeniyet Tarihine Göre” dönemlendirme programlarda en çok tercih edilen sınıflama olmuştur. Sonrasında ise; “Yüzyıllara Göre”, “Tarihsel Olaylara Göre”, “Sanatçı İsimlerine Göre” ve “Diğer” dönemlendirmeler gelmektedir.

Bazı programlardaki dönemlendirmelerde birden fazla dönemlendirme anlayışı görülmüştür. Bunlar ise;

Yüzyıllara - Sanatçı İsimlerine Göre

Medeniyet Tarihine - Yüzyıllara Göre

Tarihsel Olaylara - Medeniyet Tarihine Göre

Medeniyet Tarihine – Yüzyıllara - Tarihsel Olaylara Göre

olarak belirlenmiştir.

5.2. Öneriler:

Araştırma sonuçları doğrultusunda, araştırmaya yönelik olarak geliştirilen öneriler şunlardır:

1. Türkiye’deki tüm müzik okulları göz önüne alındığında Türk Müziği Tarihi dersinin her okulda verilmediği görülmüştür. Türk Müziği Tarihi dersinin, Türkiye’de eğitim veren tüm müzik eğitimi kurumlarında verilmesi gerektiği düşünülmektedir.
2. Türk müziği tarihi konularının başka ders isimleri altında da verildiği tespit edilmiştir. Ders isminin “Türk Müziği Tarihi” adıyla var olmasının eğitimde birlik amacını pekiştireceği öngörülmektedir.
3. Musiki ve müzik terimlerinin aynı kökenden olup, başka dillerden alındığında sadece o dillere ait farklı bir telafuz meselesi olduğu üzerinde daha önce durulmuştur. Bu sebeple gerek ders isminde gerekse program başlıklarında “Türk Müziği” sözcüğünün kullanılmasının eğitimde ortak bir dil oluşturma açısından uygun olduğu düşünülmektedir.

4. Türk Müziği Tarihi dersinde kullanılan kitaplar yalnızca tarih öğretimi için bir kaynak olmamış; aynı zamanda öğretim programlarının da konu başlık ve içeriğini de oluşturmuştur. Türk müziği tarihine ait bilimsel tekniklerle elde edilmiş daha çok belgenin ortaya çıkması ve bu tarihin birbirinin tekrarı niteliğindeki kaynaklardan daha çok kaynağa sahip olması gerektiği düşünülmektedir. Ders programlarının hazırlanmasında güvenilir ve fazla sayıda kaynağın kullanılmasının, doğru bir program oluşturmada önemli etkenlerden biri olacağı düşünülmektedir.
5. Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programları kullanıldığı akademik çerçeveye uygun olmalı ve gelişimini tamamlamamış ise diğer disiplinlerin yaklaşımlarından da yararlanarak geliştirilmesi gerektiği önerilmektedir.
6. Türk müziği tarihinin öğretilmesindeki amaç; öğrencinin, Türk müziği tarihinin geçmişini bilmesi, bu konuda bilimsel bakış açısı ve üst düzey düşünme becerisi kazanması ve değerlendirme yapabilmesidir. Türk müziği tarihi öğretimi sadece bilgi aktarımı amacıyla değil, bilimsel ve analitik düşünme becerilerini de öğrenciye kazandırır nitelikte olmalıdır. Dolayısıyla Türk Müziği Tarihi dersi programlarının hazırlanmasında, müfredat oluşturmanın bu amaçlara hizmet edecek anlayışta yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.
7. Türk Müziği Tarihi dersi program içeriklerinin farklı tarihsel dönemleri dengeli olarak yansıtması gerektiği ve yakın dönem Türk müziği tarihine mutlaka yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir.
8. Türk Müziği Tarihi öğretiminin önemli görevlerinden biri, Türk Müziğindeki değişimin öğretilmesinin gerekliliğidir. Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programları hazırlanırken bu değişimin nasıl meydana geldiği ve günümüz Türk müziğine etkileri üzerinde durulması gerektiği düşünülmektedir.
9. Müzik öğrencilerinin çaldıkları eserlerin bestecisi hakkında bilgi sahibi olması, eserin nasıl çalınacağı ile ilgili tavrı etkilemektedir. Bu sebeple Türk Müziği Tarihi derslerinde sanatçı biyografilerine yer verilmesinin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.
10. Türklerin temas ettiği kültürlerdeki müziğin durumu önem teşkil etmektedir. Türk müziği tarihi açısından bu önemli konunun mutlaka her programda yer alması gerektiği ve Türk müziğini etkileyen ya da Türk müziğinden etkilenen her müziğin öğrenciye tanıtılmasının uygun olduğu düşünülmektedir. Bu toplumların

müziklerinin programlarda yer almasının, hem Türk müziğindeki değişimi açıklayacağı hem de toplumsal ve kültürel farklılıkların yarattığı zenginliği fark eden öğrencilerde hoşgörü oluşturacağı düşünülmektedir.

11. Türk müziğine ait birçok kaynak bulunmaktadır. Ayrıca yapılmış önemli teori ve kuram çalışmaları bulunmaktadır. Bu çalışmaların Türk müziği tarihi açısından önemli olduğu ve müzik öğrencilerine tanıtılması gerektiği düşünülmektedir.
12. Gerek incelenen Türk Müziği Tarihi dersi kaynak kitaplarının gerekse öğretim programlarının önemli konularını oluşturan Türk müziği eğitim kurumları; Türk müziğinin eğitim esasları, icra faaliyetleri, ekol ve üslupları gibi birçok önemli konunun öğrenilmesinde fayda sağlayacağından programlarda yer almasının uygun olacağı düşünülmektedir.
13. Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programlarında, Meşk sistemi hakkında çok az başlığa yer verildiği görülmektedir. Müzik eğitimi alan öğrencilerin, Türk müziği tarihinde önemli konular olan meşk ve nota yazım sistemlerinden haberdar olması gerektiği düşünülmektedir.
14. Programlarda “siyasi ve sosyal yaşamla ilgili konu başlıkları az miktarda yer almaktadır. Ancak konu başlığı olarak yer almasa bile Türk müziği tarihi dersinin işlenişinde, siyasi ve sosyal yaşamın müzik tarihi ile ilişkilendirilerek anlatılmasının, öğrencinin konulara bakış açılarını geliştireceği, ezbere gitmeyen neden-sonuç ilişkisine dayalı bir öğrenme gerçekleştireceği düşünülmektedir.
15. Türk Müziği Tarihi dersi kaynak kitapları ve öğretim programlarında Türk müziği nazariyatı, çalgıları, tür ve biçimleri üzerine yapılmış başlıklara rastlanmaktadır. Müzik okullarında nazariyat, çalgı bilgisi ve form bilgisi dersleri de yer almaktadır ve bu derslerde bu konular hakkında gereken teknik bilgi verilmektedir. Bu konuların da Türk Müziği Tarihi Dersi içinde yer alması ile ders saatinin yeterli olmayacağı düşünülmektedir.
16. Programlarda ana başlıkların ya da ünite başlıklarının Türk müziği dönem isimleri olması uygun gözükmemektedir. Ancak Türk müziğinin temel sorunlarından biri Türk müziğinde dönemlendirme konusudur ve bu konudaki farklı düşüncelerin programlarda da farklılıklar yarattığı görülmüştür. İncelenen programlarda Türk müziğinde dönemlendirme en çok tarihsel olaylara, yüzyıllara ve medeniyet tarihine göre olmuştur. Sanatçı isimlerine göre ve müzik olaylarına göre dönemlendirme ise daha az görülen diğer sınıflamalardır. Tarihi etkileyen

önemli olayların dönemlendirmede kullanılması kaçınılmazdır ancak Türk uygarlıklarının isimleriyle, padişah isimleriyle ya da yüzyıllara bölerek Türk müziği tarihi dönem başlıklarını belirlemek de bazı konuların öneminin gözden kaçırılmasına ve bazı başlıkların da altını doldurmakta zorluk çekilmesine sebep olabilmektedir. Avrupa müzik tarihinin yazılışına bakıldığında ana başlıkları oluşturan dönem isimlerine ait bir tanım, o dönemi diğerlerinden belirgin çizgilerle ayırabilecek niteliktedir. Türk müziği tarihi dönemlerinin belirlenmesinde de müzikteki değişimin hissedilir bir düzeyde olması, dönemlere ait ekol ve üslupların belirlenebilmesi hatta bu tanımların diğer Türk sanatlarıyla, Türk tarihindeki siyasi ve sosyal olaylarla da ilişkilendirilebilir olması elbette ki uygun program başlıklarını oluşturacaktır.

17. Türk Müziği Tarihi dersi öğretim programlarının Davranışçı, Bilişsel ve Yapılandırıcı öğrenme yaklaşımlarına uygun doğrultuda hazırlanması gerekmektedir.
18. Türk Müziği Tarihi dersleri öğrenci için pasif bir konumda olmamalıdır. Bunu önlemede alınacak en önemli tedbir, öğretim stratejisi olarak Sunuş, Buluş ve Araştırma-İnceleme tekniklerinin kullanılmasıdır. Bu doğrultuda, programlarda etkinliklere ve öğrenci faaliyetlerine yer veren bir planlama yapılması uygun olacaktır.
19. Öğretme hedefinin başarıya ulaşmasındaki en önemli faktörlerden biri olan öğretim programları, başarıyı hedefleyen bir araştırmadır ve yapılacak programlardan en iyi sonucu alana kadar program geliştirme çalışmalarına devam edilmesi gerekmektedir. Türk Müziği Tarihi programının da bu anlayışla ve deneysel bir tutumla hazırlanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu sürecin en önemli sorusu “ne öğretilmeli?”; cevabı hazırlayacak kavram ise “amaç” olabilir. Amacı belirlemede, bu dersten yararlanacak öğrenci grubunun niteliği ve dersin öğrencide oluşturduğu kazanımlar en önemli iki faktördür. Öğrenci niteliğinde; öğrencinin temsil ettiği öğretim grubu, bölümü ve eğitimini aldığı müzik türünün dikkate alınması gerekmektedir. Merak uyandıran aynı zamanda öğrencinin yorumlarıyla derse katılımını kuvvetlendiren bir öğretim programının daha yararlı olacağı düşünülmektedir.
20. Türk Müziği Tarihi Dersinin programında olması gerektiği düşünülen ünite ve konu başlıkları aşağıda verilmiştir. Ünite isimleri oluşturulurken, 07 Kasım 2016

tarihinde Doç. Dr. Cenk Güray'la yapılan görüşmede Güray'ın dile getirdiği öneriler dikkate alınmıştır. Konu başlıklarını oluşturmada ise, Yrd. Doç. Dr.Recep Uslu'nun dönemlendirme anlayışı düşüncesinden esinlenilmiştir. Uygun bir programın oluşturulmasında yapılacak çalışmalara katkı sağlaması açısından hazırlanan bu öneri şu şekildedir:

Tablo 5.1. TMT dersi için hazırlanan öğretim programı önerisi

ÜNİTE: İLK ÇAĞ
Türk Müzik Tarihine Giriş.
Mezopotamya'da Müzik: Sümer, Asur, Babil, İbrani ve Pers Devletlerinde Arkeolojik Müzik Kalıntıları.
Orta Asya'da Müzik: Çin, Altaylar, Hun ve Göktürkler'de Arkeolojik Müzik Kalıntıları (Pazırık Kurganları, Hun Mezarları vb.)
Eski Anadolu'da Müzik: Hitit, Etrüsk, Lidya, Urartu, Frig, Bizans ve Yunan Devletlerinde Arkeolojik Müzik Kalıntıları.
İlk Yazılı ve Sözlü Kaynaklarda Müzik. (Orhun Anıtları, Bilge Kağan-Kültigin Yazıtları, Tonyukuk Kitabesi, Alp Er Tunga Destanı, Ağıtlar, Cenaze Törenleri vb.))
Uygurlar'da Yazılı ve Sözlü Kaynaklarda Müzik.
ÜNİTE: ORTA ÇAĞ
Roma ve Bizans Uygarlıklarında Müzik Gelenekleri- Türkler ve Anadolu ile Etkileşimi
İslam Uygarlıklarında Müzik ve İslamiyetin Kabulü ile Kültürler Arasında Oluşan Etkileşim. Nazariyat ve İcra İlişkisi
İslamiyetin Kabulü ile Müzikte Ortaya Çıkan Yeni Türler ve Biçimler ile Çalgılardaki Gelişmeler.
İslam Ortaçağı Nazariyatçıları: Kindi, İshak El-Mavsili, İhvan-i Safa, Farabi, İbni Sina
Karahanlı ve Gaznelilerde Müzik.
Selçuklu Döneminde Müzik.
Sistemci Okulun Oluşumu ve Gelişiminde Rol Oynayan Önemli Sanatçılar.
Sistemciler Döneminin Nazariyat Çalışmaları ve Çalgılardaki Gelişmeler.
Tebriz Ekolü ve Herat Musiki Mektebi ile Buradan Yetişen Sanatçılar.

ÜNİTE: YENİ ÇAĞ-OSMANLI DÖNEMİ
15.-17.yy-Erken Dönem Osmanlı
Osmanlı'nın Erken Dönem Müzik Kültürü, Nazariyat ve İcra Anlayışı ile Etkilendiği Unsurlar.
Anadolu Edvarları. Kırşehirli Yusuf, Ladikli Mehmet Çelebi, Hızır Bin Abdullah, Aydınli Şemseddin Rumi ve Bedri Dilşad.
Erken Dönem Osmanlı Dönemi Müzisyenleri, Nazariyatçıları ve Bestecileri.
Erken Dönem Osmanlı Müzik Eğitim Kurumları, Literatürü ve Nazariyat Çalışmaları.
17. yy-18.yy-Orta Dönem Osmanlı
Osmanlı'nın orta dönem müzik kültürü, nazariyat ve icra anlayışı ve etkilendiği unsurlar
Orta Dönem Osmanlı Bestecilik Geleneği, Gazi Giray Han, Nayi Osman Dede, Seyyid Nuh, Hafız Post ve Buhurizade Mustafa Itri.
Orta Dönem Osmanlı Literatürü ve Nazariyat Çalışmaları.
Orta Dönem Osmanlı Müzisyenleri ve Çalgıları.
Orta Dönem Osmanlı Müzik Eğitim Kurumları.
Türk Müziğinde Kullanılan Nota Yazıları.
ÜNİTE: YAKIN ÇAĞ-OSMANLI VE CUMHURİYET DÖNEMİ
18.yy-20.yy-Geç Dönem Osmanlı
Osmanlı'nın geç dönem müzik kültürü, nazariyat ve icra anlayışı ve etkilendiği unsurlar.
Geç Dönem Osmanlı Literatürü ve Nazariyat Çalışmaları.
Geç Dönem Osmanlı Müzisyenleri ve Çalgıları.
Geç Dönem Osmanlı Müzik Eğitim Kurumları.
Müzikte Batılılaşma Hareketleri.
Osmanlı Son Dönem Beste ve İcra Anlayışı-Şarkı Formunun Yükselişi ve Hacı Arif Bey.
Çalgı İcracılığında gelişmeler-Tanburi Cemil Bey
Cumhuriyet Dönemi Müzik Kültürü
Cumhuriyet Dönemi Müzik Politikaları. İlk Çok Sesli Çalışmalar ve Türk Beşleri.
Nazariyat Çalışmaları: Sadeddin Arel, Rauf Yekta, Subhi Ezgi, Ekrem Karadeniz ve

Çalışmaları.

Klasik Gelenek ile ilgili çalışmalar. Ulusal Müzik Arayışları ve Halk Müziği Çalışmaları.

Türkiye Radyoları: TRT'nin kuruluşu ve Hizmetleri.

Kültürlerarası Sanat Etkileşimi ve Popülerleşme Dönemi ile Türkiye'de Oluşan Caz, Rock ve Pop Gibi Yeni Türler ve Sanatçıları.

KAYNAKLAR

- Ak, A. Ş. (2009). *Türk Musikisi Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akdoğu, O. (1998). Türk Müziği Tarihi'nde Dönemler. *İzmir'den Analolu'ya Müzikoloji Dergisi*, 2, 2-4.
- Akkoç, A. (2008). *Tarih Yazımı ve Tarih Eğitimi Açısından Tarihsel Bilgi:1930-1950 Arası Lise Tarih Kitapları*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aksoy, B. (2008). *Geçmişin Musiki Mirasına Bakışlar*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Arel, H. S. (2014). Türk Musikisi Kimindir?. *Yeni Türkiye*, 57, 37-57.
- Aydın, Y. (2003). *Türk Beşleri*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Baykara, T. (1999). *Tarih Araştırma ve Yazma Metod*. İzmir: Akademi Kitabevi.
- Behar, C. (1992). *Zaman, Mekan, Müzik Klasik Türk Musikisinde Eğitim (Meşk), İcra ve Aktarım*. İstanbul: Afa Yayıncılık.
- Berker, E. (1986). Türk Musikisinde Dönemler. *Erdem Dergisi*. 147, 148.
- Bigeç, H. (Editör). (1984). *Büyük Kültür Ansiklopedisi*. (Cilt 5-9). Başkent Yayınevi: Ankara
- Binbaşıoğlu, C. (1982). *Eğitim Düşüncesi Tarihi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö., Demirel, F., Karadeniz, Ş. ve Kılıç, E. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çakar, D. (2004). *Cumhuriyet Döneminde Askeri Müziğin Durumu*. Ankara: Cumhuriyet Döneminde Askeri Müzik ve Gelişimi Sempozyumunda sunuldu.
- Çandarlıoğlu, G. (2003). *Tarih Metodu*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Çevik, D. B. (2009). Müzik Öğretmeni Adaylarının Müzik Tarihi Dersine Yönelik Görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 9-20
- Çevik, M. (2014). *Tarih Felsefesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demircioğlu, İ.H. (2014). *Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Devellioğlu, F. (2001). *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lugât (18. basım)*. Ankara:Aydın Kitabevi Yayınları.

- Dilek, D. ve Alabaş, R. (2010). Tarihsel İmgelem., Safran, M. (Editör). *Tarih Nasıl Öğretilir?*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi, 104-115
- Dinç, E. (2011). Eski ve Yeni Ortaöğretim Tarih Programının Amaç ve İçerik Özelliklerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, Güz, 2135-2153.
- Erol, A. (2002). Türkiye'nin Sosyo-Kültürel ve Müziksel Değişim Atmosferinde Bir Aşık: Mahzuni. *Folklor / Edebiyat Dergisi*. 32, 275.
- Ertürk, S. (1982). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Meteksan Ltd. Şti.
- Gazimihal, R. M. (1955). *Türk Askeri Müzikaları Tarihi*. İstanbul: Maarif Basımevi.
- Gilderhus, M. (2011). *Tarih ve Tarihçiler Tarih Yazıcılığına Giriş*. (Çev. E. S. Özcan). Ankara: Birleşik Yayınevi.
- Görgülü, D. (2010). Çağdaş Tarih Öğretimi Programlarında Temel Yaklaşımlar., Safran, M. (Editör). *Tarih Nasıl Öğretilir?*, İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi, 141-148
- Güçtekin, N. (2014). İsmail Hakkı Bey ve Osmanlı Devleti'nde İlk Özel Musiki Okulu: Musiki-i Osman. Mektebi (1910-1920). *Rast Müzikoloji Dergisi*, 2, 2, 1-18.
- İhsanoğlu, E. (1999). Osmanlı Eğitim ve Bilim Kurumları., E. İhsanoğlu (Editör), *Osmanlı Medeniyeti Tarihi*. İstanbul: Zaman Yayınları, 316-318
- İlyasoğlu, E. (1999). Yirminci Yüzyılda Evrensel Türk Müziği. *Cumhuriyet'in Sesleri*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 70-87.
- Karabağ, G. (2010). Tarihsel Empati Becerisi: Öğretimi, Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi., Safran M. (Editör). *Tarih Nasıl Öğretilir?*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi, 116-137
- Karadeniz, Ş. (2007). *Türk Müziğinde Dönem Anlayışı*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karagöz, B. (2008). *Müzik Tarihi Dersinin Öğretimde Kullanılan Yöntem ve Teknikler Açısından Durumu ve Değerlendirilmesi*", Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Kaya, Y. K. (2000). *İnsan Yetiştirme Düzenimiz*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Kaygısız, M. (2000). *Türklerde Müzik*. İstanbul: Kaynak Yayınları
- Kılıçoğlu, S., Araz, N. ve Devrim, H. (Editörler). (1990). *Meydan Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedisi*. (Cilt 7). İstanbul: Meydan Yayınevi.

- Küçükahmet, L. (1999). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Le Bon, G. (2004). *Tarih Felsefesi*. (Çev. H. Akdeniz). İstanbul: Ataç Yayınları.
- Muhlis, N. (1327). Terbiye-i İnâs Etrafında. *Sırat-ı Müstakim*, 146, 246-249.
- Omay, A. (1987). İlk Kız Öğretmen Okulunun Kuruluşu. *Türk Yurdu Dergisi*, Eylül, 51-54
- Özarpınar, Y. (1987). *Milli Eğitimin Gayesi ve Öğretmenlik Şahsiyeti*, Ankara: Öğretmen Yetiştiren Yüksek Öğretim Kurumlarının Dünü, Bugünü, Geleceği Sempozyumunda sunuldu.
- Özalp, N. (2000). *Türk Musikisi Tarihi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Özdemir, E. (2005). *Sözlü Yazılı Anlatım Sanatı Kompozisyon*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Özden, E. (2013). Osmanlı'nın Musiki Okulları. *Rast Müzikoloji Dergisi*, 1, 2, 17-29.
- Özden, E. (2014). Osmanlı Maarifi'nde Okutulan Musiki Kitapları. *Rast Müzikoloji Dergisi*, 1, 1, 78-104.
- Özel, M., Tamay Tezcan, S. ve Atılgan, S. (2011). *Batı Müziği Tarihi*. Ankara: Saray Matbaacılık.
- Özlem, D. (1998). *Tarih Felsefesi*. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.
- Öztuna, Y. (1987). *Türk Musikisi Teknik ve Tarih*. İstanbul: Kent Basımevi.
- Safran, M. ve Köksal, H. (1998). Tarih Öğretiminde Yazılı Kanıtların Kullanılması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 71-75.
- Safran, M. (2006). *Tarih Eğitimi Makale ve Bildiriler*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Safran, M. ve Dilek, D. (Editörler). (2008). *21. Yüzyılda Kimlik, Vatandaşlık ve Tarih Eğitimi*. İstanbul: Yeni İnsan.
- Say, A. (1997), *Müzik Tarihi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Selanik, C. (1996). *Müzik Sanatının Tarihsel Serüveni*. Ankara: Doruk Yayıncılık.
- Şahin, M. ve Duman, R. (2008). Cumhuriyetin Yapılanma Sürecinde Müzik Eğitimi. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 7/16-17, 259-272.
- Şanal, M. (2003). Osmanlı Devleti'nde Medreselere Ders Programları, Öğretim Metodu, Ölçme ve Değerlendirme, Öğretimde İhtisaslaşma Bakımından Genel Bir Bakış. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 149-168.

- Tan, Ş. ve Erdoğan, A. (2004). *Öğretimi Planlama ve Değerlendirme*. Ankara; Pegem Yayınları.
- Tanrıkörur, C. (2003). *Müzik, Kültür, Dil*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Tanrıkörur, C. (2003). *Osmanlı Dönemi Türk Musikisi*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Tanrıkörur, C. (2004). *Türk Müzik Kimliği*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Temelkuran, T. (1970). Türkiye’de Açılan İlk Kız Öğretmen Okulu. *Belgelerle Türk Tarihi*, 36, 61.
- Toker, H. Özden, E. (2013). Osmanlı Devletinde Önemli Kurumlar. *Rast Müzikoloji Dergisi*, 1, 2, 107-128
- Türkarıslan, H. (2008). *Herkes İçin Tarih*. İstanbul: Gezgin Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe sözlük (11.baskı)*. Ankara: TDK.
- Tüzün, G. (Genel Yayın Yönetmeni). (1986). *Ana Britannica Ansiklopedisi*. (Cilt1). İstanbul: Ana Yayıncılık.
- Uçan, A. (1994). *İnsan ve Müzik İnsan ve Sanat Eğitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A. (2000). *Geçmişten Günümüze Günümüzden Geleceğe Türk Müzik Kültürü*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçaner, B. (2007). *Türkiye’deki Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Müzik Tarihi Öğretim Elemanlarının Dersin İşlenişine İlişkin Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uçaner, B. (2011). *Eğitim Fakültesi Müzık Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin “Türk Müzik Tarihi” Dersine Yönelik Tutum ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin Farklı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ültanır, G. (2003). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Varış, F. (1996). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Alkım Kitapçılık Yayıncılık
- Veyne, P. (2014). *Tarih Nasıl Yazılır?* (Çev. N. Özyıldırım). İstanbul: Metis Yayınları.
- Yener, S. (2014). Türk Müziğinin Tarihi Gelişimi ve Müziksel Kimlik. *Yeni Türkiye*, 57, 11-20

- Yurga, C. (1995). *Müzik Tarihinde Türler ve Ülkeler*. Malatya: Özmert Ofset Matbaacılık.
- Yüksel, İ. ve Sağlam, M. (2012). *Eğitimde Program Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- İnternet: Körükçü, Çetin. Türk Müziği Tarihi ve Dönemleri. Web: <http://www.turkishmusicportal.org/page.php?id=1&lang2=tr> adresinden 20 Ağustos 2016'da alınmıştır.
- İnternet: Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Web: <http://bologna.ibu.edu.tr/CourseDetail.aspx?lang=tr-TR&opID=340&pmID=3871&mid=179726&DersID=1980&dersKodu=112002312006> adresinden 12 Mart 2015'de alınmıştır.
- İnternet: Afyon Kocatepe Üniversitesi. Web: http://obs.aku.edu.tr/oibs/bologna/ders_ayrinti.aspx?curCourse=683755&lang=tr&infopage=AFYONBOLOGNA adresinden 11 Mart 2015'de alınmıştır.
- İnternet: Aksaray Üniversitesi. Web: http://muzik.aksaray.edu.tr/?page_id=2080 adresinden 12 Mart 2015'de alınmıştır.
- İnternet: Anadolu Üniversitesi. Web: <http://abp.anadolu.edu.tr/tr/ders/icerik/91284/48> adresinden 12 Mart 2015'de alınmıştır.
- İnternet: Cumhuriyet Üniversitesi. Web: https://yeniubs.cumhuriyet.edu.tr/projeler/modul/DEBS/DEBS_Rapor03.jsp?formDersSequences=1787 adresinden 11 Mart 2015'de alınmıştır.
- İnternet: Dokuz Eylül Üniversitesi. Web: http://www.deu.edu.tr/ders-katalog/2015-2016/tr/tr_1109_1109_1870.html adresinden 07 Mart 2015'de alınmıştır.
- İnternet: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi. Web: <http://ects.mehmetakif.edu.tr/tr/index.php?page=dersDetay&bTurID=2&bolumID=38&birimID=9&dalID=19&dersID=79> adresinden 04 Mart 2015'de alınmıştır.
- İnternet: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi. Web: <http://ects.mu.edu.tr/tr/program/110> adresinden 12 Mart 2015'de alınmıştır.
- İnternet: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi. Web: <https://ects.nevsehir.edu.tr/ects/bilgipaketi/dil/tr/ders/29133> adresinden 04 Mart 2015'de alınmıştır.
- İnternet: Niğde Üniversitesi. Web: <http://bologna.nigde.edu.tr/Dersbilgisi/tr/MUZ2019> adresinden 12 Mart 2015'de alınmıştır.

İnternet: Ondokuz Mayıs Üniversitesi. Web: <http://ebs.omu.edu.tr/ebs/ders.php?dil=tr&zs=1&mod=1&program=2742&did=125824&mid=290866&pmid=5087> adresinden 12 Mart 2015’de alınmıştır.

İnternet: Ordu Üniversitesi. Web: <http://bologna.odu.edu.tr/ders-plan.aspx?lang=tr-Internet:tr&dersID=21876&Mod=1&Muid=24378&OrgID=311&donem=3> adresinden 04 Mart 2015’de alınmıştır.

İnternet: Selçuk Üniversitesi. Web: http://www.selcuk.edu.tr/dilek_sabanci_devlet_kons/geleneksel_turk_muzigi/bolum_dersleri/1802259/tr adresinden 12 Mart 2015’de alınmıştır.

İnternet: Pamukkale Üniversitesi. Web: <http://www.pau.edu.tr/muzikegt/tr/sayfa/lisans-13> adresinden 12 Mart 2015’de alınmıştır.

EKLER

EK – 1 Örneklem Grubu Öğretim Programları

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Güzel Sanatlar Müzik Eğitimi Öğretmenliği Türk Müziği Tarihi Dersi Öğretim Programı

Türk Müziği Tarihi - 3. Dönem
Büyük Hun ve Göktürkler 'de Müzik Kültürü.
Türklerin İslamiyet'i Kabulünden Sonra Oluşan Müzik Kurumları ve Formları, Müzik Bilginleri, Bestecileri.
Mehter ve Mehterin Etkilediği Besteciler.
Türk Müzik Aletlerinin Çağdaş Müzik Aletlerinin Oluşumuna Etkileri.

Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk Sanat Müziği Bölümü Ses Eğitimi Ana Sanat Dalı Türk Müziği Tarihi Dersi Öğretim Programı

Türk Müziği Tarihi 1 - 3. Dönem
Müziğin Tarih İçerisinde Ortaya Çıkışı ve Oluşumu.
Türklerin İlk Çağa Kadar Müzikle İlgili Uygulamaları.
İlk Türk Devletlerinin Müzik Sanatına Bakışı ve Tutumları.
13. Yüzyıldan Önce Türk Musikisi; 13. Yüzyıldan Önce Türk Musikisinde Yer Alan Müzik Adamlarından El Kindi ve Serahsi'nin Hayatları Hakkında Bilgi.
13. Yüzyıldan Önce Türk Musikisinde Yeralan Müzik Adamlarından Farabi ve İbn-i Sina'nın Hayatlarının İncelenmesi.
14. Asırda Türk Musikisine Genel Bir Bakış.
14. Asırda Türk Musikisinde Yer Alan Müzik Adamlarından Sultan Veled ve Safiyyüddin Abdülmümin Urmevi'nin Hayatlarının ve Çalışmalarının İncelenmesi.
14. Asırda Türk Musikisinde Yer Alan Müzik Adamlarından Abdülkadir Meragi'nin Hayatı ve Eserlerinin İncelenmesi.
Türk Musikisinde Yer Alan Musiki Okulları.
15. Asrın İlk Yarısında Türk Musikisi.
15. Asrın İlk Yarısında Türk Musikisinde Yer Alan Müzik Adamlarının Hayatları ve Eserlerinin İncelenmesi.
15. Asrın İkinci Yarısında Türk Musikisi; 15. Asrın İkinci Yarısında Türk Musikinde Yer Alan Müzik Adamlarından Şehzade Korkut Ve Ladikli Mehmed Çelebi'nin

Hayatları ve Eserlerinin İncelenmesi.
Türk Müziği Tarihi 2 – 4. Dönem
16. Asırda Türk Musikinde Gelişen Olaylar.
16. Asırda Türk Musikisinin Gelişmesinde Rol Oynayan Müzik Adamlarından Şeyh Abdülali Efendi, Nefiri Behram Ağa ve Gazi Giray Han'ın Hayatlarının ve Eserlerinin İncelenmesi.
17. Asırda Türk Musikisinde Gelişen Olaylar.
17. Asırda Türk Musikisinde Yer Alan Şahsiyetlerden Hatipzakiri, Ali Ufki Bey, Küçük Mustafa Dede, Benli Hasan Ağa, Seyyid Nuh, Hafız Post ve Dilhayat Kalfa'nın Hayatlarının ve Eserlerinin İncelenmesi.
17. Asırda Türk Musikisinde Yer Alan Şahsiyetlerden Buhuri- Zade Mustafa İtri, Çömlekçi-Zade Recep Çelebi ve Kantemir Oğlu'nun Hayatlarının ve Eserlerinin İncelenmesi.
18. Asırda Türk Musikisinde Gelişen Olaylar ve Bu Asrın Müzik Adamlarından Nayi Osman Dede, Tabi Mustafa Efendi, Tanburi İshak ve Hacı Sadullah Ağa'nın Hayatlarının ve Eserlerinin İncelenmesi.
18. Asırda Türk Musikisinde Yer Alan Şahsiyetlerden 3. Selim'in Hayatının ve Eserlerinin İncelenmesi.
19. Asırda Türk Musikisine Genel Bir Bakış.
19. Asırda Türk Musikisinde Yer Alan Müzik Adamlarından Hamparsum, Tanburi Zeki Mehmed Ağa, Hamami Zade İsmail Dede Efendi, Sakir Ağa, Kemani Rıza Efendi, Sultan 2. Mahmud ve Dellal-Zade İsmail Efendi'nin Hayatlarının ve Eserlerinin İncelenmesi.
19. Asırda Türk Musikisinde Yer Alan Müzik Adamlarından Mehmed Said Dede, Eyyubi Mehmed Bey, Haşim Bey, Neyzen Veli Dede, Tanburi Büyük Osman Bey, Neyzen Yusuf Paşa, Hoca Zekai Dede Efendi, Sultan Abdülaziz'in Hayatlarının ve Eserlerinin İncelenmesi.
19. Asırda Türk Musikisinde Yer Alan Müzik Adamlarından Hacı Arif Bey, Neyzen Baba Raşid, Bolahenk Nuri Bey, Nikoğos Ağa, Tanburi Ali Efendi, Hacı Faik Bey, Mahmud Celaleddin Paşa, Neyzen Aziz Dede, Kemeñeci Vasilaki, Hüseyin Fahreddin Dede, Kemani Tatyos ve Şevki Bey'in Hayatlarının ve Eserlerinin İncelenmesi.

20. Asırda Türk Musikisine Genel Bir Bakış.
20. Asırda Türk Musikisinde Yer Alan Müzik Adamlarından Muallim İsmail Hakkı Bey, Halid Lemi Atlı, Rakım Elkutlu, Rauf Yekta Bey, Lavtacı Andon, Kemani Sebuğ'un Hayatlarının ve Eserlerinin İncelenmesi.
20. Asırda Türk Musikisinde Yer Alan Müzik Adamlarından Tanburi Cemil Bey, Bimen Şen, Neyzen Tevfik, Hüseyin Sadeddin Arel, Suphi Ziya Özbekkan, Fehmi Tokay, Refik Fersan'ın Hayatlarının ve Eserlerinin İncelenmesi.
20. Asırda Türk Musikisinde Yer Alan Müzik Adamlarından Sadeddin Kaynak, Münir Nureddin Selçuk, Yorgo Bacanos, Yesari Asım Arsoy, Selahaddin Pınar, Mesud Cemil, Emin Ogan, İsmail Baha Sürelsan, Kani Karaca, Bekir Sıtkı Sezgin, Cinuçen Tanrıkorur, Alaeddin Yavaşca'nın Hayatlarının ve Eserlerinin İncelenmesi .

Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Türk Müzik Tarihi Dersi Öğretim Programı

Türk Müzik Tarihi - 3. Dönem
Türk Müzik Kültürünün Tarihsel Kökleri.
Orta Asya Dönemi, Eski Göçebe Kültürlerinde Müzik ve Çevre Müzik Kültürleriyle Etkileşimler.
Anadoluya Geçiş, Eski Anadolu'da Müzik, Batı Asya, Mezopotomya Müzikleri.
İslamiyetin Kabulü, Ortaçağ İslam Dünyasında Müzik.
Eski Grek Müzik Teorisi ve Ortaçağ Yazılı Müzik Kaynaklarında Tesirleri.
Osmanlılarda Müzik Teorisi, Çalgılar, Türler, Başlıca Besteciler.
Osmanlı Dönemi Müzik Yazmaları, Saz ve Söz Mecmuaları.
Türklerin Balkanlarda Yayılmaları, Çeşitli Müzik Kültürleriyle Etkileşimler ve Yeni Müzik Oluşumları, Batı İle Artan İlişkilerin Müzikteki Yansımaları, Türkiye'deki İlk Batılı Müzik Unsurları ve Kurumları.
Cumhuriyet Döneminde Müzik, Anadolu'da Çok Kültürlü Müzik Yapısı, Yeni Müzik Oluşumları.

Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü Türk Müziği Tarihi Dersi Öğretim Programı

Türk Müziği Tarihi - 5. Dönem
Türk Müzik Tarihi'nin Ana Hatları ile Sınıflandırılması.
Gelenek Kavramı.
Türk Müziği'nde Temel Diziler (Makam).
Türk Müziği'nde Temel Ritimler (Usul).
Halk Müziği ve Halk Dansları Coğrafyası.
Halk Müziği ve Ulusal Kültür.
Geçmisten Günümüze Divan Müziği.
Çok Seslilik ve Türkler.
Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Müzik Eğitim Kurumları.

Başkent Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk Müziği Tarihi Dersi Öğretim Programı

Türk Müziği Tarihi - 7. Dönem
Kavramsal Çerçeve: Müzik Tarihi Alanının “Türk Müziği” Kavramı Açısından Nasıl Ele Alınması Gerektiği; Temel Tercih: Anadolu’ya Geliş Öncesi ve Sonrası Türk Müzik Kültürünün Tarihsel Bileşenleri Olarak Anadolu, Asya, İslam, Selçuklu, Osmanlı, Avrupa ve Cumhuriyet; (Anadolu Kültür Tarihinin Ana Hatları; Orta Asya Türk Tarihinin Ana Hatları; İslam Kültür Tarihinin Ana Hatları; Selçuklu ve Osmanlı Kültür Tarihinin Ana Hatları).
Anadolu’ya Geliş Öncesinde; Asya Medeniyetinde, Türk Topuluk ve Devletlerinde Başlıca Müzik Türleri; Seçkinler/Yönetici Kesim ve Halk/Yönetilenler; Devlet/Egemenlik/Kutlamalar/Karşılımlar; Asker/Savaş/Tören; Din/Şaman/İnanç; Eğlence/Şenlik/Bayram/Düğün; Efsane/Hikâye/Destan/Övgü/Ağıt/Nasihat/Sevda/Doğa; Günümüz Türk-Soylu Halkların Yaygın Olduğu Coğrafyalarda Müzik, Çalgılar, Türler.
Batı Türkleri ve İslamiyet’in Kabulüyle Birlikte, İslam Medeniyeti’nde “Musiki”; Nazariyat (Makam ve İka/Usul); Çalgılar; Eser Türleri; Önemli Müzisyenler; Notalama.
Devir/Daire/Şedd Modeline Bağlı Nazariyeciler ve Musikiye Dair Aktardıkları.

Bâtını Sembolizme Bağlı Nazariyeciler ve Musikiye Dair Aktardıkları.
El-Kındi, Farabi, İhvan-ı Safa, İbni Sina, Nişaburi, Safiyüddin Urmevi, Safedi, Şirazi, Maragi: Biyografileri, Eserleri ve Başlıca Katkıları.
Anadolu'ya Geliş Sonrasında; Giriş: Anadolu Medeniyetleri ve Kültür Tarihinin Ana Hatları; Müzik Nazariyatı; Çalgılar/Çalgı Tasvirleri; Notalama/Nota Örnekleri; Eser Türleri ve Müzisyenlere Dair Bilinenler; Genel Hatlarıyla Roma İmparatorluğu ve Bizans'da Müziğe Dair Bilinenler.
Selçuklularda Müzik: Başlıca Türler ve Müzik Yapılan Mekanlar/Ortamlara Dair Bilgi ve Tasvirler; Nazariyat Kaynakları; Öne Çıkan Başlıca Müzisyenler; Çalgılar/Çalgı Tasvirleri; Eser Türlerine Dair Bilgiler.
Osmanlılarda Müzik: Giriş Mahiyetinde Müzik Türleri, Müzik Eğitimi Kurumları, Nazariyat Çalışmaları, Başlıca Türler ve Müzik Yapılan Mekanlar/Ortamlara Dair Bilgi ve Tasvirler.
15. ve 16. Yüzyıllarda Nazariyat; Çalgılar/Tasvirler; Eser Türleri; Başlıca Kaynaklar; Önemli Müzisyenler/Besteciler/Nazariyatçılar.
17. ve 18. Yüzyıllarda Nazariyat; Çalgılar ve Çalgı Tasvirleri; Eser Türleri; Başlıca Kaynaklar; Önemli Müzisyenler/Besteciler/Nazariyatçılar; Notalama Düzenleri/Örnek Notalamalar.
19. Yüzyıl ve Avrupalılaşıma Etkisinde Nazariyat; Çalgılar; Eser Türleri; Başlıca Kaynaklar; Önemli Müzisyenler/Besteciler/Nazariyatçılar; Notalama Düzenleri; Mehterhane'nin Kapatılması; Müzik-yı Hümayun'un Kuruluşu; Okullar ve Müzik Eğitimi; Yüzyıl Sonu İtibariyle, İlk Sesli Kayıtlardan Yansıyanlar.
20. Yüzyıl ve Cumhuriyet Türkiye'sinde Müzik; Başlıca Müzik Türleri; Öncü Kurum ve İsimler.

**Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı Türk Müzik Tarihi Dersi Öğretim Programı**

Türk Müzik Tarihi - 3. Dönem
Türk Müzik Kültürü Dersine Giriş; Dersin Tanımı, İçeriği, İşleniş Biçimi, Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri, Terimler ve Kavramlar.
Tarih Öncesi Çağlardan Başlayarak Türk Müzik Kültürünün Oluşumuna İlişkin Gelişmeler.

Hunlar ve Göktürkler Dönemleri Türk Müzik Kültürü; Ses Sistemi, Konuları, Çalgıları ve Türleri.
Yeni Toplumsal Gelişmeler Işığında Uygurlar ve Karahanlılar'da Birey, Devlet ve Toplum Hayatında Müzik.
Müzik Türlerindeki Yeni Gelişmeler, Cami ve Tekke Müziği; Kuram Kitapları İle İlgili Örnekler.
Büyük Selçuklu ve Anadolu Selçuklu Devletleri Dönemi Türk Müziği, Çevre Müzik Kültürleri İle Etkileşimleri.
Osmanlılar Dönemi Türk Müziği Kurumları: Enderun Mektepleri, Mevlevihane ve Muzika-ı Humayun.
Osmanlı – Avrupa Müzik Kültürü Etkileşimi, Yönetici Sınıfın Müzik Kültürüne Yaklaşımları.
Türk Müziği Nota Yazıları; Ebced, Ali Ufki, Kantemiroğlu, Hamparsum ve Avrupa Müziği Yazıları.
Müziğin Okul Müzik Eğitimindeki Yeri, Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ve Okullarda Müzik.
Cumhuriyet Dönemi Müziği. Çok Sesli Türk Müziğinin Gelişimi, Kurumlar, Besteciler.
Müzik Eğitiminin Türleri; Genel, Mesleki ve Amatör Müzik Eğitimi.
Günümüzde Yaşayan Müzik Türleri, Türk Müzik Kültürü İçindeki Yeri ve Önemi.

Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Müzik Öğretmenliği Türk Müziği Tarihi Dersi Öğretim Programı

Türk Müziği Tarihi - 3. Dönem
Türk Müzik Kültürünün Tarihsel Kökenleri.
Orta Asya Döneminde Müzik.
Beylikler Döneminde Müzik.
Selçuklular Döneminde Müzik.
Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Müzik.
Türk Müziğinde Nota.
Cumhuriyet Dönemi Müzik Politikası.
Türk Beşleri.

İkinci, Üçüncü ve Dördüncü Kuşak Besteciler.
Çağdaş Dönem Türk Klasik Müziği.

Gazi Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservevarı Müzikoloji Bölümü Türk Müziği Tarihi Dersi Öğretim Programı

Türk Müziği Tarihi 1 - 5. Dönem
Türk Müziği Tarihine Giriş (Amaç, Önem, Yöntem, Konular, İçerik).
Türk Müziği Tarihi'nin Kaynakları (Biyografiler, Minyatürler, Ses Kayıtları, Seyahatnameler vb.).
Türk Müziği Tarihinde Dönem Konusu.
Türk Müziği Coğrafyası.
Eski Anadolu ve Çevresinde Müzik (Hitit, Frig).
Eski Anadolu ve Çevresinde Müzik (Urartu, Lidya vb.).
İslamiyet Öncesi Dönemde Türk Müziği.
Hunlar Döneminde Türk Müziği.
Altaylar Döneminde Türk Müziği.
Göktürkler Döneminde Türk Müziği.
Uygurlar Döneminde Türk Müziği.
Karahanlılar Döneminde Türk Müziği.
Gazneliler Döneminde Türk Müziği.
Türk Müziği Tarihi 2 - 6. Dönem
Selçuklular Dönemi ve Sanat Anlayışı.
Selçuklular Döneminde Türk Müziği.
Osmanlı Dönemi (Kuruluşu, Devlet Düzeni vb.).
Osmanlı Dönemi (Saray ve Şehir Hayatı, Toplumsal Yaşam vb.).
Osmanlı Döneminde Sanat Anlayışı (Mimari, Resim, Edebiyat vb.).
Meşk Geleneği.
Osmanlı Döneminde Müzik Eğitim Kurumları.
Haremde Müzik.
Mehter Müziği.
Mızıkayı Hümayun.
Dini Musiki (Camiler, Tekke ve Zaviyeler, Mevlevihaneler vb.).

Özel Meşkhaneler.
Darülelhan.
Türk Müziği Tarihi 3 - 7. Dönem
Türk Müziğinde Nota Yazıları (Ebced Notası, Ali Ufki Bey Notası).
Türk Müziğinde Nota Yazıları (Kantemiroğlu Notası, Hamparsum Notası).
15. Yüzyılda Türk Müziği (Toplumsal Yaşam, Sanat Anlayışı).
15. Yüzyılda Türk Müziği (Çalgılar, Besteciler vb.).
15. Yüzyılda Türk Müziği (Ses Sistemleri, Tür ve Biçimler vb.).
15. Yüzyılda Türk Müziği (Yazmalar vb.).
16. Yüzyılda Türk Müziği (Toplumsal Yaşam, Sanat Anlayışı).
16. Yüzyılda Türk Müziği (Çalgılar, Besteciler vb.)
16. Yüzyılda Türk Müziği (Ses Sistemleri, Tür ve Biçimler vb.).
16. Yüzyılda Türk Müziği (Yazmalar vb.).
17. Yüzyılda Türk Müziği (Toplumsal Yaşam, Sanat Anlayışı).
17. Yüzyılda Türk Müziği (Çalgılar, Besteciler vb.).
17. Yüzyılda Türk Müziği (Ses Sistemleri, Tür ve Biçimler vb.).
Türk Müziği Tarihi 4 - 8. Dönem
17. Yüzyılda Türk Müziği (Yazmalar vb.).
18. Yüzyılda Türk Müziği (Toplumsal Yaşam, Sanat Anlayışı vb.).
18. Yüzyılda Türk Müziği (Çalgılar, Besteciler vb.).
18. Yüzyılda Türk Müziği (Ses Sistemleri, Tür ve Biçimler vb.).
18. Yüzyılda Türk Müziği (Yazmalar vb.).
19. Yüzyılda Türk Müziği (Toplumsal Yaşam, Sanat Anlayışı vb.).
19. Yüzyılda Türk Müziği (Çalgılar, Besteciler, Dönem Besteciliği vb.).
19. Yüzyılda Türk Müziği (Ses Sistemleri, Tür ve Biçimler vb.).
19. Yüzyılda Türk Müziği (Yazmalar vb.).
Cumhuriyet Döneminde Türk Müziği (Toplumsal Yaşam, Sanat Anlayışı vb.).
Cumhuriyet Döneminde Türk Müziği (Müzik Eğitimi Kurumları vb.)
Cumhuriyet Döneminde Türk Müziği (Dönem Besteciliği, Derleme Çalışmaları vb.).

Gazi Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı Türk Müziği Tarihi Dersi İçin Doçent Seher Tetik Tarafından Verilen 4 Dönemlik Öğretim Programı Taslağı

Türk Müziği Tarihi - 1. Dönem
Müzik Tarihine Giriş: (Amaç, Önem, Yöntem, Konular, İçerik).
Türk Müziği Tarihi'nin Kaynakları.
Türk Müziği Tarihinde Dönem Konusu.
Türk Müziği Coğrafyası.
Türk Müziği Tarihine Hizmet Edenler.
Arkeolojik Dönem (Başlangıcından-7. Yüzyıl sonu).
Orta Asya'da Müzik: Altaylarda Müzik.
Hunlar ve Göktürkler Zamanında Müzik.
Mezopotamya Medeniyetlerinde Müzik.
Anadolu Medeniyetlerinde Müzik.
Arkeolojik Dönemde Çalgılar.
Paleografik Dönem: (Orhun Anıtları-1250).
Uygurlarda Müzik.
Türk Müziği Tarihi - 2. Dönem
Karahanlılar ve Gazneliler Döneminde Müzik.
Selçuklular Döneminde Müzik.
Paleografik Dönemde Müzik Nazariyatı.
Paleografik Dönemde Müzik Nazariyatçıları.
Paleografik Dönemde Çalgılar.
Sistemciler Dönemi: (1250-1410).
Sistemci Okulda Müzik Nazariyatı.
Sistemci Okulda Müzik Nazariyatçıları.
Sistemciler Döneminde Çalgılar.
Yeni Sistemciler: Anadolu Edvarları (1410-1620).
Yeni Sistemcilerde Müzik Nazariyatı.
Yeni Sistemcilerde Müzik Nazariyatçıları.
Klasik Müzik Dönemi: (1620-1850).
Türk Müziği Tarihi - 3. Dönem

Klasik Müzik Döneminde Osmanlı Devletine Genel Bakış.
Klasik Müzik Döneminde Müzisyenler.
Klasik Müzik Döneminde Saz Şairleri.
Klasik Müzik Döneminde Müzik Literatürü.
Klasik Müzik Döneminde Müzik Paleografyası.
Klasik Müzik Döneminde Çalgılar.
Sanatta Popülerleşme Dönemi: (1850 sonrası).
Sanatta Popülerleşme Döneminde Osmanlı Devletine Genel Bakış.
Sanatta Popülerleşme Döneminde Müzisyenler.
Türk Müziği Tarihi - 4. Dönem
Sanatta Popülerleşme Döneminde Operet
Sanatta Popülerleşme Döneminde Müzisyenler.
Sanatta Popülerleşme Döneminde Saz Şairleri.
Sanatta Popülerleşme Döneminde Müzik Literatürü.
Sanatta Popülerleşme Döneminde Kanto.
Sanatta Popülerleşme Döneminde Müzik Paleografyası.
Kültürlerarası Sanat Etkileşimi.
Kültürlerarası Sanat Etkileşimi ve Müzik Eğitim Kurumları.
Ulusal Müzik Arayışları ve Müzik Yasakları.
Kültürlerarası Sanat Etkileşimi Temsilcileri.
Kültürlerarası Sanat Etkileşimi ve Müzisyenler.
Kültürlerarası Sanat Etkileşimi ve Müzik Literatürü.
Kültürlerarası Sanat Etkileşimi ve Müzik Yazıları.

Gazi Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı Türk Müziği Tarihi Dersi İçin Doçent Seher Tetik Tarafından Verilen 2 Dönemlik Öğretim Programı Taslağı

Türk Müziği Tarihi - 1. Dönem
Müzik Tarihine Giriş.
Arkeolojik Dönem (Başlangıcından-7. Yüzyıl sonu).
Orta Asya'da Müzik: Altaylar, Hunlar ve Göktürkler.
Mezopotamya Medeniyetlerinde Müzik.

Anadolu Medeniyetlerinde Müzik.
Arkeolojik Dönemde Çalgılar.
Paleografik Dönem: (Orhun Anıtları-1250).
Uygurlar, Karahanlılar ve Gazneliler Döneminde Müzik.
Selçuklular Döneminde Müzik.
Paleografik Dönemde Müzik Nazariyatı.
Paleografik Dönemde Çalgılar.
Sistemciler Dönemi: (1250-1410).
Sistemci Okulda Müzik Nazariyatı.
Sistemciler Döneminde Çalgılar.
Türk Müziği Tarihi - 2. Dönem
Yeni Sistemciler: Anadolu Edvarları (1410-1620).
Yeni Sistemcilerde Müzik Nazariyatı.
Klasik Müzik Dönemi: (1620-1850).
Klasik Müzik Döneminde Müzisyenler ve Saz şairleri.
Klasik Müzik Döneminde Müzik Literatürü.
Klasik Müzik Döneminde Müzik Paleografyası.
Klasik Müzik Döneminde Çalgılar.
Sanatta Popülerleşme Dönemi: (1850 sonrası).
Sanatta Popülerleşme Döneminde Müzisyenler ve Saz şairleri.
Sanatta Popülerleşme Döneminde Müzik Literatürü.
Kültürlerarası Sanat Etkileşimi.
Kültürlerarası Sanat Etkileşimi ve Müzik Eğitim Kurumları.
Ulusal Müzik Arayışları ve Müzik Yasakları.
Kültürlerarası Sanat Etkileşimi: Müzik ve Müzisyenler.

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Güzel Sanatlar Müzik Eğitimi Bölümü Türk Müzik Tarihi Dersi Öğretim Programı

Türk Müzik Tarihi – 3. Dönem
Kültürel Evrim ve Türk Müzik Kültürü.
Hunlar Öncesinden Günümüze Türk Müzik Kültürü Tarihi: Hunlar Öncesi Dönemde Türk Müzik Kültürü.

Asya Türk Devletleri Döneminde Türk Müzik Kültürü: Hunlar Döneminde Müzik.
Göktürkler Döneminde Müzik.
Uygurlar Döneminde Türk Müzik Kültürü.
Orta Batı Asya Türk Devletleri Döneminde Türk Müzik Kültürü: Karahanlılar Döneminde Türk Müzik Kültürü.
Gazneliler Döneminde Türk Müzik Kültürü.
Büyük Selçuklular Döneminde Türk Müzik Kültürü.
Ön Asya/Avrasya Türk Devletleri Döneminde Türk Müzik Kültürü: Selçuklu Türkiye'sinde Türk Müzik Kültürü.
Osmanlı Türkiye'sinde Türk Müzik Kültürü.
Türkiye Cumhuriyeti'nde Türk Müzik Kültürü: Cumhuriyetimizin Yetmiş Beşinci Yılında Atatürk ve Türk Müzik İnkılabına Bir Bakış.

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Türk Müzik Tarihi Dersi Öğretim Programı

Türk Müzik Tarihi - 3. Dönem
Türk Müzik Tarihinde Oluşum Dönemi; Birinci Evre: İnsanoğlunun Varoluşundan Türklerin İlk Devleti Hun İmparatorluğunun Kuruluşuna Kadar (3. Yüzyıl) Geçen Dönem.
Türk Müzik Tarihinde Oluşum Dönemi; İkinci Evre: 3. Yüzyıldan Türklerin İslamiyeti Kabul Edinceye Kadar (10. Yüzyıl) Geçen Dönem.
Türk Müzik Tarihinde Oluşum Dönemi; Üçüncü Evre: 10.Yüzyıldan Osmanlı Devleti'nin Kurulduğu (1299) Yıla Kadar Geçen Dönem.
Türk Müzik Tarihinde Oluşum Dönemi; Dördüncü Evre: 1299 Yılından İstanbul'un Türkler Tarafından Fethedildiği 1453 Yılına Kadar Geçen Dönem.
Gelişim Dönemi: 1453 Yılından Lale Devrinin Bitiş Tarihi Olan 1730 Yılına Kadar Geçen Dönem.
Doruk Dönemi: 1730 Yılından Mehterhane'nin Kaldırılıp Yerine Boru Takımının Kurulduğu 1826 Yılına Kadar Geçen Dönem.
Değişim Dönemi: 1826 Yılından Türkiye Cumhuriyeti'nin Kurulduğu 1923 Yılına Kadar Geçen Dönem.
Atılım Dönemi: 1923 Yılından Hüseyin Saadettin Arel'in İstanbul Belediye

Konservatuvarına Atandığı 1943 Yılına Kadar Geçen Dönem.
Yeni Dönem: 1943 Yılından Günümüze Kadar Olan Dönem.
Türk Nota Yazısının Tarihçesi: Nayi Osman Dede Notası, Ali Ufki Bey Nota.
Türk Nota Yazısının Tarihçesi: Kantemiroğlu Notası, Nasır Abdülbaki Dede Notası.
Türk Nota Yazısının Tarihçesi: Hamparsum Notası İncelemesi ve Batı Notası Kökeni, Genel Nota Tarihi.
Türkiye Radyolarının Tarihçesi ve Ülkedeki Müzik Hareketlerine Etkisi.

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü Türk Müziği Tarihi Dersi Öğretim Programı

Türk Müziği Tarihi 1 - 5. Dönem (Seçmeli)
Şaman Müziği.
M.Ö. 3. Yüzyılda Türk Müziği.
M.S. 3. Yüzyılda Türk Müziği.
M.S. 6. Yüzyılda Türk Müziği.
8. Yüzyılda Türk Müziği.
9. ve 10. Yüzyılda Türk Müziği.
11. Yüzyılda Türk Müziği.
12. Yüzyılda Türk Müziği.
13.Yüzyılda Türk Müziği.
14.Yüzyılda Türk Müziği.
15.Yüzyılda Türk Müziği.
Türk Müziği Tarihi 2 - 6. Dönem (Seçmeli)
Türk müzik Tarihinde Önemli Müzik Kuramcıları;
Türk Müzik Kuramcısı: Farabi.
Türk Müzik Kuramcısı: İbni Sina.
Türk Müzik Kuramcısı: Safiyyuddin.
Türk Müzik Kuramcısı: Abdülkadir Meragi.
Türk Müzik Kuramcısı: Ahmedoğlu Şükrullah.
Türk Müzik Kuramcısı: Ali Ufki Bey.
Türk müzik Tarihinde Önemli Müzik Bestekarıları;
Türk Müzik Bestekarı: Gazi Giray Han.

Türk Müzik Bestekarı: Benli Hasan Ağa.
Türk Müzik Bestekarı: Neyzen Yusuf Paşa.
Türk Müzik Bestekarı: Itri.
Türk Müzik Bestekarı: Kantemiroğlu.
Türk Müzik Bestekarı: Dede Efendi.
Türk Müziği Tarihi 3 - 7. Dönem (Seçmeli)
Türk Müzik Tarihinde Müzik Kuramcıları;
Türk Müzik Kuramcısı: Hızır Bin Abdullah.
Türk Müzik Kuramcısı: Hamparsum.
Türk Müzik Kuramcısı: Rauf Yekta.
Türk Müzik Kuramcısı: Abdülkadir Töre.
Türk Müzik Kuramcısı:Suphi Ezgi.
Türk Müzik Kuramcısı:Hüseyin Saadettin Arel.
Türk Müzik Tarihinde Önemli Besteciler: Tanburi Cemil Bey.
Türk Müzik Tarihinde Önemli Besteciler: Musa Süreyya Bey,Mesut Cemil.
Türk Müzik Tarihinde Önemli Besteciler:Refik Fersan,Sadi Işılav.
Türk Müzik Tarihinde Önemli Besteciler:Sadettin Kaynak, Münir Nurettin Selçuk.
Türk Müzik Tarihinde Önemli Besteciler:Ruşen Ferit Kam,Reşat Aysu.
Türk Müzik Tarihinde Önemli Besteciler:Selahattin İçli, Ahmet Hatiboğlu.
Türk Müzik Tarihinde Önemli Müzik Araştırmacıları: Muallim Ahmet Muhtar,Mahmut Ragıp Kösemihal,Halil Bedii Yönetken.
Türk Müziği Tarihi 4 - 8. Dönem (Seçmeli)
Türk Müzik Bestecileri: Zekai Dede.
Türk Müzik Bestecileri: 3.Selim.
Türk Müzik Bestecileri: Veli Dede.
Türk Müzik Bestecileri: Şakir Ağa.
Türk Müzik Bestecileri: Nikoğas Ağa.
Türk Müzik Bestecileri: Hacı Arif Bey.
Türk Müzik Bestecileri: Şevki Bey.
Türk Müzik Bestecileri: Tanburi Ali Efendi.
Türk Müzik Bestecileri: Tatyos Efendi.
Türk Müzik Bestecileri: Rahmi Bey.

Türk Müzik Bestecileri: Cinuçen Tanrıkorur.
Türk Müzik Bestecileri: Muzaffer Sarısözen.
Türk Müzik Bestecileri: Emin Ongan.
Türk Müzik Bestecileri: Göksel Baktagir.

Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü Türk Müzik Tarihi Dersi Öğretim Programı

Türk Müzik Tarihi - 3. Dönem
Türk Müzik Kültürünün Tarihsel Kökleri.
Orta Asya Dönemi, Eski Göçebe Kültürlerinde Müzik ve Çevre Müzik Kültürleriyle Etkileşimler.
Anadoluya Geçiş, Eski Anadolu'da Müzik, Batı Asya, Mezopotomya Müzikleri.
İslamiyetin Kabulü, Ortaçağ İslam Dünyasında Müzik.
Eski Grek Müzik Teorisi ve Ortaçağ Yazılı Müzik Kaynaklarında Tesirleri.
Osmanlılarda Müzik Teorisi, Çalgılar, Türler, Başlıca Besteciler.
Osmanlı Dönemi Müzik Yazmaları, Saz ve Söz Mecmuaları.
Türklerin Balkanlarda Yayılmaları, Çeşitli Müzik Kültürleriyle Etkileşimler ve Yeni Müzik Oluşumları, Batı İle Artan İlişkilerin Müzikteki Yansımaları, Türkiye'deki İlk Batılı Müzik Unsurları ve Kurumları.
Cumhuriyet Döneminde Müzik, Anadolu'da Çok Kültürlü Müzik Yapısı, Yeni Müzik Oluşumları.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Türk Müziği Tarihi Dersi Öğretim Programı

Türk Müziği Tarihi - 3. Dönem
Türk Müzik Kültürünün Tarihsel Kaynakları.
İslam Öncesi Dönemde, Türk Topluluklarında Müzik.
Asya Türk Toplulukları ve Çevre Müzik Kültürleri ile Etkileşimler
Türklerin Batı'ya Göçleri ve İslam Kültürüyle Tanışmaları.
İslami Dönemde Türk Müziği.
Türklerin Anadolu'ya Yerleşmeleri ve Bizans'la İlişkileri.
Türklerden Önce Anadolu'da Müzik.

Orta Çağ İslam Dünyasında Müzik Teorisi ve Eski Grek Kaynaklarıyla İlişkileri.
Sistemci Okulun Önemli Temsilcileri.
Osmanlılarda Müzik Teorisi, Çalgılar, Türler, Başlıca Besteciler, Osmanlı Dönemi Müzik Yazmaları.
Batılılaşma Sürecinde Türk Müziği.
Cumhuriyet Döneminde Müzik Politikaları.
Günümüzde Türk Müzik Kültürü: Popüler Türler, Eğitim Müziği.

Ordu Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi Geleneksel Türk Müziği Bölümü Türk Sanat Müziği Ana Sanat Dalı Türk Müziği Tarihi Dersi Öğretim Programı

Türk Müziği Tarihi 1 - 3. Dönem
Dersin Tanımı, Amaçları ve İçeriği Hakkında Genel Bilgiler.
Türk Müziği Tarihine Bakış Açıları.
Türk Müziği Tarihinin Oluşumuna Dair Kültürel İncelemeler.
Türk Müziği Coğrafyası, Yayılışı ve Etkileri.
Türk Müziği ve Batı Müziği Etkileşimleri ve Bestecilerin Rollerini.
Türk Müziğinde Nota Yazısı, Tarihi ve Nota İcatlarından Örnekler.
Türk Müziğinde Tarihinde Meşk Sistemi ve Etkileri.
Türk Müziği Tarihinde Eğitim Anlayışı ve Eğitim Kurumları.
Türk Müziği Tarihinde Dönem Anlayışı.
İslamiyet Öncesi Türk Müzik Kültürü, Hazırlık ve Oluşum Dönemi.
Altaylar'da Müzik Kültürü.
Hunlar, Göktürkler ve Uygurlar'da Müzik Kültürü.
Türk Müziği Tarihi 2 - 4. Dönem
Karahanlılar, Gazneliler ve Selçuklular'da Müzik Kültürü ve Müzik Bilginleri.
İslamiyet Sonrası Müzik Kültürü ve Osmanlı Müzik Dönemlerinin Başlangıcı.
Klasik Öncesi Dönem ve İlgili Türk Müziği Bestecileri (13 ve 16. Yüzyıllar).
17. Yüzyılda Türk Müziği, Besteciler ve Klasik Uslup.
18. Yüzyılda Türk Müziği, Besteciler ve Klasik Uslup.
19. Yüzyılda Türk Müziği ve Müzikte Batılılaşma Olgusu.
19.Yüzyılı Şekillendiren Besteciler ve Diğer Gelişmeler.

Türk Müziği Tarihini Canlandıran Örnek Dinletiler.
20. Yüzyılda Türk Müziği ve Bestecileri (Cumhuriyet Dönemi Türk Müziği).
20. Yüzyılda Olan Müzikal Olay ve Gelişmeler.
21. Yüzyıla Uzanan Müzikal Çizgi.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Türk Müzik Tarihi Dersi Öğretim Programı

Türk Müzik Tarihi - 3. Dönem
Türk Müzik Kültürünün Tarihsel Kökleri.
Orta Asya Dönemi, Eski Göçebe Kültürlerinde Müzik ve Çevre Müzik Kültürleriyle Etkileşimler.
Anadoluya Geçiş, Eski Anadolu'da Müzik, Batı Asya, Mezopotomya Müzikleri.
İslamiyetin Kabulü, Ortaçağ İslam Dünyasında Müzik.
Eski Grek Müzik Teorisi ve Ortaçağ Yazılı Müzik Kaynaklarında Tesirleri.
Osmanlılarda Müzik Teorisi, Çalgılar, Türler, Başlıca Besteciler.
Osmanlı Dönemi Müzik Yazmaları, Saz ve Söz Mecmuaları.
Türklerin Balkanlarda Yayılmaları, Çeşitli Müzik Kültürleriyle Etkileşimler ve Yeni Müzik Oluşumları, Batı İle Artan İlişkilerin Müzikteki Yansımaları, Türkiye'deki İlk Batılı Müzik Unsurları ve Kurumları.
Cumhuriyet Döneminde Müzik, Anadolu'da Çok Kültürlü Müzik Yapısı, Yeni Müzik Oluşumları.

Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı Geleneksel Türk Müziği Bölümü Türk Müziği Tarihi Dersi Öğretim Programı

Türk Müziği Tarihi - 2. Dönem
Türk Müziği Tarihine Giriş, Türk Müziği Coğrafyası, Türk Müziğinin Yayılışı ve Etkileri.
Türklerde Nota Yazısı, Türk Müziğinde Kullanılan Nota Çeşitleri.
Türk Müziği Eğitim Kurumları (Mevlevihaneler, Tekkeler, Camiler, Mehterhane-i Hümayun, Darülelhan).
Başlangıcından 16. Yüzyıl Sonuna Kadar Türk Müziği (Farabi, İbn-i Sina, Sultan Veled, Safiyüddin Abdülmümin Urmevi, Kutbettin Şirazi).

Klasik Öncesi Dönem, Abdülkadir Meragi, 2. Murat, Ahmet Oğlu Şükrullah, Hızır Bin Abdullahi Ladikli Mehmet Çelebi, Sultan Korkut, Gazi Giray Han 2, Şeyh Abdülali Efendi.
17. Yüzyılda Türk Müziği, Kantemiroğlu, Ali Ufki Bey, Hafız Post, 4. Murat, Hafız Kömür, Solakzade, Köçek Derviş Mustafa Dede.
18. Yüzyılda Türk Müziği, Buhurizade Mustafa Itri Efendi, Enfi Hasan Ağa, Nayi Osman Dede, Zaharya Efendi, Dilhayat Kalfa, Ebubekir Ağa, Abdülhalim Ağa, Ali Nutki Dede.
19. Yüzyıl Türk Musikisi, Sultan 3. Selim, Hacı Sadullah Ağa, Tanburi İzak, Abdülbaki Nasır Dede, Numan Ağa, Şakir Ağa.
Hammami-zade İsmail Dede Efendi, Basmacı Abdi Efendi, Dellal-Zade İsmail Efendi, Haşim Bey, Sultan Abdülaziz, Neyzen Salih Dede Efendi, Neyzen Yusuf Paşa.
Tanburi Büyük Osman Bey, Hacı Arif Bey, Şevki Bey, Hoca Zekai Dede Efendi, Tanburi Ali Efendi, Neyzen Aziz Dede, Leyla Hanım.
20. Yüzyılda Türk Musikisi, Bolahenk Nuri Bey, Leon Hancıyan, Grifzen Asım Bey, Hüseyin Fahrettin Dede Efendi, Tatyos Efendi, Ziya Paşa, Muallim İsmail Hakkı Bey.
Rahmi Bey, Lemi Atlı, Dr. Suphi Ezgi, Ahmet Rasim Bey, Kanuni Hacı Arif Bey, Zekai-zade Hafız Ahmet Irsoy, Bimen Şen, Neyzen Tevfik, Rakım Erkutlu, Udi Nevrest Bey, Tanburi Cemil Bey, Hüseyin Sadeddin Arel, Refik Fersan, Hafız Sadettin Kaynak.
Zeki Arif Ataergin, Şerif İçli, Münir Nurettin Selçuk, Yesari Asım Arsoy,, Yorgo Bacanos, Mesut Cemil, Selahaddin Pınar, Yusuf Nalkeesen, Selahattin İçli, Aleaddin Yavaşça, Avni Anıl, Bekir Sıtkı Sezgin.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Aktepe, Demet
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 28.12.1974 Kayseri
Medeni hali : Bekar
Telefon : 05424165060
Faks : -
e-mail : demet_aktepe@hotmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans		
Lisans	İTÜ Türk Müziği Devlet Konservatuvarı	2006
Lise	GATA Sağlık Meslek Lisesi	1993

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
8 Yıl	Bando Okullar Komutanlığı	Öğretmen

Yabancı Dil

İngilizce

Yayımlar

Hobiler

Pilates

GAZİ GELECEKTİR..

